

Møte onsdag den 5. november 2014 kl. 10

President: Ole mic Thom messen

Dagsorden (nr. 11):

1. Muntlig spørretime
2. Redegjørelse av statsministeren om norske bidrag til Irak og Afghanistan
(Presidenten vil foreslå at redegjørelsen umiddelbart etterfølges av en debatt)
3. Ordinær spørretime
4. Referat

Presidenten: Representanten Hege Haukeland Liadal har bedt om ordet for å trekke tilbake et fremsatt representantforslag.

Hege Haukeland Liadal (A) [10:01:07]: Jeg viser til representantforslag fra representantene Hadia Tajik, Tove Karoline Knutsen og meg selv om å godkjenne Harstad som friby for en forfulgt musiker. På vegne av medrepresentantene trekkes forslaget tilbake, da forslaget allerede er ivarettatt.

Presidenten: Representanten Hege Haukeland Liadals meddelelse om at nevnte forslag nå er trukket tilbake, tas til etterretning.

Representanten Terje Aasland vil fremsette et representantforslag.

Terje Aasland (A) [10:01:52]: På vegne av representantene Ingrid Heggø, Anna Ljunggren, Per Rune Henriksen og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om likeverdige nettatiffer i regionalnettet og sentralnettet for store forbrukere med høy brukstid.

Presidenten: Representanten Fredric Holen Bjørdal vil fremsette et representantforslag.

Fredric Holen Bjørdal (A) [10:02:23]: På vegne av representantene Dag Terje Andersen, Anette Trettebergstuen, Lise Christoffersen, Sonja Mandt og meg selv vil jeg legge fram eit forslag om eit tryggare arbeidsmiljø for arbeidstakarar i valds- og trugsmålutsette yrke.

Presidenten: Representanten Rasmus Hansson vil fremsette to representantforslag.

Rasmus Hansson (MDG) [10:02:58]: På vegne av representantene Ingunn Gjerstad, Sveinung Rotevatn og meg selv vil jeg framsette forslag om endring av omsetningsloven for å redusere reklame for kjøtt.

På vegne av meg selv vil jeg også framsette forslag om avvikling av pelsdyrnæringen.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:03:32]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at utenriksminister Børge Brende og statsrådene Monica Mæland og Robert Eriksson vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmer er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter med første hovedspørsmål, fra representanten Anette Trettebergstuen.

Anette Trettebergstuen (A) [10:04:07]: Vi mener det er tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag om sammenhengen mellom negative helseeffekter og midlertidighet fra internasjonal forskning, inkludert forskning fra andre nordiske land. Sitat slutt.

Særlig kombinasjonen av midlertidige ansatte og økt mulighet for lengre arbeidsdager gir samlet sett et resultat som kan være uheldig. Dette gjelder særlig i de bransjer som allerede har høy risiko for utnyttelse av arbeidstakere, og i bransjer som har stor ulykkesrisiko. Sitat slutt.

Når det gjelder endringsforslagene om arbeidstid, så er vi bekymret for de helse- og sikkerhetsmessige konsekvenser forslagene har. Forslaget vil vanskeliggjøre vår innsats mot å redusere antall ulykker, sosial dumping og arbeidslivskriminalitet. Sitat slutt.

Dette er ikke sitater fra et leserinnlegg fra Arbeiderparti-representanter, det er vurderinger gjort av regjeringens – myndighetenes – egne eksperter på arbeidsliv, Arbeidstilsynet, og kommer fram i deres skriftlige høringsvar til regjeringens forslag om endringer i arbeidsmiljøloven.

At regjeringen innfører politikk uten å lytte til partene i arbeidslivet og forskning er ikke noe nytt. De holder seg med et permitteringsregelverk som både arbeidstaker- og arbeidsgiversiden protesterer mot, et forslag om kutt i sykelønn som var så dårlig forankret at det ble trukket før behandling, og nå altså forslag til bl.a. endringer i regelen for midlertidighet, som de med nedsatt funksjonsevne vil ha seg frabedt å bli brukt i kampen for – uten at det gjør inntrykk på regjeringen. Mener statsråden at Arbeidstilsynet tar feil når de nå advarer så sterkt mot regjeringens forslag til endringer i arbeidsmiljøloven?

Statsråd Robert Eriksson [10:05:57]: Statsråden mener at det er utrolig viktig og interessant å lese STAMI-rapporten. I STAMI-rapporten kommer det klart og tydelig frem i hovedkonklusjonen at det er vanskelig å kunne måle effekten av de helsemessige årsakene knyttet til midlertidige ansettelse ut fra det norske regelverket som vi har, og også ut fra det norske arbeidsmarkedet som sådant.

Jeg synes det er viktig å skape et arbeidsliv som gjør det mulig at flere kan få en fot innenfor det ordinære arbeidslivet. La det ikke være noen tvil: Denne regjeringen står fast på at hovedregelen skal være faste ansettelse. Da er det også viktig, når vi ser at mange unge står utenfor arbeidslivet, der alternativet er ingen jobb, at midlertidige anset-

telser kan være et springbrett til at flere får muligheten til å komme seg inn i arbeidslivet.

I stortingsmeldingen fra den forrige regjeringen kommer det også klart og tydelig frem at forskning, rapporter som er utført, viser at to av tre som har hatt midlertidige ansettelser, er i fast ansettelse etter to år. Jeg synes det er positivt, jeg synes det er bra, å prøve å skape et arbeidsliv der broen inn til det ordinære arbeidslivet blir bredere, blir større, blir bedre, der flere som står utenfor arbeidslivet, får muligheten til å prøve seg i arbeidslivet. Det trygge arbeidslivet skal denne regjeringen satse på, men vi ønsker også et fleksibelt, godt arbeidsliv.

Så er det ikke slik som representanten sier, at regjeringen har foreslått. Regjeringen har sendt ut en del alternative forslag på høring. Regjeringen har ikke lagt frem noen saker i denne sal knyttet til det; regjeringen *vil* legge frem saker i denne sal. Hva forslagene konkret vil innebære, kommer vi tilbake til når vi legger frem de sakene. Men: Ja, vi ønsker å få et fleksibelt, trygt og familievennlig arbeidsliv med plass til flere.

Anette Trettebergstuen (A) [10:08:01]: De som organiserer de gruppene med nedsatt funksjonsevne, vil altså ha seg frabedt å bli brukt på den måten som statsråden nå bruker dem på. Men det er interessant at statsråden også nevner STAMI, for det er ikke bare Arbeidstilsynet som peker på at regjeringens høringsforslag til endringer i arbeidsmiljøloven samlet sett vil føre til større ulykkesrisiko og helseskader og vanskeliggjøre kampen mot arbeidslivskriminalitet. STAMI, statens eget arbeidsforskningsinstitutt, peker på det samme, at ulykkesrisikoen vil gå opp, og at de er sterkt bekymret.

I andre sammenhenger har statsråden hatt så stor tillit til Arbeidstilsynet at det er ikke måte på hvilke oppgaver tilsynet skal ha. Men det kan virke som om den tilliten er svekket, eller at Arbeidstilsynet er godt å ha kun når det er enig med regjeringen.

Så jeg spør igjen: Mener statsråden at Arbeidstilsynet og STAMI tar feil? Kan statsråden utelukke at Arbeidstilsynet kan være inne på noe? Hvis ikke, hvordan kan statsråden i det hele tatt tørre å vurdere å innføre en politikk som kan ha denne typen negative konsekvenser?

Statsråd Robert Eriksson [10:09:07]: Det er ingen forskning som viser at om man f.eks. utvider gjennomsnittsberegningen en uke – det denne regjering har sendt ut på høring – beholder man ikke de trygge vernereguleringene i arbeidsmiljøloven, der man fortsatt ikke skal kunne jobbe mer enn 300 timer overtid hvis man er organisert, og 200 timer hvis man er uorganisert. Det er fortsatt sånn at man i løpet av en uke – etter de forslagene vi har sendt ut på høring – ikke kan jobbe mer enn 54 timer i gjennomsnitt. Det vi åpner opp for, er fleksibilitet innenfor disse trygghetsverdiene i arbeidsmiljøloven. Det er ingen forskning som viser at å ivareta disse trygghetspålene i vår arbeidsmiljølov og skape mer fleksibilitet vil føre til økt helserisiko. Det slår også STAMI-rapporten fast, og da ber jeg representanten lese hele STAMI-rapporten, ikke bare noen få utdrag, men lese hovedkonklusjonen

i STAMI-rapporten, som er ganske klar og tydelig på dette.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Fredric Holen Bjørdal.

Fredric Holen Bjørdal (A) [10:10:30]: Denne veka var det høring i arbeids- og sosialkomiteen, noko som enda opp med å fortone seg som den reine klagemuren mot det budsjettet som regjeringa har lagt fram. Ei av dei sakene som også i denne omgang vekker mest harme, er det som blir oppfatta som arroganse frå regjeringa si side når ein nektar å lytte til organisasjonane og næringslivet, som dagleg får melding om bedrifter som må seie opp tilsette fordi regjeringa har gjort det for dyrt å permittere. No finst det knapt nok ei levande sjel utanfor Høgre og Framstegspartiet som er enig med regjeringa i at svekkinga av permitteringsregelverket var ein god idé. Kva er det egentleg som skal til for at regjeringa snur?

Statsråd Robert Eriksson [10:11:13]: Det som skal til, er situasjonen på arbeidsmarkedet. Regjeringen følger situasjonen på arbeidsmarkedet nøye, kontinuerlig, hver eneste dag. De siste ledighetstallene fra Nav slår også fast at det ikke blir brukt mer permittering enn tidligere, og det blir heller ikke markert økt ledighet. Men jeg deler bekymringen som er i enkelte sektorer – det er bekymringsfullt. Derfor følger regjeringen nøye med på situasjonen på arbeidsmarkedet. Skulle situasjonen tilsi at man må ta grep, er denne regjeringen villig til å ta grep. Tallene og de undersøkelsene som foreligger for arbeidsmarkedet per dags dato fra Nav, viser at det ikke er grunnlag for å ta de grepene på dette tidspunkt.

Presidenten: Kjell Ingolf Ropstad – til oppfølgings-spørsmål.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:12:20]: En av arbeidsministerens viktigste oppgaver er å sørge for at menneskene som har falt utenfor arbeidslivet, kan få lov å komme inn igjen. Det å bidra til at en får prøvd seg, er ett av virkemidlene. Derfor er Kristelig Folkeparti enig med statsråden i at midlertidige ansettelser kan være et av de viktige virkemidlene. Men når vi ser de andre forslagene, enten det er kutt i overgangsstøtten, som jo er aktivitet for å kunne klare å kvalifisere seg tilbake igjen til arbeid, eller f.eks. kutt i feriepenger for arbeidsledige, er det tiltak som vi ikke akkurat tror bidrar til at flere kommer i arbeid. En må ikke bare bruke pisk, en må bruke de tiltakene som vi vet fungerer. Og noe statsråden har vært opptatt av, er flere tiltaksplasser, det å gi mennesker som har falt utenfor, utdanning, arbeidstrening og lov til å prøve seg. I budsjettet som er lagt fram, kuttet det i tiltaksplasser. Vi er faktisk tilbake på rød-grønt nivå. Det er ikke godt nok, og det tror jeg statsråden også vet. Hvorfor ønsker han ikke å satse mer på de tiltakene som vi vet fungerer?

Statsråd Robert Eriksson [10:13:21]: La meg først få lov til å si at denne regjeringen når det gjelder antall

tiltaks plasser med lønnskudd knyttet til arbeidsavklaringspenger, har en økning i forhold til den rød-grønne regjeringen i dette budsjettet på 25 pst. Jeg tror det er viktig med mange ulike virkemidler hvis man skal nå mange som står utenfor arbeidslivet. Man trenger ulike talentutviklere til å dra frem talentet i den enkelte og hjelpe dem tilbake til arbeidslivet. Derfor har denne regjeringen også tredoblet innsatsen knyttet til sosiale entreprenører. Pøbelprosjektet er en av de sosiale entreprenørene som gjør en fantastisk jobb og hjelper folk raskt og godt tilbake til det ordinære arbeidslivet. Denne regjeringen synes det er viktig å bruke alle gode krefter. Da må man også se på den samlede bruken av virkemidler opp mot den gruppen som står utenfor arbeidslivet, for å hjelpe dem tilbake til arbeidslivet. Jeg mener at vi har en god innretning i politikken på det for 2015.

Presidenten: Sveinung Rotevatn – til oppfølgings-spørsmål.

Sveinung Rotevatn (V) [10:14:43]: Eit breitt fleirtal i denne salen har gått til val på å opne opp for eit generelt løyve til mellombelse stillingar og fått tilslutning frå veljarane til å gjere det. Det støttar også Venstre, og vi er glade for at regjeringa har sendt dei forslaga ut på høyring.

Men det er ikkje alle arbeidstakarar som er omfatta av arbeidsmiljølova i Noreg. Det er mange arbeidstakarar som følgjer tenestemannslova eller universitets- og høgskulelova, og vi ser store forskjellar mellom ulike sektorar når det gjeld omfanget av mellombelse stillingar. Generelt ligg det på 9 pst., men i f.eks. universitets- og høgskulesektoren er talet 40 pst.

Venstre ser at det er eit behov for å få likare regelverk mellom dei ulike sektorane, og ja, vi treng nokre innstrammingar i andre sektorar.

Spørsmålet mitt er: Ser statsråden behovet for likare reglar, og ser han behovet for å gjere enkelte innstrammingar i andre sektorar?

Statsråd Robert Eriksson [10:15:38]: I regjeringsplattformen står det at vi skal gjennomgå både de reglene som er knyttet til tjenestemannsloven, og de som gjelder for ansettelse av forsknings- og utdanningspersonell. Jeg skal ikke annonsere når og hvordan de endringene kommer. Jeg synes de spørsmålene må rettes til dem som har ansvaret for dem. Tjenestemannsloven hører inn under kommunal- og moderniseringsministerens ansvarsområde, og forsknings- og utdanningsområdet hører inn under kunnskapsministerens ansvarsområde.

Presidenten: Kirsti Bergstø – til oppfølgings-spørsmål.

Kirsti Bergstø (SV) [10:16:24]: Arbeidsministeren vil bygge bro i arbeidslivet, men foreslår lengre arbeidsdager, mer helgearbeid og mer overtid. Jeg frykter at den broen blir for lang til at mennesker med ned-satt funksjonsevne, ungdom og alenemødre klarer å krysse den.

I tillegg foreslås det mer bruk av midlertidighet i ar-

beidslivet – og det i en tid da altfor mange allerede har for løs tilknytning til arbeidslivet.

Jeg lurer på hvordan arbeidsministeren vil sikre alle dem ved å åpne opp for enda mer bruk av midlertidig arbeidskraft.

Statsråd Robert Eriksson [10:17:01]: Jeg og regjeringen er veldig opptatt av å ta folk på alvor. Folk lever ulike liv. Folk har ulike yrker. Folk jobber på ulike steder. Folk har ulike behov for å få arbeidsdagen sin og familielivet sitt til å gå i hop. Jeg ønsker å skape økt fleksibilitet – en bedre arbeidslivspolitik, som går i hop med familielivet til den enkelte.

Ta snekkeren fra Verdal som reiser til Mo i Rana, som eksempel: Han kunne godt tenkt seg å ha muligheten til å jobbe litt lengre dager – innenfor de trygge reglene for maksimal arbeidstid – når han er ute på anlegg og på oppdrag fra mandag til torsdag, for å kunne komme hjem og ha en lengre helg sammen med familien sin. At han selv får muligheten til å avtale det med sin arbeidsgiver, synes jeg er god politikk. Jeg har tillit til og tro på at den enkelte ivaretar seg selv og sine interesser på en god måte. Den fleksibiliteten ønsker jeg å gi dem, slik at de kan få familielivet og arbeidslivet til å gå i hop på en god måte.

Presidenten: Stortinget går til neste hovedspørsmål.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:18:20]: Mitt spørsmål går til utenriksministeren.

Det er ein spesiell dag i Stortinget i dag. Statsministeren kjem hit seinare med ei utgreiing. Det er fordi me no står framfor ein tragisk væpna konflikt, ein væpna konflikt som kan rive både Syria og Irak som land frå kvarandre, med svært store og tragiske humanitære konsekvensar. Det er ei veldig alvorleg avgjersle. Militær innsats er alltid siste verkemiddel, men må aldri stå aleine.

Me opplever no fire store humanitære kriser på nivå 3: i Sør-Sudan, i Den sentralafrikanske republikken, i Irak og i Syria. Resultatet er at me ser den verste flyktnings-situasjonen etter andre verdskrigen. Berre i Syria er i realiteten ti millionar menneske på flukt – seks millionar internt drivne, og nesten fire millionar som flyktar frå landet.

Libanon stengde tidleg i oktober grensene sine for flyktningar. Me kan altså sjå ein enda meir krevjande humanitær katastrofe i emning ettersom Libanon, Jordan og Tyrkia kjenner at dei ikkje har kapasitet til å ta imot fleire flyktningar. Samtidig avsluttar Italia sin redningsoperasjon i Middelhavet.

Mitt spørsmål til utanriksministeren er: Kva kan Noreg gjere for å styrkje nabolanda si evne til å ta imot fleire flyktningar og sikre at EU og Europa som heilskap tar eit større ansvar for menneske på flukt?

Utenriksminister Børge Brende [10:20:37]: Takk for et svært viktig spørsmål. Representanten Hareide har helt rett i at vi står overfor en av de verste humanitære krisene, katastrofene, i nyere tid som følge av konflikten i Syria og Irak. I tillegg har vi humanitære katastrofer i Afrika som bidrar til et stort press av flyktninger over Middelhavet.

Dette må håndteres med ulike virkemidler. For det første trengs det mye mer humanitær assistanse i de områdene som er rammet. Derfor har regjeringen lagt opp til en betydelig vekst i de humanitære midlene både i år og til neste år. Norge er en av de største giverne i Syria og Irak på det humanitære området.

Det er bekymringsfullt at man ikke har et bedre system for å hjelpe flyktninger som søker seg over Middelhavet. Det vi har sett av bilder derfra, er rystende. Like før jeg kom til Stortinget i dag tidlig, snakket jeg med Italias nye utenriksminister og diskuterte bl.a. hvordan man kan sikre disse båtflyktingenes situasjon, slik at vi ikke ser flere forferdelige drukninger.

Når det gjelder Norges innsats, er vi som sagt en av de store humanitære giverne. Vi bidrar nå militært for å bekjempe ekstremistorganisasjonen ISIL. Når det gjelder flyktninger, som i og for seg ikke er Utenriksdepartementets ansvarsområde, er det slik at når vi ser på kvoteflyktingtallet, er Norge et av de landene i Europa som tar imot flest, både i absolutte tall og i forhold til innbyggertallet.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:22:41]: Eg takkar for det gode svaret. Samtidig som me ser bilete frå sør i Europa der menneske desperat prøver å kome til eit Europa som kan gi dei fridom, avsluttar altså Italia sin redningsoperasjon, Mare Nostrum, som har redda 90 000 menneske. Så veit vi at EU no kjem med eit alternativ. Samtidig blir det stilt spørsmål ved om det alternativet er godt nok, og om det vil kunne vere den same støtta som redningsaksjonen til Italia har vore.

Mitt spørsmål er: Vil Noreg ta initiativ overfor EU for å sikre at det no blir ein meir heilskapleg koordinert innsats frå eit samla Europa i den situasjonen som me no opplever i Sør-Europa, med dei kritiske følgjene som me no ser?

Utenriksminister Børge Brende [10:23:42]: Det korte svaret på det er ja. En av årsakene til at jeg ringte Italias utenriksminister i dag tidlig, var for å bekrefte at Norge har interesse av å fortsette i innsatsstyrken Task Force Mediterranean, som har vært med på å redde mange av disse båtflyktingene. Men dette må ses på i sin helhet. For det første kan vi lese i Norge – også når det gjelder nye asylsøkere – om situasjonen i Mogadishu, i Asmara i Eritrea og i Sør-Sudan, så vi må trappe opp hjelpen i de landene som er midt oppe i en humanitær katastrofe.

For det andre er vi i en situasjon hvor vi nå ser effekten av at Libya er så svekket som land at det mer og mer er blitt et landterritorium. Vi har ikke kontroll over den flyktingmassen som kommer over Libya, og som utsetter seg for de store risikoene det innebærer. I tillegg trenger EU å styrke sin kapasitet for å håndtere disse flyktingene når de ankommer.

Vi må alle ta et ansvar. Dette er ikke Italias ansvar alene.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Kjell Ingolf Ropstad.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:25:01]: Jeg vil også takke for svaret og et stort engasjement på feltet fra utenriksministerens side.

Hvis man løfter blikket, er det totalt over 50 millioner mennesker som er på flukt. Bare det siste året er det blitt 6 millioner flere. Det dramatiske er at i 2013 ble bare litt over halvparten av de appellene FN sendte ut, der de ba om økonomisk og humanitær hjelp, innvilget. Det betyr at verdenssamfunnet ikke stiller opp. Det er millioner av mennesker som er på flukt, som ikke får den hjelpen de trenger.

Midt oppi dette ser vi at ISIL herjer. Det vil føre til enda mer lidelse og enda mer frykt. Ebola er en kjempestor utfordring. Man kan si at det først er når ISIL og ebola rammer sterkt og rammer Vesten, at innsatsen blir større. Men min utfordring til utenriksministeren gjelder den langsiktige hjelpen. Det er veldig viktig at vi kan stille opp, slik at appellene blir fulgt opp, og bidra til det langsiktige arbeidet, slik at ikke ebola bryter ut, f.eks.

Utenriksminister Børge Brende [10:26:08]: Jeg kan slutte meg til alle de vurderingene. Det vi har sett i løpet av det siste halve–trekvarteret, er at utenrikspolitikk enda tydeligere er blitt innenrikspolitikk. Vi kan lese det ut fra antall asylsøkere til Norge og situasjoner i Afrika. Vi har fremmedkrigere som reiser til områder, og vi har fremmedkrigere som kommer tilbake. Vi har selv vært i den situasjonen at vi midt i fellesferien måtte øke terrorberedskapen på grunn av trusselbildet i Norge. Det er et langsiktig arbeid når det gjelder både å redusere de humanitære katastrofene og å styrke landenes – spesielt de svakeste statenes – evne til å håndtere disse krisene selv. Det er et forebyggende freds- og forsoningsarbeid. Det dreier seg om menneskerettighetene: Når vi ser de første bruddene på menneskerettighetene, er det ofte en indikasjon på at ting går galt.

Når det gjelder ebola, illustrerer utbruddet både i Sierra Leone og i Liberia at de har et helsevesen som ikke i det hele tatt har vært i stand til å foreta forebyggende arbeid. Det er en stor svakhet. Derfor må vi kombinere humanitær assistanse med langsiktig utviklingshjelp.

Presidenten: Anniken Huitfeldt – til oppfølgings-spørsmål.

Anniken Huitfeldt (A) [10:27:28]: Jeg vil takke utenriksministeren for gode svar. Vi vil senere i dag få anledning til å diskutere situasjonen i Irak og Afghanistan, og vi har hatt et meget godt samarbeid med regjeringa når det gjelder disse spørsmålene. Spesielt i forbindelse med at vi nå skal sende norske soldater til Irak, har det vært et godt samarbeid med regjeringa, som vi vil fortsette i framtida. Vi har også sett en utenriksminister som har et stort engasjement for situasjonen i Midt-østen.

Mitt spørsmål er knyttet til at når vi nå ser en slik katastrofe, der og andre steder i verden, med så mange mennesker på flukt, så er det viktig at regjeringa er engasjert. Er ikke dette nettopp en tid hvor vi, som et av verdens rikeste land, kan skape enighet om 1 pst., et anstendighetsnivå, når det gjelder norsk bistand? Det er viktig for Norge, men det er også viktig for å få flere land i verden med på å gi mer bistand.

Vil utenriksministeren gå inn for et forlik om 1 pst. i bistand fra Norge?

Utenriksminister Børge Brende [10:28:33]: Først vil jeg takke for hyggelige ord, som jeg òg kan returnere. Det samarbeidet vi har hatt om mange viktige utenriks- og sikkerhetspolitiske spørsmål det siste året, har vært en styrke for Norge. Det at vi nå kan stå sammen i håndteringen av ekstremistorganisasjonen ISIL, er svært viktig.

Det er ikke noen tvil om at med de humanitære katastrofene man står midt oppe i, så trengs det mer utviklingshjelp og mer humanitær bistand. Derfor har regjeringen fremlagt et budsjett som har en rekordhøy bevilgning til utviklingshjelp. Vi øker utviklingsbudsjettet med over 1 mrd. kr. Når det gjelder prosentandelen, ligger vi rundt det samme nivået som i 2006, 2007 og 2008, men prosentvis noe under de siste årene med rød-grønn regjering. Men jeg synes vi skal være fornøyd med det utviklingsbudsjettet vi nå har fremlagt, for vi har foretatt klare prioriteringer innenfor det budsjettet.

Presidenten: Liv Signe Navarsete – til oppfølgingsspørsmål.

Liv Signe Navarsete (Sp) [10:29:51]: Det er mange, store og vanskelege situasjonar rundt om i verda, fleire enn ein har sett på lang tid. I 2011 gjekk mange NATO-land til åtak på Libya for å styrte Gaddafi. Det var mange gode grunnar til å gjere det, men i etterkant har ein sett ein katastrofe og store lidingar for innbyggjarane. Mange har kome på flukt.

I dag kjem statsministeren til Stortinget. Ho vil orientere om at Noreg skal delta i Irak mot ISIL. Det Noreg er ei stormakt på, er humanitær bistand. Me er ikkje ei forsvarsstormakt.

Meiner statsråden at det er rett at Noreg prioriterer å setje inn innsats i forsvarsstyrkar? Bør me ikkje heller setje våre midlar inn i humanitær bistand og vise at me kan gjere ein forskjell i verda for andre som har lidingar i dag?

Utenriksminister Børge Brende [10:31:02]: Vi må greie å gjere to ting samtidig. Vi skal trappe opp den humanitære bistanden. Vi skal gjere mer for de internt fordrevne inne i Syria og Irak. Vi skal gjere mer for flyktningene i nabolandene. Vi skal fortsatt være et av de landene i Europa som tar imot flest kvoteflyktninger fra området, men vi står oppe i en helt ekstraordinær situasjon, hvor vi ser en ekstremistorganisasjon, en terrororganisasjon som ISIL, kontrollere et område nå nærmest fra Aleppo, mot Middelhavet, på grensen til et NATO-land, Tyrkia, til langt inn i Irak, helt oppe i Mosul, den nest største byen. Det er ulike måter å bekjempe ISIL på. Den beste måten er å gjere peshmergaene, altså de soldatene som tilhører irakisk Kurdistan, og den irakiske hæren i stand til å slå tilbake denne organisasjonen. Irak har bedt det internasjonale samfunnet om hjelp. 50 land stiller opp, deriblant Norge. Jeg tror dessverre ikke det finnes noen annen måte enn å kombinere det humanitære med å slå tilbake for å stoppe de middelalderske metode-

ne som vi ser denne ekstremistorganisasjonen benytte seg av.

Presidenten: Trine Skei Grande – til oppfølgingsspørsmål.

Trine Skei Grande (V) [10:32:21]: Også jeg syns at utenriksministeren har svart godt på de utfordringene vi står overfor i hele denne regionen. De utfordringene som handler om de små, dårlige båtene som kommer over Middelhavet akkurat nå – mens vi står her og snakker – og som også norske skip møter og må ta ansvar for, gir kanskje en følelse av akutte handlinger som Europa må stå sammen om. Når Italia har gjort en stor innsats for å redde liv, er det også vår oppgave å være med på spleiselaget for å redde liv framover.

Jeg vil bare forsikre meg om at statsråden mener at det er riktig å bruke ressurser på å ha folk som plukker opp folk i Middelhavet, sånn som det er i dag – at vi ikke kan springe fra det internasjonale ansvaret vi har for å redde liv, at norske skip som gjør en innsats her, gjør en fantastisk flott innsats og bør få «kred» for det, og at det ikke er noe annet alternativ enn å plukke opp folk.

Utenriksminister Børge Brende [10:33:30]: Helt enig – det er det humanitære imperativ. Man kan ikke seile forbi flyktninger i spinkle båter – flyktninger som kan drukne når som helst. Dem skal man hjelpe. Norge har bidratt gjennom innsatsstyrken, i tillegg til at norske skip har tatt opp dette. Så maritim sektor har tatt ansvar.

Men dette må håndteres og ses i en bredere sammenheng. Problemene starter jo der de humanitære katastrofene er. La meg nevne Syria, som var et mellominntektsland, og som flyktninger kom til for fire år siden. I dag er det en humanitær katastrofe. Det å forhindre den type borgerkriger og den type utvikling er viktig. Når katastrofen først har skjedd, må vi være der og hjelpe. Vi må hjelpe nabolandene. Vi må også ta ansvar i den situasjonen som har oppstått. Det er så farefullt å legge ut over Middelhavet i den type båter – og det er mange som utnytter dette økonomisk – at man også bør øke innsatsen i f.eks. Libya, slik at det ikke skjer, for risikoen er stor.

Presidenten: Bård Vegar Solhjell – til oppfølgingsspørsmål.

Bård Vegar Solhjell (SV) [10:34:41]: Eg opplever at utanriksministeren svarer med stort, forstått alvor i denne situasjonen, men ikkje alle sider av regjeringa sin politikk ber med seg det alvorret. Det er fleire flyktningar i verda no enn nokosinne sidan den andre verdskrigen, ifølgje FN. Om det er eitt år i vår levetid at vi skulle gjere noko ekstraordinært, må det vere i år. Utanriksministeren svarer, heilt riktig, at vi står overfor ein ekstraordinær trussel i Irak og Syria ved ISIL, men vi står overfor ein like ekstraordinær flyktningkrise i dei same landa. Og nabolanda tek imot millionar av flyktningar. Det som hadde trunget no, var ein leiar for ein stor europeisk dugnad for ein spesiell innsats for flyktningar, når det er det verste året

sidan den andre verdskrigen. Så spørsmålet mitt er: Vil regjeringa vere ein slik leiar gjennom å ta oppfordringa frå mange parti i Stortinget om at vi òg i Noreg tek imot fleire flyktningar, f.eks. frå Irak og Syria?

Utenriksminister Børge Brende [10:35:44]: Som jeg redegjorde for, mener jeg at vi har ytt en ekstraordinær innsats både humanitært og bredt i dette området. Vi har i år bevilget over 1 milliard kr til Syria, til Irak og til nabolandene for å kunne håndtere denne situasjonen. Norge er et av de landene i Europa som tar imot flest kvoteflyktninger i absolutte tall, og vi er nr. 2 etter Liechtenstein i forhold til folketallet. Så vi kan selvsagt alltid vurdere å gjøre mer, men jeg synes ikke vi skal underkommunisere at vi gjør mer både i regionen og hjemme enn hva vi har gjort i tidligere år.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Liv Signe Navarsete (Sp) [10:36:48]: Mitt spørsmål går til utanriksministeren.

Det er i dag forhandlinger mellom EU og USA om eit transatlantisk handels- og investeringspartnerskap, forkorta TTIP. Ein forhandlar om felles reglar og standardar for nær sagt alle vare- og tenesteområde og for sterkare rettar for utanlandske investorar. Avtalen vil styrkje globale investorar sine interesser i staden for interessene til nasjonale styresmakter, og han kan opne for genmodifisert og hormonbehandla mat – ut frå ynsket om økonomisk vekst for EU og USA. Noreg kan gjennom EØS-avtalen måtte overta mykje av regelverket EU innfører, og dermed verte underlagd det USA og EU måtte kome fram til i TTIP-avtalen.

Noreg vernar i dag sine innbyggjarar gjennom eit tydeleg lovverk innan miljø, helse og arbeidstakar sine rettar. TTIP-avtalen og den føreslåtte Investor-state dispute settlement-ordninga kan endre standardane i Noreg. I 2003 prøvde Philip Morris å saksøkje norske styresmakter for at dei merkte norske tobakksprodukt med helsefare. Det kom dei ingen veg med på grunn av vårt nasjonale lovverk. Australia står no i fare for å tape eit likande søksmål frå det amerikanske tobakkselskapet. Australia har mista nasjonal råderett som følgje av at landet er tilknytt ein overnasjonal domstol gjennom ein handelsavtale landet har med Hongkong. EU er splitta i spørsmålet om ISDS-ordninga, noko som gir gode moglegheiter for Noreg til å påverke EU i dette spørsmålet.

Er statsråden samd med Senterpartiet i at det vil vere uakseptabelt om ein slik avtale gir investorar rett til å saksøkje regjeringa når ein varetek innbyggjarane sine ved lovregulering av f.eks. helse og miljø? Dersom han ikkje støttar eit slikt system, kva gjer regjeringa for å påverke eit splitta EU i denne saka?

Utenriksminister Børge Brende [10:38:59]: Dette spørsmålet fortjener at vi setter det inn i en litt bredere sammenheng. Vi opplever igjen en altfor svak internasjonal økonomisk vekst. Det skapes ikke nok arbeidsplasser. Et av de områdene hvor man kan bidra til å skape

økt vekst, er gjennom å øke samhandelen. Det vet vi fra tidligere. Siden 1970 har verdien av den globale handelen økt med åttegangen, og samtidig har vi sett en enorm velstandsokning og fattigdomsbekjempelse.

Regjeringens foretrukne løsning er at man finner frem til løsninger i den multilaterale sammenhengen i WTO. Derfor har vi lagt stor vekt på å nå frem til et forhandlingsresultat, den såkalte Doha-runden, som startet i 2001, men det har dessverre ikke vært fremgang. I fjor var det et gjennombrudd gjennom Bali-avtalen for handelsfasilitering, men det har på grunn av uenighet innad i WTO om matsikkerhetsklausulen stoppet opp. Som et resultat av at prosessen ikke går videre i WTO, er det snakk om store, megaregionale handelsavtaler mellom EU og USA og mellom USA og viktige østasiatiske land. Disse forhandlingene pågår, og Norge har selvsagt stor interesse av det som skjer, ettersom EU og USA utgjør en betydelig del av vår eksport. Hvis det blir en enighet om en såkalt transatlantisk frihandelsavtale, vil det få stor betydning for Norge uansett, og vi må finne gode løsninger gjennom EØS-avtalen og sammen med EU. Jeg har selv hatt flere samtaler med Michael Froman som er USAs ledende person innenfor dette. Det inneholder mange elementer, bl.a. de såkalte bilaterale investeringsbeskyttelsesavtalene som er omstridt, og som Norge ikke har inngått på flere år. De har mange nyanser knyttet til seg, men på grunn av tiden tror jeg jeg må komme tilbake til det i svaret på oppfølgingsspørsmålet.

Liv Signe Navarsete (Sp) [10:41:08]: Eg vil gjerne fylgje opp med eit litt anna, men liknande spørsmål.

Forhandlingane om TTIP-avtalen har ikkje Noreg vore direkte involvert i; dei går mellom EU og USA. Det har me derimot vore når det gjeld TISA-avtalen. Mellom andre den europeiske føderasjonen for offentleg tilsette, EPSU, uroar seg for at TISA, altså ein avtale på tenesteområdet, ser ut til å innehalde klausular som vil presse fram privatisering som vil vere vanskeleg og nær umogleg å reversere, og dermed hindre nasjonale styresmakter i styring av offentlege tenester. Dei fryktar òg at TISA vil gjere det vanskelegare å regulere finanssektoren fordi noko av hensikta ser ut til å vere å deregulere han. Og det kan ein seie mykje om etter finanskrisa som har vore.

Kan regjeringa garantere at slike effektar ikkje vert resultatet av ei eventuell norsk signering av TISA-avtalen?

Utenriksminister Børge Brende [10:42:06]: Tjenestemarkedet er et enormt stort marked, og Norge har mange offensive interesser der, bl.a. gjennom energisektoren og maritim sektor, og vi har det innenfor sjøassuranse o.l.

Vi viderefører nå det arbeidet som den forrige regjeringen aktivt drev for å få på plass en TISA-avtale, for å sikre norske bedrifter markedsadgang i mange land. Og mange land har ikke den type markedsadgang for Norge på grunn av manglende internasjonal regulering.

Når det gjelder de påstandene som har kommet om at en eventuell TISA-avtale kan tvinge frem konkurranseutsetting og privatisering av offentlig sektor, er det feil. En

TISA-avtale kan ikke gjøre det. Dette vil være opp til myndighetene selv å regulere.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først fra Marit Arnstad.

Marit Arnstad (Sp) [10:43:07]: Framtidas handelsavtaler kan ikke enøyd fremme liberalisert handel, de må også ivareta miljø og helse. Vi må også passe oss så ikke handelsavtalene blir spesialdesignet etter interessene til internasjonale storkonsern i stedet for etter interessene til nasjonalstater og folk flest.

Nå er det slik at begge disse handelsavtalene som har vært nevnt, er omfattet av et stort hemmelighold. Nasjonale parlament vet veldig lite, folk vet veldig lite, og derfor får man også liten mulighet til en kvalifisert debatt.

Mitt spørsmål til utenriksministeren er rett og slett om Stortinget snart vil få mer informasjon om særlig TISA-avtalen, og om Norge vil støtte en stor del av EU-landenes krav om at det skal bli mindre hemmelighold knyttet til den avtalen som forhandles om mellom EU og USA.

Utenriksminister Børge Brende [10:44:02]: Jeg kan svare ja på begge de to spørsmålene.

Når det gjelder Norges åpningstilbud i TISA, ble det lagt ut på Internett, på UD's hjemmesider, og det har vært bredt kommunisert. Det endrer ikke noe på det som er den eksisterende norske politikken. Vi har allerede gått relativt langt når det gjelder å åpne det norske markedet for tjenester, så foreløpig har vi ikke behovd å tilby noe utover det som er gjeldende lovverk. Så får vi se når forhandlingene fortsetter. Det er klart at Stortinget vil bli konsultert før eventuelle endringer i disse posisjonene hvis det fører til at Norge må endre noe på det eksisterende regelverk eller lovverk.

Vi må heller ikke glemme når vi nevner dette med miljø og helse, som er svært viktig, at Norge som en aktiv deltaker i disse forhandlingene har en stor mulighet til å sikre at dette også kommer inn som elementer.

Når det gjelder større åpenhet rundt den transatlantiske handelsavtalen, har vi all interesse av det.

Presidenten: Anniken Huitfeldt – til oppfølgings-spørsmål.

Anniken Huitfeldt (A) [10:45:19]: Nå har jo Høyres søsterparti Republikanerne vunnet flertall i det amerikanske senatet. Jeg tror Obama og Demokratene i sterkere grad ivaretar norske interesser når det gjelder å ha høye miljøstandarder, arbeidstakerstandarder og helsestandarder. Handel må ikke bli en konkurranse om å ha lavest mulige standarder. Da svekker vi arbeidstakernes rettigheter i alle land. Mitt spørsmål er hvordan utenriksministeren vurderer det at republikanerne nå har vunnet flertall i to kamre, når det gjelder å ivareta norske interesser om høye standarder på disse områdene i internasjonale handelsforhandlinger.

Utenriksminister Børge Brende [10:46:41]: Jeg tror ikke det vi har sett i dette mellomvalgsresultatet i USA, vil endre USAs handelspolitikk. Tradisjonelt har republikanerne vært sterkere tilhengere av frihandel enn det demokratene har vært. I så måte ønsker Norge, som jeg sa i et annet svar, en ny dynamikk rundt WTO. Vår foretrukne løsning er Verdens handelsorganisasjon, ikke bilaterale frihandelsavtaler eller store regionale frihandelsavtaler. Jeg håper at det blir en dynamikk rundt dette fremover.

Presidenten: Line Henriette Hjemdal – til oppfølgings-spørsmål.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [10:47:05]: Mitt spørsmål går til næringsministeren.

Som utenriksministeren sa i et tidligere svar i denne runden, vil en avtale mellom EU og USA få stor betydning for Norge. Det viser også rapporten som bl.a. Næringsdepartementet la fram tidligere i vår. Mitt spørsmål er ganske klart og enkelt: Arbeider regjeringen med å tenke igjennom ulike tiltak for å kompensere en eventuell avtale mellom EU og USA, også til tross for det som utenriksministeren sier når det gjelder vårt fokus på WTO?

Statsråd Monica Mæland [10:47:59]: Det regjeringen gjør akkurat nå, er å følge denne prosessen veldig nøye. Som utenriksministeren sa, er det ikke noen tvil om at en slik avtale kan få veldig stor betydning for Norge. På et tidlig tidspunkt laget vi en interdepartemental rapport hvor vi vurderte en mulig virkning for Norge. Så følger vi forhandlingene så godt vi kan – vi er ikke part i disse forhandlingene. Vi snakker med dem som er part i forhandlingene, vi diskuterer det på EFTA-møtene – neste møte er nå i november – og vi har opprettet en handelspolitisk dialog med USA, først og fremst for bl.a. å informere om EØS-avtalen, som ikke er veldig kjent der borte. Så vi bruker alle kanaler, og via vårt EØS-medlemskap har vi også bedt EU holde oss oppdatert på det som angår oss i EØS-avtalen. Men det er altfor tidlig for oss nå å vurdere konsekvensene og eventuelt hvilke tiltak som skulle vært iverksatt.

Presidenten: Bård Vegar Solhjell – til oppfølgings-spørsmål.

Bård Vegar Solhjell (SV) [10:49:17]: Det var ikkje godt å vite kva for ein statsråd som ein skulle spørje nå.

Presidenten: Utgangspunktet er utenriksministeren, men representanten kan velge.

Bård Vegar Solhjell (SV) [10:49:25]: Eg prøver meg på næringsministeren.

Det eg har lyst til å spørje om, er det som vert kalla investor–stat–tvisteløysingsmekanismen, som nå er det mest kontroversielle spørsmålet i desse avtalane, i den europeiske debatten. Som næringsministeren heilt sikkert veit er det ei rekkje land som allereie har varsla at det kan verte aktuelt for dei ikkje å vere med på ein avtale

som inneber ein slik mekanisme, det er stor motstand mot det, og det er lenge sidan Noreg har gått inn i den typen løysingar sjølv, som vel òg utanriksministeren var inne på.

Så var europaministeren i møte i Europautvalet, og i det offentlege referatet kan ein lese at han på spørsmål om det svarte:

«Vi har ikke gitt noen signaler inn i forhandlingene fordi vi heller ikke har visst noe om hvordan dette ser ut, og fordi vi ikke prinsipielt har noen motstand mot slike mekanismer.»

Betyr det at regjeringa ikkje har nokon synspunkt på dette? Har regjeringa tenkt å skaffe seg nokon synspunkt på det i nær framtid, sidan dette potensielt kan vere ein viktig avtale for Noreg?

Statsråd Monica Mæland [10:50:30]: Det jeg kan svare på, er at vi ikke har noen investor–stat–tvisteløsninger i våre frihandelsavtaler. Det er ikke et element der.

Behovet for internasjonal voldgift skyldes at enkelte land ikke gir investor nødvendig beskyttelse pga. svake, fraværende eller partiske rettslige institusjoner. Vi er opptatt av å sikre tvisteløsningsmekanismer som skal beskytte investorer mot illegitime reguleringer, ikke mot myndighetsreguleringer som sådan.

Dette er noe vi vil komme tilbake til. Vi jobber nå med våre investeringsavtaler, som vi jo har varslet at vi vil vurdere å legge fram til høring – bilaterale investeringsavtaler og modelløsninger for dette – og da vil dette også bli drøftet, men det vil bli gjort på en åpen og god måte.

Presidenten: Ola Elvestuen – til oppfølgingsspørsmål.

Ola Elvestuen (V) [10:51:38]: Jeg foretrekker utenriksministeren, selv om dette går over i hverandre.

Forhandlingsmandatet til EU i forbindelse med frihandelsforhandlingene ble jo offentliggjort og frigitt nå i oktober og ligger ute for alle.

Mine spørsmål til utenriksministeren er: Er han fornøyd med den åpenheten som er omkring prosessen fra EUs og fra USAs side? Har vi og ministeren tilstrekkelig tilgang på informasjon? Og kan han si litt mer om hvordan man jobber konkret inn mot EU for å ivareta Norges interesser?

Utenriksminister Børge Brende [10:52:34]: Hvis spørsmålet er om vi sitter rundt forhandlingsbordet når det gjelder en så viktig avtale, som også får stor betydning for oss fordi dette er vårt desidert viktigste eksportmarked – hvis man slår sammen USA og EU, snakker man om 70–80 pst. av vår eksport – så er svaret nei. Vi prøver å hente inn så mye informasjon som overhodet mulig gjennom amerikanerne og gjennom EU, og vi er kjent med de ulike elementene i forhandlingene.

Vi må ikke glemme hva som er bakgrunnen for dette. Både EU og USA ønsker økt jobbskaping, de ønsker mer handel – de vet at det fører til høyere velferd. Derfor ønsker de å få til en slik avtale, når det ikke er fremgang i WTO. Og vi gjør hva vi kan for å ivareta våre nasjonale

interesser med den tilknytningsform som Norge har valgt, gjennom EØS-avtalen. Det kan representanten forsikre seg om. Dette er noe som vi tenker på hver dag.

Presidenten: Vi går da til neste hovedspørsmål.

Terje Breivik (V) [10:53:51]: Spørsmålet mitt går til næringsministeren.

Tradisjonelt har Noreg vore eit av dei landa i den rike delen av verda som har scora høgast når det gjeld innovasjon og gründerskap. Nye tal viser likevel ei urovekkjande utvikling. Me tapar terreng på ulike internasjonale gründer- og innovatørstatistikkar. Med tanke på at Noreg er heilt avhengig av å ha innovasjonsevne i verdsklassa for å sikra verdiskapinga, og at gründerverksemdar og innovatørar bidreg tungt i så måte, er trenden ottefull.

Heldigvis er det etter måten enkelt å betra stoda. Noko av det viktigaste me kan gjera politisk, er å bruka ulike incitament for å motverka den kapitaltørka som gründerar og innovatørar opplever i den delen av forretningsutviklingsprosessen ein kallar dødens dal. Investering i ein gründer må verta vel så attraktivt som investering i eigedom.

Regjeringa føreslår i statsbudsjettforslaget 110 mill. kr meir til Innovasjon Norge si etablerarstipendordning. Det er kjempebra, men det løysar ikkje dette problemet.

Ei så enkel og billig løysing som ei eiga såkornfondordning for TTO-ane og inkubatorane vil derimot vera svært treffsikker. Men trass i at dette vart forhandla inn i årets budsjettavtale, som verbalforslag, har regjeringa valt å avvisa dette i budsjettforslaget sitt, med grunngjevinga «uhensiktsmessig».

For både Venstre og alle aktørane som etterspør eit slikt tiltak, vil det vera svært interessant å høyra kva regjeringa og næringsministeren underbygger ein slik påstand med.

Statsråd Monica Mæland [10:55:34]: Jeg er helt enig med spørsmålsstilleren i at vi har en utfordring, og derfor har regjeringen i budsjettforslaget vært opptatt av både å styrke innovasjonskraften, teknologiutviklingsmuligheten og konkurransekraften for det eksisterende næringslivet og å skape det nye næringslivet og legge til rette for nye gründerne. Det gjør vi når vi styrker etablerertilskuddsordningen, miljøteknologiordningen, BIA-ordningen og FORNY 2020, de teknisk-industrielle instituttene og flere programmer i Forskningsrådet, som nettopp skal bidra til ny teknologi og utvikling av dagens næringsliv, og som skal legge til rette for gründerne.

Vi er helt enig i behovet for såkornkapital. I år er det rullet ut to såkornfond, som akkurat har funnet medinvestorer i privat sektor, og som nå skal begynne å investere i virksomheter. Vi har valgt å prioritere en enda tidligere fase, nemlig etablerertilskuddsordningen, som kommer enda tidligere enn når man har startet en bedrift. Sundvolden-erklæringen er veldig tydelig på at vi også skal legge til rette for pollen- og såkornkapital, men i denne omgangen har vi altså gjort en annen prioritering: en enda tidligere fase.

Terje Breivik (V) [10:56:54]: Eg takkar ministeren for svaret, og eg er veldig fornøgd med at dei prioriterer tradisjonelle såkornfond, og utan å forskottera statsbudsjettforhandlingane røper eg vel ingen stor løyndom når eg gjev til kjenne at Venstre nok kjem til å ha ei eiga såkornfondordning for TTO-ane og inkubatorane på skriveblokka i år òg.

I tillegg kan eg informera næringsministeren om at me kjem til å setja av midlar til eit tredje tradisjonelt såkornfond, som eg oppfattar at ministeren er svært positiv til. Næringsministeren veit då sjølv sagt at om Venstre får gjennomslag for det ved forhandlingsbordet, vil det bergensbaserte Sarsia Seed-fondet liggja svært godt an. Og det er liten tvil om at kremmar- og verdiskapingsbyen i vest verkeleg kan nyttiggjera seg risikokapital i storleiksorden 500 mill. kr.

Eg reknar med at næringsministeren er samd med miljøvernministeren, og at Venstre kan bidra til at eit godt budsjett vert betre også på hennar område, og at ho kan stadfesta at eit tredje såkornfond er både fornuftig og nødvendig.

Statsråd Monica Mæland [10:57:55]: Jeg skal på ingen måte blande meg inn i de forhandlingene som nå foregår i Stortinget, men vi har fått innspill på ulike såkornordninger, som representanten her viser til. Vi er opp-tatt av å se på de ulike ordningene. Det finnes andre måter å gjøre dette på enn den tradisjonelle.

Vi ser også på veldig mange andre områder hvor gründere trenger hjelp. En gründerplan, som gjør at vi kan ha en helhetlig gründerpolitikk, er vi helt enige om, og det er veldig viktig hvis vi skal skape det nye næringslivet.

Presidenten: Det blir gitt anledning til oppfølgings-spørsmål – først Pål Farstad.

Pål Farstad (V) [10:58:38]: Jeg har ved flere anledninger i løpet av det siste året snakket til statsråden om behovet for en mer offensiv reiselivspolitik, også fra denne talerstolen. Det har jeg gjort fordi Norge har et større potensial som reisemål enn det vi klarer å ta ut. En satsing på norsk reiseliv er en satsing på gründerskap, nyskaping, nyetableringer og økt verdiskaping i Distrikts-Norge, der mange av reiselivsbedriftene ligger.

Ut fra tidligere svar har jeg inntrykk av at statsråden i stor grad har delt dette synet. Samtidig har regjeringen svart med et kraftig kutt i Innovasjon Norges reiselivssatsing, et kutt som vil ramme den internasjonale markedsføringen av Norge hardt. Til dette har Venstre igjen svart at kuttet må reverseres, at de 40 mill. kr må inn igjen. Mitt spørsmål er hvordan statsråden vil styrke reiselivet og nyskaping i reiselivet med regjeringens kuttfor-slag.

Statsråd Monica Mæland [10:59:43]: Vi er helt enig i at reiselivsnæringen i Norge har et stort potensial. Utviklingen de siste årene har gått i retning av at verden får mer tid og mer penger, men Norge har ikke tatt del i denne veksten. Nå har det vært en positiv sesong i sommer for reiselivet – det er veldig bra, men det betyr at vi må ta i bruk virkemidler som faktisk virker. Det er jeg ikke sikker på

om vi har gjort i stor nok grad. Reiselivet er ikke så veldig mye annerledes enn annet næringsliv. Det har behov for mer satsing på samferdsel, lavere skatter og avgifter, mer forenklinger – det er store, små og mellomstore bedrifter som har de samme behov som resten av næringslivet. Det har denne regjeringen satset på.

Så har vi redusert noe av støtten til Innovasjon Norge. Fortsatt bruker vi over 200 mill. kr på profilering og reiselivsstøtte på områder hvor annet næringsliv finansierer selv. Det har vi gjort fordi vi mener at det er et satsingsområde som har framtiden foran seg. Men jeg er nok i tvil om de midlene brukes riktig nok, om de treffer, og om de bidrar til en slik økning. Derfor har vi ... (presidenten klubber).

Presidenten: Da er tiden ute.

Ingrid Heggø – til oppfølgings-spørsmål.

Ingrid Heggø (A) [11:01:16]: Representanten Flåtten var aktiv i debatten om såkornfond i 2012 og sa bl.a. at ein frå Høgres side meinte ein burde førebu seg betre på framtida. Han etterlyste bl.a. nye såkornfond – og innretninga av desse.

Så forstår eg av svaret frå næringsministeren at det ikkje var rom for nye såkornfond i årets budsjett. Då har eg gode råd om kva ein kan reversera. Det eine er milliardkuttet, pengar som har gått til dei rikaste i landet, og det andre er faktisk å stansa det ideologiske salet av statlege bedrifter, bedrifter som faktisk gir 15 mrd. kr i utbyte.

Spørsmålet mitt er: Kvifor meiner Høgre at såkornfond ikkje lenger er eit framtidsretta tiltak, og kva er endra sidan 2012?

Statsråd Monica Mæland [11:02:18]: Det er ingenting som er endret, og Sundvolden-erklæringen er veldig tydelig på at vi er for både pollenfond og såkornfond. Det er i år rullet ut to fond som nå skal begynne å investere i bedrifter. Vi har altså prioritert en enda tidligere fase i tillegg til en rekke nye innovasjonspåplussinger på BIA, på SkatteFUNN, på FORNY – altså en rekke ordninger som skal bidra til forskning og innovasjon i det eksisterende og i det nye næringslivet – og slik legge grunnlag for flere gründere og få flere vekstkraftige bedrifter. Det er ingen motsetning, men vi må gjøre noen prioriteringer, og det har vi gjort nå.

Presidenten: Line Henriette Hjemdal – til oppfølgings-spørsmål.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [11:03:06]: Alle påplussingene som statsråden snakket om i sitt første innlegg med hensyn til budsjettforslaget vi nå behandler, er bra. La det være klart. Men vi er i verdenstoppen når det gjelder kostnader, da må vi også være i verdenstoppen når det gjelder innovasjon og nyskaping.

Jeg tror det er ganske viktig at vi er lydhøre for initiativ som kommer, særlig når initiativene kommer fra ulike sektorer. Vi har nå et initiativ i Grimstad på Sørlandet. Næringslivet, forskerinstitusjoner og Universitetet i Agder

står bak dette laboratoriet. Det er et laboratorium som er viktig for utvikling. Denne gangen kom ikke det med på plusslisten til statsråden. Det er gjort noen prioriteringer, men hva er det som skal til for at nye initiativ, der universitet og næringsliv er enige, skal komme opp på statsrådets prioriteringsliste?

Statsråd Monica Mæland [11:04:13]: Jeg har hatt flere møter med NODE og har hørt mye om Sørlandslab. Det er et veldig spennende prosjekt, og det ligger – som representanten forstår – i grenseland mellom kunnskap og næringsliv. Jeg har vært ærlig overfor NODE om at Næringsdepartementet ikke har egne budsjetter for denne typen pilotlaboratorier, noe helt sikkert veldig mange flere også vil ha bruk for. Men vi har lovet å jobbe videre med dette. Jeg skal jobbe sammen med kunnskapsministeren, og vi skal se videre på dette prosjektet, som ennå er i en tidlig fase, men som er veldig spennende.

Presidenten: Geir Pollestad – til siste oppfølgings-spørsmål.

Geir Pollestad (Sp) [11:04:56]: Et annet forslag i budsjettet som er negativt for små næringsdrivende og gründere, er forslaget om å øke grensen for momsregistrering fra 50 000 kr til 150 000 kr. Under høringen i Stortinget har NHO, Lastebileierforbundet, Bedriftsforbundet, bondeorganisasjonene og andre rettet sterk kritikk mot forslaget, som rammer 25 000 bedrifter i Norge.

I dagens utgave av Nationen kan man lese at Gjermund Hagesæter til tross for dette sier: «Mitt inntrykk er at dei fleste er glade for forslaget.» Og han legger til som begrunnelse: «... det blir enklare for staten.»

Da vil jeg benytte sjansen til å spørre næringsministeren, som kjenner næringslivet godt: Hvilke bedrifter er det dette er godt nytt for? Er det egentlig godt nytt for bedriftene at staten tjener 125 mill. kr på et forslag som de samme bedriftene må betale. Spørsmålet er: Hvem er det regjeringspartiene har inntrykk av er glade for forslaget?

Statsråd Monica Mæland [11:05:59]: Av og til tror jeg det er viktig at politikere gjør det de faktisk har lovet. Dette er et løfte som tre av fire borgerlige partier har gitt. Det er et løfte som er gitt i Sundvolden-erklæringen, og det er altså for å imøtekomme forbrukerne. Forbrukerne blir glade. Jeg får tilbakemeldinger fra de samme organisasjonene som spøreren har snakket med, om at de er imot dette, og de spår at dette får konsekvenser. Men dette er et forbrukervennlig vedtak.

Jeg kan selvsagt ikke svare for hva Gjermund Hagesæter har sagt.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Kirsti Bergstø (SV) [11:06:46]: Mitt spørsmål er til arbeidsministeren.

De færreste planlegger å bli gravid når man er ung uten utdanning, eller er alene. Like lite planlegger man samlivsbrudd idet man går inn i et forhold. Likevel skjer det. Det er

fordi livet er en praktisk sak – og ikke en teoretisk øvelse. Spørsmålet er om vi ønsker å legge forholdene til rette for at unger som vokser opp med aleneforsørger, skal få en stabil og selvstendig økonomi og en trygghet i bunnen, eller om det å være alene skal være en fattigdomsfelle.

Overgangsstonaden gjør at man har en liten, men likevel trygg inntekt idet man skaffer seg en utdanning og kvalifiserer seg for arbeidslivet. Anne Kristine Lehn er aleneforsørger. Hun har fortalt til Dagbladet:

«... med 10 000 kroner i måneden utbetalt i overgangsstonad kan vi leve et nøkternt liv med penger nok til mat, og til klær etter hvert som hun vokser til.» – og her kommer noe viktig – «Stonaden har gitt meg roen til å tørre å gå på skole.»

I samme sak forteller arbeidsministeren at det fortsatt skal være mulig å få støtte lenger enn ett år, men sier ikke noe om hvordan dette skal kombineres med å redusere stonaden fra tre til to år.

Jeg lurar på: Kan statsråden garantere at alle som er i samme situasjon som dem som i dag er i aktivitet, også i fremtiden kan få overgangsstonad til å skaffe seg selv og ungene sine et trygt liv?

Statsråd Robert Eriksson [11:08:25]: Først: Takk for spørsmålet. Jeg synes det er et godt og viktig spørsmål.

Det regjeringen er svært opptatt av, er: Den viktigste velferdspolitikken man kan føre, er å sørge for at folk blir selvforsørget gjennom egen inntekt. Derfor er det viktig å legge til rette for at de som er alene og forsørger barn, på en rask, god måte og gjennom god oppfølging får muligheten til å komme tilbake til arbeidslivet. Over halvparten av dem som i dag mottar overgangsstonad, har en fot innenfor arbeidslivet. Jeg synes det er viktig at vi hjelper dem til å få begge føttene inn i arbeidslivet, slik at de får muligheten til å være selvforsørget.

Så er det viktig å si, synes jeg, når det gjelder barn som vokser opp med foreldre med lav inntekt eller med foreldre som står utenfor arbeidslivet – for bare å sitere min forgjenger, fra Arbeiderpartiet, Anniken Huitfeldt, som 16. oktober 2011 sa:

«Noe av det vanskeligste ved å være fattig som barn er å bli ekskludert fra sosiale aktiviteter.»

Videre står det:

«Huitfeldt nevner følgende to tiltak på vårt spørsmål om hva partiet vil gjøre for å få ned antallet fattige barn her i landet: * Flere ferie- og fritidsaktiviteter for barn og ungdom gjennom idrett

*Inntektsgradert foreldrebetaling for barnehage (...).»

Dette pekte Huitfeldt på. Derfor er jeg glad for at denne regjeringen målstyrer virkemidlene mot de ungene som trenger det mest – at 30 000 flere familier nå får lave barnehagekostnader, at de ungene som går på videregående skole og har foreldre med lav økonomi, får 10 000 kr mer i stipend. Denne regjeringen bruker 115 mill. kr på å gjøre det mulig for disse ungene å være med på fritidsaktiviteter og benytte seg av ferietilbud. Denne regjeringen målstyrer altså virkemidlene mot dem som trenger det mest, samtidig som det er viktig å legge til rette for at de

foreldrene som står utenfor arbeidslivet, får mulighet til å delta i arbeidslivet.

Kirsti Bergstø (SV) [11:10:34]: Tryggheten ligger i arbeidslivet, men tryggheten ligger også i et trygt arbeidsliv – med begge bena plantet i arbeidslivet. Det er derfor SV har tro på en arbeidslinje som virker. Vi vet at dagens overgangsstønad nettopp fungerer sånn at man kan kvalifisere seg til å få en jobb, i motsetning til ikke å ha arbeidserfaring eller utdanning nok til å kunne stå i trygt arbeid over tid. Hva er alternativet? Jo, det er å motta supplerende sosialhjelp innimellom og kombinere det med strøjobber – en løs tilknytning til arbeidslivet, som gir liten trygghet og en dårlig plattform.

Vi vet at overgangsstønaden virker. Jeg lurer på: Hva er den beste arbeidslinjen? Er det at aleneforsørgere får trygg kvalifisering for arbeidslivet gjennom dagens ordning, eller er det å henvises til utrygge jobber, eventuelt sosialhjelp?

Statsråd Robert Eriksson [11:11:40]: Den tryggeste og beste måten å drive god arbeidslinjepolitikk på, er å hjelpe disse foreldrene inn i arbeidslivet på en rask og god måte. De foreldrene som trenger lengre tid på å omskolere seg, ta utdanning for å kunne klare seg i det ordinære arbeidslivet, opprettholder denne regjeringen unntaksbestemmelser for. De kan i inntil tre år ta utdanning for å komme seg inn i arbeidslivet.

For dem som har et barn som er sykt – sterkt funksjonshemmet eller kronisk syk – beholder denne regjeringen unntaksbestemmelsen om at man kan få overgangsstønad til barnet er 18 år. Har man et barn med forbigående sykdom, legger denne regjeringen til grunn den unntaksbestemmelsen som gjør at man kan være hjemme med barnet og motta overgangsstønad til barnet er i skolealder. Man opprettholder altså dagens unntaksbestemmelser, samtidig som man styrker arbeidslinjen – med tettere og bedre oppfølging – slik at de som er alene med ungene sine, på en raskere og bedre måte får oppleve en av de største frihetene: å være selvforsørget gjennom egen arbeidsinntekt. Det tror jeg er bra for foreldrene – og for ungene.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Karin Andersen.

Karin Andersen (SV) [11:13:02]: Det er mange enestående foreldre her i landet, og det er kanskje en av de tøfeste jobbene man har. Overgangsordningen har virket, det er forsket på den. Jeg lurer på om statsråden og regjeringen har lest den forskningen som Fafo har gjort, som viser ikke bare at enslige forsørgere kommer i arbeid når de får lov til å kvalifisere seg i ro og fred med en inntekt, men det står til og med her at relativt sett går «flere ikke-vestlige innvandrere enn norske over i jobb etter stønadsperioden». Dette er også en ordning som fungerer utmerket, der kravet til aktivitet ble forsterket da SV satt i regjering. Da må jeg spørre statsråden: Er han kjent med denne forskningen, som sier at ordningen virker godt og får folk i arbeid, og at den til og med virker bedre for ikke-vestlige innvandrere?

Hvorfor fjerne et godt tiltak som får flere i arbeid og sikrer barn mot varig fattigdom?

Statsråd Robert Eriksson [11:14:05]: For det første fjerner ikke denne regjeringen et godt tiltak. Denne regjeringen gjør et godt tiltak enda bedre.

Jeg er ikke enig med representanten Andersen når hun sier at de skal få lov til å «kvalifisere seg i ro og fred». Jeg synes de skal få lov til å bli kvalifisert med god hjelp og veiledning, med god oppfølging, som er målrettet, så man kommer raskere tilbake til arbeidslivet. Målet må ikke være at man skal gå i et kvalifiseringsløp lengst mulig, men faktisk få hjelp og oppfølging raskest mulig for å komme tilbake til arbeidslivet.

Men så ser regjeringen – og det tror jeg at jeg og representanten Andersen er hjertens enige om – at noen trenger lengre tid på utdanning, og noen har krevende oppgaver knyttet til at man har ansvar for barn med funksjonshemninger og barn med kroniske sykdommer. Derfor opprettet også denne regjeringen den unntaksbestemmelsen som gjelder i dag.

Presidenten: Fredric Holen Bjørdal – til oppfølgings spørsmål.

Fredric Holen Bjørdal (A) [11:15:13]: Stoltenberg-regjeringa var ikkje heilt fornøgd med overgangsstønaden slik han var utforma då vi tok over, og derfor endra vi han frå å vere ein passiv stønad til å bli ein aktivitetsstønad. Vi stilte krav om at du måtte vere uforskyldt arbeidsledig, aktivt arbeidssøkjande eller på tiltak, men den skulle framleis gjelde inntil tre år. Dette har gjeve ei positiv utvikling, og vårt aktivitetskrav har gjeve god effekt. Då er jo spørsmålet: Kva er det som gjer at trass i denne positive utviklinga og trass i at stønaden bidreg til å flytte menneske vekk frå trygd og over til sjølvstendig inntektsgjevande arbeid, meiner arbeidsministeren likevel at det er så viktig å kutte i livsgrunnlaget til desse, primært kvinnene?

Statsråd Robert Eriksson [11:15:58]: Det er ikke viktig å kutte i livsgrunnlaget. Det som er viktig, er å sørge for at de får et bedre livsgrunnlag raskere. Jeg klarer ikke å skjønne representantens poeng når han mener at det er positivt at man skal kunne gå og vente i tre år for at man skal bli hjulpet godt inn mot arbeidslivet. Hvis man kan sette inn innsatsen tidligere og bedre for å kunne hjelpe dem tilbake på ett år, vil det øke inntektene deres raskere, det vil gi dem begge føttene inn i arbeidslivet raskere. Husk at 54 pst. allerede har en deltidsjobb og allerede er en del av arbeidslivet. Mitt mål og min og regjeringens ambisjon er å sørge for at de får muligheten til å få gleden av å være selvforsørget med egen arbeidsinntekt langt raskere enn det som er tilfellet i dag. Derfor endret Arbeiderpartiet på 1990-tallet overgangsstønaden, som også var en stor debatt den gangen, men som har vist seg å bli en stor suksess da man tok innstramningene under Gro Harlem Brundtlands tid.

Presidenten: Vi går da videre til neste hovedspørsmål.

Else-May Botten (A) [11:17:15]: Regjeringen har det første året vært svært opptatt av å selge statlig eide selskaper, og det er vel egentlig ingen overraskelse for noen. Det har alltid vært en fanesak for både Høyre og Fremskrittspartiet med økt privatisering og utsalg av statlig eide selskaper. Men det er overraskende at regjeringen går så offensivt til verks, med så dårlig argumentasjon. Dette viser at salgene først og fremst er ideologisk motivert, ikke minst med tanke på argumentasjonen rundt maktspredning. Hvor mye makt skal spres, og hvor skal makten sendes?

Mye tyder på at flere av selskapene som er til salgs, vil havne på utenlandske hender. Det regjeringen faktisk gjør, er å selge selskaper som går godt i Norge, til utenlandske selskaper eller papirfond for så å bruke pengene til å investere i utenlandske selskaper. Hvorfor skal ikke staten kunne satse på å investere i selskaper også her i landet?

Også i stortingsmeldingen som statsråden kommer med når det gjelder dette, er det tydelig at det ikke er et snev av oppkjøpsinteresse å spore. Den ene fullmakten for oppkjøp som forelå, som var knyttet til Hydro, har man til og med sagt nei til.

Mitt spørsmål går derfor til næringsministeren. Kan næringsministeren svare på hvordan regjeringens planlagte utsalg vil påvirke økt verdiskaping og trygge arbeidsplasser her til lands?

Statsråd Monica Mæland [11:18:53]: Denne gangen skal jeg prøve å svare på rett spørsmål, som jeg forstår at jeg ikke gjorde sist.

Det er slik at vi har framlagt en eierskapsmelding hvor vi er veldig tydelig på at staten er og fortsatt kommer til å bli en stor eier i norsk næringsliv. Det er få land som har større statlig eierskap enn det Norge har. Det vi har gjort, er å stille spørsmålet: Hvor skal staten eie, og hvor skal den ikke eie? For en del selskaper er det ikke noen annen begrunnelse enn at staten har et rent forretningsmessig eierskap. Det er ikke god nok grunn til at staten skal være eier når vi er så dominerende som det vi er, og derfor har vi sagt at vi ber om fullmakt til å selge disse selskapene.

Men det som er spesielt, er at de selskapene vi nå har privatisert, er basert på fullmakter innhentet av den rød-grønne regjeringen. Entra og Cermaq var fullmakter innhentet av den rød-grønne regjeringen. Det siste den rød-grønne regjeringen gjorde, var å selge EWOS til to «private equity»-selskaper rett før den gikk av. Så den plutselige ideologiske uenigheten knyttet til disse selskapene stiller jeg meg rett og slett spørrende til.

Staten skal legge til rette for gode rammebetingelser for hele næringslivet, og vi skal fortsatt eie en god del selskaper, men da skal vi gjøre det fordi det er gode grunner til det.

Else-May Botten (A) [11:20:18]: Jeg ønsker å gjenta at man selger norske statlig eide bedrifter som går godt, og som gir store milliardinntekter til fellesskapet årlig. Det er ingen motsetning mellom statlig eierskap og et profesjonelt eierskap, for statsråden budsjetterer nå med et utbytte på 15 mrd. kr neste år fra de statlig eide selskapene, under

Næringsdepartementets poster. Dette er årlige inntekter som forsvinner om statsråden selger ut selskaper.

Disse årlige inntektene bidrar faktisk til vekst i landet gjennom aktiv næringspolitikk, de finansierer sykehjemsplasser, skoler osv., men framover tyder pilene på at oljeinntektene vil bli redusert. Statsråden har takket nei til 80 mrd. kr i skatteinntekter, så hvordan vil statsråden dekke inn disse titalls milliardene kroner i tap av inntekter framover, med hensyn til økt verdiskaping?*

Statsråd Monica Mæland [11:21:12]: Vi er i en heldig situasjon. Vi selger selvsagt ikke virksomheter – eller privatiserer dem – fordi vi trenger penger. Vi er i en veldig heldig situasjon.

Men jeg må bare gjenta: De fullmaktene vi har håndtert, har vi håndtert på bakgrunn av fullmakter innhentet av den rød-grønne regjeringen – som altså nå, etter et år, har et helt annet ideologisk forhold til dette. Det er veldig spesielt.

Jeg kan bekrefte at staten er og kommer til å bli en stor eier i norsk næringsliv, men det ville være bra for næringslivet om vi fikk et større mangfold. Entra-noteringen medførte over 6 000 småsparere som aksjonærer. To tredjedeler av de ansatte kjøpte eierandeler i selskapet de jobber i. Det tror jeg er bra for næringslivet.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Odd Omland.

Odd Omland (A) [11:22:06]: Jeg hører hva næringsministeren sier, men jeg vil heller oppfordre henne til å lytte litt mer til Petter Stordalen, som i Dagbladet den 17. oktober tok til orde for at vi må se forbi politiske og ideologiske prinsipper og ikke selge for enhver pris, men heller se hva som er fornuftig. I den samme artikkelen siterte han Göran Persson, som klokkelig har sagt at vi ikke skal selge fjellet, skogen eller vannet.

Stordalen mener også bl.a. at det er uklokt å selge Flytoget. Det er jeg enig i. Flytoget er et selskap som har utviklet seg svært positivt under statlig eierskap, og det går godt. Det har nær 100 pst. kundetilfredshet. Det representerer også en viktig del av infrastrukturen rundt hovedstaden. Kan næringsministeren forklare hvordan det vil bedre statens inntekter, selskapets drift og gagne kundene spesielt hvis selskapet selges?

Statsråd Monica Mæland [11:23:10]: Nå har jeg akkurat redegjort for at det vi har gjort i eierskapsmeldingen, er å gå gjennom hvilke selskaper det er gode grunner for at staten eier og hvilke selskaper det ikke er gode grunner for at vi eier, utover det rent forretningsmessige. Vi eier selskaper som gjør det bra, og vi eier selskaper som ikke gjør det så bra, fordi det er viktig. Flytoget – og la meg bare si at Stortinget skal få alle muligheter til å diskutere både Flytoget og alle andre selskaper – opererer på en linje som er konkurranseutsatt. Like lite som staten trenger å eie et

*Representanten sa 80 mrd. kr i inntekter på skatt og disse titalls milliardene, men mente 8 mill. kr i skattelette.

busselskap, et taxiselskap eller et rederi, trenger vi å eie Flytoget.

Presidenten: Geir Pollestad – til oppfølgingsspørsmål.

Geir Pollestad (Sp) [11:23:56]: Jeg tror det er like uheldig å ha et ideologisk forhold til statlig eierskap som det er å ha en ideologisk tilnærming til nedsalg i statlige bedrifter. Dette er definitivt et rom der en bør bruke den pragmatiske tilnærmingen. Det som er konsekvensen av et kraftig nedsalg nå, er jo at en vil tilføre ytterligere midler til Statens pensjonsfond utland, og at Norge vil få et større eierskap på verdens børser. Vi vet at i tredje kvartal hadde Telenor et brutto driftsresultat på 10,3 mrd. kr. Oljefondet hadde i samme periode 0,1 pst. avkastning.

Mitt spørsmål er: Kan det telle som en særskilt begrunnelse, og for denne regjeringen, å sikre nasjonalt eierskap til viktige norske bedrifter, og kan det telle som en særskilt begrunnelse at det faktisk kan vise seg å være en god investering å være en tung eier i viktige norske bedrifter som Telenor?

Statsråd Monica Mæland [11:24:58]: Vi har jo i eierskapsmeldingen akkurat redegjort for hvilke selskaper det er gode grunner for at staten eier, og for hvor det ikke foreligger slike grunner, og det skal Stortinget få lov til å diskutere. Det som er litt spesielt, er at når den rød-grønne regjeringen – med Senterpartiet i regjering – selger f.eks. EWOS, som noe av det siste den gjør, er det ikke ideologi. Når denne regjeringen går igjennom og begrunner det statlige eierskapet, er det ideologi. Det er en veldig pus-sig argumentasjon. Jeg beskyldes gjerne for å ha ideologi. Jeg driver med politikk. Det er jobben vår å gjøre politiske vurderinger.

Presidenten: Torgeir Knag Fylkesnes – til siste oppfølgingsspørsmål.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:25:39]: Eg meiner det var ein stor tabbe av regjeringa å gå inn for eit sal, først av EWOS – tillate at Cermaq selde EWOS ut – og deretter av Cermaq, som er verdsleiane på oppdrett. Med det har regjeringa seld seg fullstendig ut av norsk oppdrettsnæring. Oppdrettsnæringa kjem antakeleg til å bli eit av dei aller viktigaste næringsområda for Noreg i framtida – større enn olja. Difor er det heilt på sin plass å samanlikne dette med situasjonen vi stod overfor på 1970-talet – om ein skulle selje seg ut av Statoil – eller med Finland, om dei skulle ha selt seg ut av Nokia før det tok av der. Men det er gjort.

Spørsmålet er om ein ny tabbe er på veg. Cermaq-salet gav inntekter på rundt 9 mrd. kr. Kvar går dei pengane? Går dei berre rett inn i Oljefondet, rett til utlandet, dei òg, eller vil regjeringa bruke dei pengane til å gi tilbake, investere i kystsamfunna, og rett og slett bidra til å skape ei berekraftig vekstframtid for oppdrettsnæringa også i framtida?

Statsråd Monica Mæland [11:26:48]: Det er en ærlig sak å ombestemme seg og mene at det man gjorde i re-

gjerung var dumt. Det er ikke så sjelden det skjer når man kommer i opposisjon. Det er nå likevel sånn at jeg mener at det er gode grunner for at staten ikke behøver å være eier i ett av veldig mange oppdrettsselskaper. Cermaq er et spennende selskap, og jeg er helt sikker på at Mitsubishi kommer til å være en god forvalter av det selskapet. Så må det ikke forundre noen, spesielt ikke dem som er for formuesskatt, at det er utenlandske eiere som kjøper seg opp i en del selskaper. Marine Harvests eier betaler ikke formuesskatt. SalMars eier gjør det.

Presidenten: Dermed er den muntlige spørretimen omme.

Sak n r. 2 [11:27:31]

Redegjørelse av statsministeren om norske bidrag til Irak og Afghanistan

Statsminister Erna Solberg [11:27:56]: Jeg takker for denne anledningen til å orientere Stortinget om utviklingen i Irak og Afghanistan og om norske bidrag til arbeidet med å skape fred og sikkerhet i de to landene.

I sommer rykket ISIL inn i Irak fra Syria. Vi har siden vært vitne til uhyrlige og bestialske handlinger som rammer uskyldige mennesker. Tusener av mennesker er drept i regelrette henrettelser. Ingen folkegruppe eller religiøs retning er spart. Massive overgrep mot barn, kvinner og menn i alle aldre skjer hver dag. ISILs sabler ruller inn i tv-stuene og på sosiale medier verden over. Disse handlingene kan ikke verden akseptere. Som min danske statsministerkollega Helle Thorning-Schmidt sa:

«Vi har dypest sett to muligheter. Enten hjelper vi med å løse kriser der ute i verden. Eller så dukker vi og håper at det ikke rammer oss selv.»

Norge kan ikke lukke øynene. Norge må bidra.

ISIL fikk allerede tidlig i 2013 territoriell kontroll over deler av Anbar-provinsen i Irak etter å ha styrket seg gradvis. ISIL kontrollerer eller har innflytelse over en tredjedel av Iraks og Syrias territorium. Anslagsvis 7–8 millioner mennesker bor i disse områdene. Angrepet på Mosul i juni viste hvor sterke de var blitt, hvilken trussel de utgjør for Irak, for regionen og internasjonalt. Det ble klart at irakiske myndigheter ikke selv klarte å håndtere denne trusselen.

ISIL skiller seg fra en rekke andre terrorgrupperinger. Deres metoder er så brutale at selv Al Qaida har tatt avstand fra dem. De har klare territoriale ambisjoner, fremstår som selvfinansierende, formidler en sterk ideologisk overbevisning, har betydelig rekrutteringsevne og militær kapasitet. Lederskapet er hovedsakelig irakisk, men gruppen har ifølge enkelte kilder tiltrukket seg fremmedkrigere fra så mange som 90 andre land.

Den sekteriske utviklingen som har preget Irak i lang tid, har bidratt til at ISIL har fått fotfeste. Konflikten i Syria har gitt terrororganisasjonen rom til å vokse.

ISILs hensynsløse voldsbruk og krigføring er uakseptabel og må stanses. ISIL utgjør en trussel for Irak, for Syria

og for regionen og for vår egen sikkerhet. Vi har et ansvar for å gi vårt bidrag til at verdier og holdninger som terroristene representerer, ikke får spre seg.

Kampen mot ISIL handler om kampen mot terror og ekstreme overgrep mot sivile. Innsatsen for å bekjempe ISIL er derfor en felles kamp mot en felles trussel – en felles kamp for å skape trygge liv og menneskeverd.

Flere land startet i august innflyging av våpen for å styrke de kurdiske peshmerga-styrkene, og USA bombet ISILs stillinger.

Et konkret norsk militært bidrag mot ISIL har vært under planlegging i noe tid. Etter NATO-toppmøtet i Wales har to viktige forutsetninger for norske militære bidrag kommet på plass.

- Det er etablert en bred koalisjon der både vestlige land og en rekke land i regionen har meldt seg til innsats mot ISIL. USA har spilt en avgjørende rolle i å samle regionen.
- Det har kommet en ny regjering i Irak som på en bedre måte inkluderer Iraks ulike grupperinger.

Med kunngjøringen av vårt siste militære bidrag er Norge et av de første landene som konkretiserer bidrag til opplærings- og treningsoperasjoner i Irak. Bidraget varer i første omgang i ett år, men vi må være forberedt på at det kan bli krevende og langvarig.

Innsatsen mot ISIL må føres på bred front. Militære virkemidler er ikke nok.

Irak og landene i regionen må ta lederrollen og det største løftet i den langvarige kampen mot ISIL. De har et særlig ansvar for å bidra til stabilitet. Det er samtidig klart at de ikke vil kunne klare denne oppgaven alene.

En inkluderende politisk prosess i Irak er avgjørende for å motvirke ytterligere splittelser mellom folkegrupper. Etter en lang og polariserende periode under tidligere statsminister Maliki har landet nå fått en samlingsregjering under statsminister al-Abadi. Imidlertid er det politiske bildet fortsatt uoversiktlig med motsetninger mellom sjiaer, sunnier og kurdere. I tiden som kommer, vil det være avgjørende at grupper som har vært politisk ekskludert, får oppleve at de blir tatt mer på alvor i en reell dialog med myndighetene. Kun en inkluderende irakisk stat vil være i stand til å ta hånd om sin egen sikkerhet og styrke demokratiet.

I Syria er konflikten nå inne i sitt fjerde år. Mer enn noen gang trenger vi en politisk løsning som kan stoppe den humanitære tragedien, motvirke sekteriske splittelser og bryte den negative spiralen hvor statens institusjoner brytes ned.

Regionale aktører må komme sammen om konstruktive løsninger i Syria. Det internasjonale samfunnet – spesielt medlemmene av Sikkerhetsrådet – må ta ansvar og skape et nytt momentum og en prosess som kan lede til fred. Regjeringen støtter arbeidet til FNs spesialutsending Staffan de Mistura for en løsning på Syria-krisen.

Norge vil støtte tiltak som retter seg mot de underliggende årsakene til konflikten både i Irak og Syria, gjennom langsiktig freds- og forsoningsarbeid.

For å styrke dialogen med irakiske myndigheter legger

regjeringen opp til å øke vårt diplomatiske nærvær både i Bagdad og Erbil.

I nabolandene støtter vi tiltak som styrker landenes evne til å håndtere utfordringene som flyktningstrømmer og den økte usikkerheten påfører dem.

De sammensatte sikkerhetsutfordringene i regionen krever langsiktig innsats og et bredt sett av virkemidler. Det inkluderer politisk, militær og humanitær innsats. Vi trenger langsiktige sivile tiltak som antiterrorinnsats og tiltak for å redusere ISILs finansielle evne og evne til radikal ideologisk tiltrekning.

Irak har ved flere anledninger bedt det internasjonale samfunnet om hjelp til å bekjempe ISIL. FNs sikkerhetsråd har i resolusjon 2170 fra i år enstemmig fordømt deres fremferd.

I september vedtok regjeringen å sende fem stabsoffiserer for å delta i planarbeidet til den internasjonale koalisjonen. Det har gitt oss et grunnlag for å vurdere et militært bidrag innen kapasitetsbygging til Irak. Det har vi nå fulgt opp.

I lys av den alvorlige forverrede situasjonen knyttet til ISILs fremmarsj har regjeringen besluttet å utvide vår innsats ved å tilby et militært bidrag til den internasjonale koalisjonen mot ISIL i Irak. Stortingets organer ble konsultert i forrige uke.

Hensikten med det militære bidraget er å medvirke til å sette de irakiske styrkene bedre i stand til å møte trusselen fra ISIL. Vårt bidrag vil gå inn i en koordinert internasjonal innsats, hvor Irak selv og nabolandene vil spille en avgjørende rolle. Bidraget vil vurderes kontinuerlig med tanke på den effekten det har på den helhetlige innsatsen.

Norge tilbyr 120 personell som skal drive kapasitetsbygging av irakiske styrker i henholdsvis Erbil i Nord-Irak og i Bagdad. Vi tilbyr nå bidraget for ett år, men må være åpne for å vurdere forlengelse om det er behov for det. Våre soldater skal utdanne og trene opp irakiske styrker. Koalisjonens samlede styrkebidrag er fortsatt under utarbeidelse og utvikles i samråd med irakiske myndigheter. De norske bidragene forutsetter samarbeid med våre allierte.

Det legges til grunn at norske styrker ikke skal delta direkte i kamphandlinger. Det er i tråd med gjeldende planer for kapasitetsbygging i Irak som følges av andre allierte, og betyr at vi ikke setter særnorske begrensninger på den militære deltakelsen. I tråd med folkeretten vil styrkene alltid ha anledning til å bruke makt i selvforsvar.

I Erbil vil 50–60 norske instruktører fra Hæren inngå i et planlagt tyskledet treningssenter som skal utdanne og trene regulære kurdisk-irakiske styrker. Treningen vil skje i samråd med myndighetene i Bagdad. Det norske forsvaret har god erfaring med denne typen oppdrag og besitter solid kompetanse på dette området.

Regjeringen vil også tilby norsk personell til utdanning og trening av irakiske sikkerhetsstyrker i Bagdad-regionen. De aktuelle sikkerhetsstyrkene har en svært viktig rolle i forsvaret av Bagdad, og opplæringen av disse har høy prioritet. Våre spesialstyrker har betydelig erfaring fra opptreningen av spesialpolitiet i Kabul og vil være de mest egnede styrkene til dette oppdraget. Også

vårt spesialstyrkebidrag vil være om lag 50–60 personell.

Norge vil delta i Irak etter anmodning fra irakiske myndigheter, og dette utgjør et tilstrekkelig folkerettslig grunnlag for det norske bidraget. Vårt bidrag vil gjennomføres i nært samarbeid med myndighetene.

Norge samarbeider med de øvrige bidragsytende land for å få på plass en avklaring av personellens status, som er en forutsetning for at norske styrker kan sendes til Irak.

Sikkerhetssituasjonen i Irak er generelt meget krevende. Voldsnivået er høyt. Samtidig er det store forskjeller mellom regionene. Sikkerheten for vårt personell er overordnet og vil fortløpende måtte vurderes. Det skal gjennomføres en egen trusselvurdering før de norske styrkene sendes til området.

Det er viktig at vi sikrer nasjonal kontroll med bidragene, og at disse innrettes på en fleksibel måte, slik at de kan tilpasses behovet.

FN har beskrevet Irak og Syria som humanitære kriser av alvorligste grad. Som i Syria er den humanitære situasjonen i deler av Irak prekær. Mer enn 1,8 millioner mennesker er internt fordrevet, og 5,2 millioner mennesker er ifølge FN avhengig av humanitær bistand. I tillegg finner det seg 220 000 syriske flyktninger i de kurdiske områdene av Irak.

Økte humanitære behov de siste månedene kan knyttes direkte til ISILs væpnede offensiv i Irak.

Det internasjonale samfunnet må reagere med rask og effektiv humanitær assistanse.

Regjeringen har så langt i 2014 bidratt med 200 mill. kr i humanitær bistand til Irak. Norske midler kanaliseres gjennom FN, Det internasjonale Røde Kors og frivillige organisasjoner. Samlet i 2014 bidrar Norge med over 1 mrd. kr til håndtering av krisene i Syria og Irak og følgene for nabolandene.

90 pst. av de internt fordrevne i Irak bor ikke i flyktningleirer. De bor enten i lokale vertssamfunn eller i offentlige bygninger, som skoler. Mange barn har mistet skoletilbudet sitt fordi de er fordrevne, eller fordi den lokale skolen deres ikke kan brukes nettopp fordi de huser internt fordrevne. I de kurdiske selvstyrte områdene har skolestarten dette semesteret blitt utsatt.

Vi må unngå at store deler av en generasjon mister sitt utdanningstilbud i Irak. Derfor gir Norge støtte til utdanning og til at internt fordrevne får andre former for husly enn skoler. Det er i tråd med regjeringens mål om å bidra til at 1 million flere barn som er rammet av krig og konflikt, får tilgang til utdanning av god kvalitet innen 2017.

Vår støtte går videre til helse, vann og sanitærfasiliteter, matvarehjelp og psykososial støtte til en traumatisert befolkning. Med vinteren like om hjørnet haster det også med å gi de internt fordrevne varmere husly og klær som beskytter mot kulden.

Det er de kurdiske selvstyrte områdene som har mottatt flest internt fordrevne. Samtidig mangler vi humanitær tilgang til de delene av Irak som kontrolleres eller er under innflytelse av ISIL. Sikkerhetssituasjonen gjør det farlig eller umulig for hjelpeorganisasjoner å arbeide i disse områdene. På sikt vil den humanitære situasjonen for sivilbe-

folkningen, der irakiske myndigheter ikke har militær og politisk kontroll, være mest kritisk.

Regjeringen legger vekt på at vårt militære bidrag skal underbygge den brede innsatsen langs flere spor. Det militære bidraget vi nå har besluttet, er en integrert del av en helhetlig norsk støtte i kampen mot ISIL, hvor både politiske, humanitære og militære virkemidler utfyller hverandre. Våre bidrag er tilpasset de behov og anmodninger som er kommet fra Irak og fra allierte. Hensynet til vår nasjonale beredskap er ivaretatt.

Deltakelse i internasjonale operasjoner kan påvirke trusselbildet mot Norge. Vårt Felles kontraterrorsenter, som er et samarbeid mellom PST og E-tjenesten, følger utviklingen tett. Senteret mener at terrortrusselen mot Norge har økt i løpet av inneværende år. I henhold til deres analyse basert på hva som har skjedd i andre land, er det sannsynlig at det kan trues med og bli forsøkt utført terrorangrep i Norge. Den siste trusselvurderingen fra senteret legger vekt på følgende forhold når det gjelder trusselen fra ISIL:

- ISIL har et relativt stort og økende antall ideologiske tilhengere i Norge.
- Politiets og andre myndigheters tiltak mot ekstreme islamister kan fungere som motiv for aksjoner i Norge.
- ISIL har utstedt en klar oppfordring om å utføre terrorangrep mot alle som støtter den USA-ledede koalisjonen. Norges militære bidrag kan brukes som et påskudd for terror i Norge.
- ISIL har spesifikt oppfordret til angrep mot militært personell samt medlemmer av politi-, sikkerhets- og etterretningstjenester. Vi så et eksempel på et ISIL-inspirert angrep på parlamentet i Canada nylig.
- Risikoen vil imidlertid kunne reduseres ved å iverksette effektive sårbarhetsreducerende tiltak.

Vi kan ikke tillate trusler fra terrororganisasjoner å diktere vår sikkerhetspolitikk. Selv om politiske valg på kort sikt kan øke risikoen, er bekjempelsen av ISIL en langvarig investering i vår egen sikkerhet.

Norge har tradisjon for å stille med militære bidrag når det er nødvendig. Vi har et ansvar og en forpliktelse til å ta vår del av byrden når det er påkrevet. Gjennom vår innsats viser Norge at vi tar dette på stort alvor.

I Afghanistan har vi også vist at Norge tar ansvar. Gjennom 13 år har Norge bidratt til landets stabilisering og utvikling.

Etter angrepet på USA 11. september 2001 har Norge bidratt vesentlig til den brede innsatsen i Afghanistan. Vi har bidratt politisk, humanitært, økonomisk og militært – gjennom skiftende regjeringer og med bred støtte i Stortinget.

Hovedhensikten med engasjementet i Afghanistan var innledningsvis å bekjempe Al Qaida og hindre at Afghanistan forble et fristed for terrororganisasjoner. De senere årene har våre bidrag i større grad rettet seg inn mot gjenoppbygging og utvikling, som er helt nødvendig for at landet skal bli i stand til å ta vare på egen sikkerhet.

Afghanistan er ikke lenger et fristed for internasjonal terrorisme. Fremgangen siden 2001 er betydelig på mange

områder. De siste årene har Afghanistan i stadig større grad selv overtatt ansvaret for sin egen utvikling, også innenfor sikkerhetsområdet. Dette er viktig. Det gjenstår imidlertid store utfordringer i Afghanistan.

Utenriksministeren og forsvarsministeren holdt 5. juni en bred redegjørelse for Stortinget om utviklingen i Afghanistan og vår innsats fremover, både sivilt og militært.

Jeg vil nå benytte anledningen til å redegjøre for våre videre militære bidrag til Afghanistan.

Ved nyttår avsluttes som kjent den NATO-ledede ISAF-operasjonen. Samtidig etableres en ny opplærings- og treningsoperasjon, Resolute Support Mission. Også denne operasjonen skal ledes av NATO, samtidig som en rekke land utenfor NATO vil bidra.

Det var en forutsetning for den nye operasjonen at Afghanistan fikk en legitim regjering etter valgene i april og juni. Det tok sin tid, men i september inngikk presidentkandidatene Ghani og Abdullah en maktfordelingsavtale. Det åpnet for en afghansk-amerikansk sikkerhetsavtale og en statusavtale mellom Afghanistan og NATO som nå er på plass. Den nye statusavtalen tillater ikke offensive operasjoner. Resolute Support Mission skiller seg klart fra ISAFs stabiliseringsmandat, men viderefører noen av ISAFs treningsoppgaver overfor de afghanske styrkene.

Nå som de afghanske sikkerhetsstyrkene har tatt over sikkerhetsansvaret i landet, vil Resolute Support Mission ha en viktig oppgave i å videreutvikle Afghanistans evne til å ivareta egen sikkerhet. Resolute Support Mission er rettet inn mot mentorering av ledelse og ikke taktiske operasjoner på bakken.

Resolute Support Mission vil være en mindre styrke bestående av drøyt 12 000 militære. Operasjonen vil innledningsvis ha militær tilstedeværelse i flere av Afghanistans regioner. Deretter vil innsatsen gradvis konsentreres i Kabul med fokus på rådgivning og opplæring på strategisk nivå.

Regjeringen har besluttet å stille et militært bidrag til NATOs nye oppdrag. Det norske styrkebidraget vil være begrenset oppad til 75 personer og skal i hovedsak stasjoneres i Kabul-området. Til sammenligning var det norske styrkebidraget i Afghanistan på det største ca. 650 personer i 2009, og ISAF var på det største ca. 140 000 personell.

Norges hovedbidrag for 2015 vil være å videreføre støtten til spesialpolitienheten Crisis Response Unit i Kabul-området. Dette har vært en langsiktig norsk prioritering, som har gitt svært gode resultater. Crisis Response Unit er nå blitt en viktig kapasitet for å trygge sikkerheten i hele Kabul-området.

Norge vil i tillegg bidra med et mindre antall sanitets- og logistikkpersonell til den internasjonale flyplassen i Kabul samt støtte for trening og rådgivning av afghansk personell i flyplassdrift på Bagram, 50 km nord for Kabul. Vi vil også tilby et begrenset antall stabsoffiserer til den tysklede treningsinnsatsen i Mazar-e Sharif i Nord-Afghanistan. Det er en forutsetning for våre bidrag at sikkerheten til våre styrker er ivarettatt. Som i Irak vil det bli

gjennomført en grundig vurdering av sikkerhetssituasjonen.

Afghanistan har fortsatt ikke mulighet til selv å finansiere den strukturen som trengs for å ivareta landets sikkerhet. Norge har siden 2010 gitt årlige finansielle bidrag til sikkerhetsstyrkene gjennom etablerte mekanismer. I tråd med tidligere beslutninger tar regjeringen sikte på at Norge bidrar med 150 mill. kr årlig for årene 2015–2017 til dette.

Regjeringen tar også sikte på å videreføre den totale sivile bistanden på om lag 750 mill. kr for årene 2015–2017, slik som det tidligere er besluttet. Norge vil stå ved sine bistandslofter forutsett at afghanske myndigheter etterlever landets reformforpliktelser, ikke minst ved å bekjempe korrupsjon og styrke menneskerettighetene generelt og kvinners rettigheter spesielt.

Den sivile bistanden støtter først og fremst styresett, utdanning, landsbygdeutvikling og humanitære behov. Kvinners rettigheter og kampen mot korrupsjon er tværgående prioriteringer.

En forutsetning både for fred og for en økonomisk bærekraftig størrelse på sikkerhetsstyrkene på sikt er en inkluderende afghansk politisk løsning som involverer opprørsgruppene og alle samfunnsgrupper, også kvinner og etniske minoriteter. Målet må være at Taliban og andre opprørsgrupper gjennom forhandlinger finner sin plass innenfor et demokratisk system – med konstitusjonelle rammer og respekt for menneskerettighetene.

En annen forutsetning for økonomisk bærekraft og for å unngå bistandsavhengighet er at den nye afghanske regjeringen gjennomfører dyptgående reformer som fører til vekst og økte skatteinntekter.

Norge skal være vertskap for en internasjonal konferanse om kvinners rettigheter i Oslo 23. november. Der vil vi bl.a. diskutere hvordan landet best kan bevare og videreutvikle den fremgangen som er oppnådd av afghanske kvinner siden 2001.

I tråd med vedtak i Stortinget i februar vil regjeringen nedsette et utvalg som skal foreta en helhetlig gjennomgang av norsk innsats i Afghanistan i perioden 2001–2014 og peke på lærdommer for Norges fremtidige bidrag til internasjonale operasjoner.

Utvalget vil begynne sitt arbeid så raskt som mulig etter 1. januar 2015.

Våre bidrag i Afghanistan og Irak illustrerer noen helt sentrale poenger: Norges sikkerhet påvirkes av forhold langt fra vårt eget nærområde. Trusselen fra terrororganisasjoner er globale. Det er ikke et alternativ å la ISIL eller andre terrorgrupper få etablere seg varig med en sterk organisasjon med de konsekvenser det kan få for lokalbefolkningen – og for vår egen sikkerhet senere. En stabil utvikling i Afghanistan og Irak handler også om vår egen sikkerhet og trygghet.

Vi må alltid vurdere våre bidrag nøye, men vi kan ikke lukke øynene for de grusomheter, drap og den ustabilitet som preger mange områder i verden.

Militære virkemidler vil aldri være det eneste svaret. Politisk stabilitet og økonomisk utvikling, både i Afghanistan og i Irak, er avgjørende for at vi skal få til varig fred og sikkerhet. Samtidig må vi være villige til å ta i bruk militære

re virkemidler når det er nødvendig. Når det gjelder kampen mot ISIL og bidrag til sikkerhet i Afghanistan, er det nødvendig.

Som politikere tar vi mange små og store beslutninger. De berører liv i det samfunn vi er satt til å tjene. Noen av valgene er mer krevende enn andre. Å sende norske kvinner og menn ut i områder med krig og farer er det aller, aller vanskeligste. Vi gjør det fordi det til syvende og sist handler om trygghet i vår hverdag. Før handlet trygghet først og fremst om å bekjempe trusler i vår umiddelbare nærhet. I dag er truslene sammensatte og har ofte sin opprinnelse langt unna norske byer og bygder.

Men slike trusler er av de aller største truslene i vår tid. De kan være utfordrende å se. De kan være vanskelige å forstå. De er krevende å bekjempe. Uten verdenssamfunnets felles innsats kan vi aldri demme opp for eller bekjempe terroren, som på timer og dager flytter seg fra fjerntliggende områder inn i den norske hverdagen.

Å handle er krevende, og det setter oss på prøve, men én ting er farligere, og det er ikke å gjøre noe. Norge kan ikke lukke øynene. Norge må bidra.

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Presidenten vil nå, i henhold til Stortingets forretningsorden § 45 annet ledd, foreslå at det åpnes for en kort kommentarrunde, begrenset til ett innlegg på inntil 5 minutter fra hver partigruppe og eventuelt et avsluttende innlegg fra statsministeren. – Det anses vedtatt.

Jonas Gahr Støre (A) [11:55:34]: Jeg vil takke statsministeren for redegjørelsen om norske bidrag til Irak og Afghanistan. Det er bra at vi får denne gjennomgangen i åpen sal.

Regjeringen har, med støtte fra et flertall i Stortinget, besluttet at Norge skal bidra med militært personell i internasjonale operasjoner – en videreføring av en ny fase i vår deltakelse i Afghanistan og deltakelse i et nytt engasjement i Irak.

En slik beslutning er, som statsministeren nå sa, blant de alvorligste vi tar i politikken. Vi gjør det mot et bakteppe av en alvorlig situasjon i regionen som Irak er en del av, og i Afghanistan, der vi har lengre erfaring.

De politiske, sosiale og humanitære utfordringene er enorme, årsakene er sammensatte og kompliserte, og løsningene, om de finnes, må utvikles av folk og stater selv i regionen. Vi har sett og erfart at det i kjernen ikke finnes noe endelig militært svar på disse utfordringene. Svarene må være politiske, og det internasjonale engasjementet, også det militære, må ha dette for øye og dette som mål.

Har så Norge noe medansvar, og har vi bidrag som kan gjøre en forskjell? Arbeiderpartiet mener at svaret er ja på begge spørsmålene. Også vår sikkerhet er utfordret, og vi kan gjøre en forskjell. Vi har erfaringer, muligheter og fortrinn på det humanitære området. Det må videreføres gjennom høy innsats med særlig omtanke for de nabolandene som tar imot millioner av flyktninger, og støtte til de erfarne organisasjonene, norske og internasio-

nale, som kan nå de utsatte i Syria, Irak og andre utsatte områder.

Det er i norsk interesse at det mobiliseres mot den opprivende og ødeleggende krigføringen som vokser ut av kaos og sammenbrudd i Syria og Irak. Fremrykningen til terroristorganisasjonen ISIL er en trussel mot stabiliteten og statssikkerheten i Irak, og i videre forstand i den store Midtøsten-regionen og utenfor regionen. De humanitære lidelsene er nesten uten sidestykke. Vi opprøres av overgrep og lidelser som påføres sivilbefolkningen. Vi følger med medfølelse den kampen bl.a. kurderne fører mot overgrep og forbrytelser.

FN har anmodet det internasjonale samfunn om å øke støtten til Iraks regjering i bestrebelsene på å bekjempe ISIL og tilsluttede organisasjoner. De politiske motsetningene i Irak er uoversiktlige og dype – de strekker seg dessuten langt utover landets grenser. Denne usikkerheten og ustabiliteten er i seg selv en betydelig utfordring. Det står om integriteten til den irakiske staten.

Det kan likevel ikke være noen tvil om at Irak nå kjemper en kamp for legitimt selvforsvar, og folkeretten åpner for at andre stater kan støtte en slik innsats. Vi forutsetter at regjeringen, sammen med andre allierte, følger situasjonen løpende, vurderer den politiske og militære situasjonen, at dette er på plass og innenfor rammer vi kan forstå, og følger opp at Norge bidrar. Dette kan nemlig endre seg på kort tid.

Vårt bidrag må handle om å sette irakere i stand til å forsvare Irak, ikke inngå i offensive operasjoner der en med en slik deltakelse tvert imot risikerer at situasjonen tilspisses og virker mot sin hensikt. Derfor er et avgrenset trenings- og opplæringsoppdrag sammen med allierte en fornuftig innretning.

I over ti år har vi bistått valgte myndigheter i Afghanistan. Det er en innsats vi er enige om å evaluere for å lære av. Vårt mål sammen med NATO-allierte og partnere, og med et klart FN-mandat, var å hindre at landet skulle bli brukt som base for internasjonal terror, å bidra til overføring av sikkerhetsansvaret til afghanske sikkerhetsstyrker og å bistå Afghanistan gjennom et langsiktig utviklingsarbeid.

Nå har afghanerne holdt valg og gjennomført et skifte – ikke uten vanskeligheter, men det har skjedd demokratisk og relativt fredelig. Det er historisk. Afghanistan og afghanere må nå selv være i førersetet for Afghanistans videre utvikling. NATOs store ISAF-operasjon er under avvikling. Fortsatt trenger landet støtte, og vi bør være med blant mange land som gir dem det – til utvikling, fortsatt statsbygging og opplæring av egne sikkerhetsstyrker. Her har vi sterk og ettertraktet erfaring. Slik hjelp må være klart forankret i oppdaterte avtaler i tråd med etablert folkerett. Vi støtter videreføringen av treningsoppdraget for det afghanske spesialpolitiet i Kabul – en viktig del av det internasjonale samfunns bidrag til afghanernes egen innsats for å ivareta egen sikkerhet.

Jeg synes det er riktig at vi uttrykker dyp anerkjennelse og respekt for de kvinner og menn som nå skal påta seg disse krevende oppdragene, samtidig som vi minnes dem

som har betalt den høyeste prisen for Norge i internasjonale operasjoner.

Trond Helleland (H) [12:00:36]: Internasjonal terrorisme og ekstremisme har den siste tiden fått et nytt og brutalt ansikt. ISILs frammarsj i Irak og Syria representerer pur ondskap der religionskrig i seg selv er et mål. Som vår statsminister sa under demonstrasjonen utenfor Stortinget i sommer: «Vi ser en krig uten regler med krigerne uten moral.» Gjennom brutale videoer er det spredt sitater over landegrenser og kontinenter. I Irak har forsvaret og den kurdiske peshmergaen stått overfor en inhuman og til tider overlegen militær motstander som ikke skyr noen midler for å drive ut, mishandle og drepe lokalbefolkningen. ISIL har gjennom dette tilegnet seg store landområder og naturressurser og bidrar med dette til å holde liv i den svarte økonomien.

Vi folkevalgte har et særlig ansvar for å evaluere hvilke virkemidler vi har i kampen mot denne typen ekstremistbevegelser. Vi må vurdere arenaer og virkemidler. Virkemidlene må være humanitære, militære, arbeid mot rekruttering av fremmedkrigere og arbeid med å forhindre finansiering av terrorisme. Det politiske Norge står samlet i arbeidet med å delegitimere ideologien ISIL står for. Vi er enige om å hindre en tilstrømming av fremmedkrigere til regionen gjennom å forebygge framveksten av hat og intoleranse i våre lokalsamfunn.

På det humanitære feltet var regjeringen tidlig ute med å hjelpe irakisk sivilbefolkning da ISIL for alvor var på frammarsj i vår og sommer. Til nå har Norge bidratt med over 1 mrd. kr til humanitære bidrag i Irak og Syria. Vi fortsetter å ta hånd om humanitær assistanse til de millionene som er på flukt i regionen og i naboland som Jordan og Libanon.

Regjeringen satte raskt i gang med å vurdere grunnlaget for å bidra militært. I august ble et Hercules transportfly stilt til rådighet, og vi var blant de første som sendte stabsoffiserer til USA for å bidra til planlegging av mulige bidrag til den internasjonale koalisjonen. En forutsetning for det militære bidraget var at det forelå samtykke til bruk av makt fra den irakiske regjering. Regjeringens beslutning om å stille 120 soldater til rådighet for den internasjonale koalisjonen er etter Høyres mening veloverveid, og den er riktig. Gjennom opptreningen av irakiske sikkerhetsstyrker i Erbil i Nord-Irak og i Bagdad benytter vi vår kapasitet og kompetanse til det beste for Irak.

ISIL utgjør i dag en internasjonal trussel mot alle som ikke støtter dem. Den trusselen har vi sett over tid. Vi så det da alarmen gikk i Oslo i sommer, og vi vil kunne måtte leve med et usikkert trusselbilde også framover. Det skal ikke gjøre oss passive. Som vår forsvarsminister sa under forrige ukes pressekonferanse: «Vi kan ikke la trusler fra terrororganisasjoner diktere vår politikk.»

Norge er et land som gjennom historien har forpliktet seg til å følge internasjonal rett. Det er det som sikrer oss når kriser rammer. Vi er avhengige av å styrke, ikke svekke, folkeretten og FN's appell om internasjonal innsats. Vi har ikke råd til å snu ryggen til og isolere oss fra omverdenen. Ved å gi Irak den støtten de trenger for å ned-

kjempe ISIL, vil vi på sikt redusere terrortrusselen her hjemme.

Framveksten av ISIL er et resultat av den marginaliseringen mange sunnier opplevde under al-Malikis regjeringsmakt i Irak. En annen kime til konflikten er at Syria-konflikten ikke løses, men er blitt en arena for rivalisering mellom regionale stormakter i Midtøsten. Det er derfor viktig at Norge støtter opp om og oppfordrer til initiativ som demper hat- og konfliktnivået mellom folkegrupper, trossamfunn og land i regionen. Det er derfor en positiv utvikling at den nye irakiske regjeringen, ledet av statsminister al-Abadi, nå ser ut til å klare å få på plass en regjering som inkluderer representanter fra hele det irakiske samfunnet – kurdere, moderate sunnier og sjiaer.

På samme måte som engasjementet vi nå påbegynner i Irak, har det norske bidraget til ISAF-operasjonen og det humanitære gjenoppbyggingsarbeidet i Afghanistan også markert vår innsats som NATO-land. Vi har som nasjon vist at når vi blir med i et internasjonalt oppdrag, så viser vi at vi fullfører, at vi står løpet ut sammen med våre allierte og for det afghanske folk. Afghanistan går nå over i en ny epoke. Det internasjonale samfunnets engasjement gjennom ISAF avsluttes, og det blir viktig i den avsluttende fasen å gi den nye afghanske ledelsen de beste forutsetninger for å kunne bygge landet videre. I respekt for dem som har betalt den høyeste prisen, våre ti falne soldater, og dem som er blitt skadd i tjeneste, fullfører vi nå vårt engasjement, og vi skal gjøre det på en verdig og bærekraftig måte.

Harald T. Nesvik (FrP) [12:06:10]: Sikkerhetspolitikken er global. Lokale endringer og ustabilitet kan få regionale konsekvenser, som igjen kan utvikle seg til globale utfordringer. Dette er vi vitne til i dag.

Norges sikkerhet påvirkes av forhold langt vekk fra vårt eget nærområde, av aktører som ikke begrenses av landegrenser. Trusselen fra terrororganisasjoner er global og genererer situasjoner som ikke begrenses geografisk eller ideologisk. Terrorismens allianser går på tvers av ideologi og religionsspørsmål, og en felles fiende er det som veldig ofte fremmer samarbeidet.

Vi kan ikke tillate at ISIL eller andre terrorgrupper får etablere seg varig, med en sterk organisasjon, med de konsekvensene det kan få for lokalbefolkningen og vår egen sikkerhet på et senere tidspunkt. Vår egen sikkerhet og trygghet er avhengig av en stabil utvikling i Afghanistan, i Syria og i Irak.

Fremskrittspartiet er skremt over den framgangen ISIL har hatt og de ressursene de råder over. Aldri tidligere har vi sett en så skremmende terrororganisasjon med så høye ambisjoner, og som faktisk ser ut til å ha evne til å gjennomføre det de har satt seg som mål.

ISILs territoriale ambisjoner så vi da de tidlig i 2013 tok kontroll over deler av Anbar-provinsen. ISIL kontrollerer eller har innflytelse over store områder med viktige og verdifulle ressurser, deriblant olje, som selges på det illegale markedet. I tillegg blir ISIL regnet for å være verdens rikeste terrororganisasjon, nettopp fordi den kontrollerer både oljeressurser og raffinerier. Derfor er det viktig at det

jobbes internasjonalt med å stanse også omsetningen for å ta dem også når det gjelder det økonomiske fundamentet. Det er svært vesentlig.

Det internasjonale samfunnet må også iverksette ytterligere tiltak for å stanse overføringen av midler fra givere til ISIL og gjennomføre strenge straffetiltak mot dem som støtter denne organisasjonen økonomisk.

Angrepet på Mosul i juni viste hvor sterk ISIL er også militært og hvor farlige de er for irakisk sikkerhet. ISIL er i dag sterk i områder som Fallujah, Ramadi, Haditha og Alghanim, og gjennom sin innsats den senere tiden har de styrket sin posisjon i visse områder.

Etter at ISIL i sommer rykket inn i Irak fra Syria, har vi vært vitne til uhyrlige og bestialske handlinger som rammer uskyldige mennesker. Vi har både via rapporter og via media sett at tusenvis av mennesker har blitt drept.

Man kan ikke som nasjon – selv om vi befinner oss langt unna – sitte og se på den utviklingen vi har sett i regionen. ISIL, som terrororganisasjon, må begrenses på en rekke områder. Jeg har vært inne på det økonomiske. Vi må videre se på det som har med det humanitære arbeidet å gjøre, som må videreføres for å kunne hjelpe til i nærområdet. I tillegg har vi også selv et ansvar for å forhindre rekruttering til denne organisasjonen. Det er viktig at vi også fra Norges side iverksetter strenge tiltak overfor personer som reiser ut og deltar i disse operasjonene, samtidig som vi må sørge for å bidra til at personer ikke reiser fra bl.a. Norge for å delta i denne organisasjonens områder.

Fremskrittspartiet støtter opp om regjeringens politikk på dette feltet.

Knut Arild Hareide (KrF) [12:10:41]: Vår samtid er vitne til ein tragisk, væpna konflikt. Den kan rive sund både Syria og nabolandet Irak. Valdshandlingane har skapt ein ufatteleg humanitær krisesituasjon. Talet på drepne aukar. Sivilbefolkninga sine lidingar er enorme. Millionar av menneske er på flukt. Utfordringane er større enn nabolanda kan handtere.

Det er både riktig og nødvendig at statsministeren i dag gjer greie for Stortinget om utfordringane dette reiser òg om norske bidrag. Eg vil takke statsministeren for den gode utgreiinga.

Verdssamfunnet kan ikkje passivt sjå på tragedien utan å handle. Me bidreg derfor til ein massiv, internasjonal humanitær hjelpeinnsats. Det er ei moralsk plikt. Det lindrar liding, men stansar ikkje valden.

I den seinare tida har krisen forverra seg. Framandkrigarar har strøymt til frå mange land for å slutte seg til den ekstreme gruppa ISIL. ISIL er så brutal at sjølv terrorrørsla Al Qaida har tatt avstand frå ho.

Med stor tilgang på pengar, krigarar og våpen har ekstremistane innført eit skrekkregime i ein bit av Syria og eit stort område i Irak. Dei som tenkjer og trur annleis, blir trua og massakrerte. Muslimar som ikkje er einige, blir avretta, kristne korsfesta, utlendingar halshogde. Stein på stein blir ein terrorstat bygd.

Som statsministeren påpeikte er dette ikkje berre eit problem for befolkninga og for regionen. Rekrutteringa av ekstreme islamistar frå andre land – òg vestlege land – ska-

par auka terrorfare internasjonalt. Etter krigsteneste for ISIL kan dei vende tilbake til andre land.

Bak den tragiske utviklinga i Syria, Irak og fleire land i Midtausten ligg tiår med vanstyre under gamle, autoritære regime. Ei varig løysing på krisen krev langsiktig arbeid og politiske reformer. Naudhjelp og militære bidrag er ikkje nok. Men begge delar er no nødvendig. Offerar må hjelpast, ISIL sin frammarsj må bli stoppa.

Regjeringa i Irak har bede om hjelp til trening av landet sine eigne styrkar, så dei kan stanse ISIL. Som statsministeren gjorde greie for, skal Noreg bidra med vel hundre militære soldatar til trening inne i to leirar, éin i kurdisk område og éin ved hovudstaden, Bagdad. Sikkerheita synest å vere godt vareteken. Mandatet omfattar ikkje deltaking i kamphandlingar. Det er tidsavgrensa til eitt år. Oppdraget kan bli forlengt om Stortinget samtykker. Bidraget er utforma slik at det støttar opp under Irak sitt eige forsvar og den regionale mobiliseringa mot ISIL. Engasjementet er klart forankra i folkeretten.

Kristeleg Folkeparti støttar opp om vidareføringa i Afghanistan, som statsministeren gjorde greie for. Men eg har i mitt korte innlegg nå særleg kommentert krisen i Irak og Syria.

Ingen må tru at dei grunnleggjande utfordringane kan løysast kvikt og enkelt, men om me og andre seier nei til å bidra, kan ISIL utvide sitt terrorregime, sivilbefolkninga sine lidingar kan bli enda verre, og konflikten kan vare enda lenger. Kristeleg Folkeparti vil derfor støtte dette bidraget i Irak. Skal befolkninga få ei betre framtid, må me både bidra til å stanse ISIL og bidra til å hjelpe offerar for konflikten. Me må alle vere klare på at Noreg tar på seg eit stort ansvar ved å bidra, men eit enda større ansvar om me skulle seie nei.

Marit Arnstad (Sp) [12:15:31]: Jeg vil gjerne takke statsministeren for redegjørelsen.

Situasjonen i Irak og i hele den omkringliggende regionen er alvorlig. Krigshandlinger, grufulle drap og store menneskelige lidelser gjør inntrykk på oss alle sammen. Mange millioner mennesker er fordrevet, og bortimot 16 millioner mennesker i regionen har ifølge FNs siste tall behov for nødhjelp.

Regjeringen ønsker nå å sende norske soldater til Irak og Afghanistan. For Senterpartiet er det nødvendig å skille mellom norske militære bidrag i disse to landene. I Afghanistan har Norge deltatt gjennom NATO i en årrekkje. Resolute Support Mission, der Norge nå er spurt om å bidra, er en etterfølger av ISAF-operasjonen, der Norge har deltatt. Det er naturlig at Norge ved avslutningen av ISAF bidrar til at Afghanistan gjøres best mulig i stand til å ivareta egen sikkerhet. NATO har inngått en avtale med afghanske myndigheter som utgjør det juridiske grunnlaget for denne operasjonen. Senterpartiet støtter derfor at det sendes 75 soldater til en slik operasjon.

Senterpartiet kan imidlertid ikke støtte at Norge sender 120 soldater til Irak. Å sende norske soldater til Irak vil etter vår mening ikke være en riktig veg å gå. I stedet bør Norge trappe opp sin humanitære innsats. Det er der Norge kan gjøre en forskjell. Vi har aldri vært noen militær stor-

makt, men vi har fortrinn på det humanitære området og bør i stedet for å sende soldater gå sterkt inn på nødhjelpssiden, men også når det gjelder forholdene for flyktingene i regionen.

Det som nå skjer i Irak, skjer med et bakteppe av uro som har bygd seg opp i årene etter at USA gikk militært inn i Irak i 2003. Det som var tenkt å være en kortvarig militær operasjon, skulle vise seg å bli en langvarig tilstedeværelse, uten at de politiske utfordringene verken i landet eller i regionen for øvrig har blitt tilstrekkelig adressert.

Senterpartiet er bekymret for om den typen militære bidrag vi i dag har fått redegjørelse omkring, kan bidra til å styrke ISIL i stedet for å svekke dem. Når vestlige militære øker sine bidrag på bakken i Irak og blir oppfattet som om en aktivt støtter en part i en slik konflikt, er risikoen svært stor for at vi overser denne konfliktens klare religiøse og etniske overtoner. Derfor er det heller ikke rart når Midtøsten-ekspert Cecilie Hellestveit viser til at Norge paradoksalt nok kan bli tolket inn på iransk side i en stadig tydeligere konflikt mellom shiaorienterte muslimer og sunnimuslimer. «Tanken om at vi kan sende soldater inn i fjerne land uten at det gir politiske signaler om hvem vi støtter, det er fantasispinn», sier Hellestveit.

Forsker Tormod Heier ved Forsvarets høyskole sier til Klassekampen:

«Her kan vi risikere å snuble inn i en langvarig borgerkrig, og jeg har ennå til gode å se hva vi ønsker å oppnå av politiske målsettinger i den andre enden.»

Det er et godt spørsmål. Den konflikten vi står overfor i regionen, er i høyeste grad en politisk konflikt. Det krever også politiske initiativ, og Norge burde være rede til å fasilitere drøftinger som kan redusere religiøse og politiske spenninger i området, framfor å stille med militært personell i Irak.

Senterpartiet er ikke mindre bekymret for den vold og den lidelse som vi ser i denne regionen, enn andre partier i denne salen. Det er heller ingen tvil om at utviklingen i Irak er en trussel mot sikkerhet og stabilitet i hele regionen. Men Norge har ingen lang tradisjon for å stille med militære bidrag uten et mandat fra FN eller når det ikke er ledd i en NATO-operasjon. De norske tradisjonene ligger først og fremst i å yte humanitær bistand, og det bør vi gjøre i langt større grad enn i dag. Jan Egeland i Flyktningshjelpen etterlyste nylig mer innsats og nye initiativ for å kunne drive hjelpearbeid i denne regionen. Det er en oppgave som det er viktig for Norge å aksle. Vi kan antakelig bidra til å redde flere liv og lindre mer lidelse ved å gå tungt inn i humanitær innsats enn ved å sende norske soldater til Irak.

Trine Skei Grande (V) [12:20:36]: Jeg vil begynne med å takke statsministeren for en god redegjørelse. Så vil jeg takke regjeringa for at den valgte å løfte dette inn i salen, noe jeg synes er viktig fordi det er en viktig og alvorlig debatt. Men jeg synes i utgangspunktet at når vi sender norske soldater, sjøl om vi ikke skal sende dem direkte inn i krigssituasjoner, men i trening, sender vi likevel noen som er villig til å ofre mye for Norge, i norsk uniform, for å gjøre en jobb etter vedtak gjort i denne salen. Da synes jeg det er viktig at folk som gjør en så viktig jobb, føler at

de har et storting bak seg. Jeg vil takke ikke bare dem som er villig til å gjøre den jobben, men også dem som er villig til å sende noen av sine for å gjøre den jobben, for det er mange som sitter hjemme og er engstelige for dem som gjør en viktig jobb for Norge.

Den internasjonale politiske utfordringa er enorm, ganske ny og krevende, og når det internasjonale samfunnet feiler med hensyn til å løfte både menneskerettigheter, fred, religionsfrihet og alle de rettighetene som vi synes det er viktig å kjempe for, angår det oss. Det angår oss når FN feiler i Somalia og flyktningsstrømmen også kommer til Norge. Det angår oss når terror og tankegangen rundt terror også bringer norske gutter og jenter inn i den type tankegang. Og vi må ha så mye tro på våre verdier at vi er villig til å kjempe for dem. Vi kan ikke overlate til andre å kjempe for de verdiene som vi mener skal gjelde alle mennesker overalt.

Venstre er veldig positive til at vi nå styrker bidraget i Afghanistan. Vi var med og styrtet et regime, og da er det viktig at man ikke stikker av eller lar dem som er igjen, i stikken. Det er viktig å ha tålmodighet når en går inn, og det er viktig at vi bærer et ansvar i Afghanistan som vi må følge opp videre. Men det gir også overtoner for engasjementet som det nå åpnes for i Irak, for det er ikke slik at disse tingene gjøres fort og enkelt. Når vi tar på oss et internasjonalt ansvar sammen med andre, må vi være oppmerksomme på at det kan ta lang tid. Dette kan ta lang tid å snu, og vi må ha tålmodighet og gi støtte til våre folk for å kunne ta den lange kampen.

Når vi ser ISILs framferd i dag, ser vi enorme grusomheter, og det utfordrer oss på både humanitet og de verdiene vi bygger våre samfunn på. Vi har nok sett ekstreme folkemord i historien tidligere av like stor og tung karakter, men det er kanskje også noe spesielt og nytt ved ISILs framferd at de ikke skjuler det og dytter journalister og fotografer bort, men faktisk sjøl forteller om overgrep og grusomheter de står bak.

Venstre synes det er veldig viktig at det er bredt internasjonalt initiativ – på tvers av regioner, på tvers av religioner og på tvers av styresett – som nå går inn og bidrar her i dag. Og det er viktig at folkeretten følges når det dreier seg om et så stort internasjonalt bidrag. Det er bra at Norge fokuserer på humanitære bidrag, men når vi blir bedt av andre, vil også vi støtte den deltakelsen som er nå, på bakgrunn av det breie initiativet som er der.

Min utfordring til statsministeren er at jeg tror det er veldig klart for denne salen hva vi kjemper imot. Spørsmålet mitt til statsministeren dreier seg litt mer om hva vi kjemper for. Hva er det vi tror skal komme isteden? Hvordan skal vi klare å løfte fram de demokratiske kreftene? Det er ikke slik at al-Assad er et godt alternativ i Syria, og vi må finne fram til de demokratiske kreftene og hvordan vi skal klare å løfte dem. Det er ikke slik at alle som kjemper mot ISIL, står for verdier og demokratiske holdninger som vi synes det er viktig å løfte fram. Vårt ankepunkt mot det internasjonale engasjementet er at man er veldig klar på hva man kjemper imot, men man klarer ikke helt å definere hvem man kjemper for, og hvordan man skal klare å løfte fram et alternativt styresett i disse

landene, hvis man klarer å lykkes med det internasjonale initiativet.

Audun Lysbakken (SV) [12:25:45]: La meg først takke statsministeren for redegjørelsen. SV ba om en åpen debatt, og jeg er glad for at vi fikk det.

Dette er ikke en debatt om hvorvidt det er viktig og riktig å bekjempe ISIL eller ikke. Det er alle partier sterkt enige om. Det er en debatt om hva slags strategi som vil virke. Og det er der vi ikke er enige.

SV mener Norge har et ansvar for å bidra i kampen mot ISIL. Det er fordi ISILs framvekst har hatt så katastrofale konsekvenser for sivilbefolkningen i deler av Irak og Syria. Vår sympati og solidaritet ligger hos alle flyktningene, hos kurderne som forsvarer Kobanê, og andre som kjemper for å beskytte sine byer og landsbyer mot ISILs framrykking.

Vi vil likevel i dag advare mot at det klare behovet for å gjøre noe fører til at vi gjør noe som ikke fungerer. Jeg hadde håpet at statsministeren ville holde et innlegg som tok på alvor den usikkerheten mange føler rundt det nye norske krigsbidraget, og at hun ville vise ærlig fram de dilemmaene som jeg er helt sikker på at også regjeringen ser. Jeg synes det var lite av det. La meg derfor peke på et par av disse dilemmaene.

Det første: Problemet i Irak er ikke bare militært, det er også politisk. Det er mangelen på tillit mellom den sunnimuslimske befolkningen og regjeringen i Bagdad som har gjort at ISIL har kunnet samle så mye støtte. Er det egentlig mangel på trening av den irakiske hæren som gjør at en ikke har klart å stoppe ISIL, eller kan svaret like gjerne være at det er mangel på lojalitet og tillit til en stat som ikke fungerer, og ikke er representativ? Amerikanerne har brukt elleve år og milliarder av dollar på å trene irakiske styrker. Kanskje er det ikke norske instruktører den irakiske hæren trenger nå, men politiske løsninger som skaper tillit og samhold.

Det andre: USAs framferd i Midtøsten de siste to tiårene er ikke hele forklaringen på det sammenbruddet vi ser i regionen, men det er en del av det. Invasjonen i Irak var en katastrofe, og de vestlige stormaktene endrer stadig posisjon. Tidligere var det snakk om å bombe både al-Assad og Iran, nå er det fiendene til al-Assad og Iran som bombes. Kanskje er det ikke vestlig militær makt som kan løse denne krisen. Kan hende vil det like gjerne kunne gjøre vondt verre. Vi tror det er en reell fare for at støtten til ISIL i den sunnimuslimske befolkningen vokser i stedet for å svekkes når vestlige soldater og fly går til aksjon.

Vi husker hva som ble sagt den gangen Norge ble med på krigen i Afghanistan. Det skulle bli en kort krig mot terror. Til nå har den vart i 13 år, og Taliban blir sterkere. Har vi lært, eller risikerer vi nå å gjøre de samme feilene én gang til? Ni år etter at Norge trakk seg ut av Irak, og lenge etter at vi burde ha trukket oss ut av Afghanistan, skal vi nå stå med soldater i begge landene. Vi tror det er et feilgrep.

Ingen av oss sitter på løsningen på det dramaet som utspiller seg i Irak og i Syria. Det må ikke lokke oss inn i løsninger vi ikke tror på. Vi mener at reelle politiske endringer i Irak, som også den sunnimuslimske befolkningen ser seg tjent med, er nøkkelen til å snu situasjonen der.

Men vi mener Norge i tillegg kan bidra mer på en rekke områder.

Vi må styrke den humanitære bistanden, og vi må ta ansvar for det som er vår tids største flyktningkatastrofe. Det er et paradoks at viljen i Stortinget til å bruke militær makt nå er så stor, samtidig som viljen i Stortinget til å ta imot flyktninger fra krigen i Syria er så liten. Jeg hadde håpet statsministeren ville komme med nye signaler om syriske flyktninger i sin redegjørelse i dag. Det hadde vært en god anledning. Den brukte regjeringen ikke.

Vi må svekke ISIL økonomisk gjennom internasjonalt samarbeid for å stanse pengestrømmene til terroristene. Vi må slå ned på den omfangsrike rekrutteringen av fremmedkrigere. Det kan vi gjøre også i Norge. Vi må bruke våre krefter der Norge kan gjøre en forskjell. Vi må bidra til å skape internasjonalt samarbeid på alle disse områdene. SV mener at dagens amerikanskledede militærkampanje ikke er et slikt internasjonalt svar.

Dette er ikke et valg mellom å gjøre noe eller å gjøre ingenting, det er et valg om hva vi skal gjøre. Da må vi ikke gjøre ting som like gjerne kan gjøre situasjonen vondt verre, vi må gjøre ting vi vet virker. Derfor er vårt svar til statsministeren nei. Denne gangen bør vi ikke sende norske soldater til Irak.

Rasmus Hansson (MDG) [12:31:09]: Jeg vil takke statsministeren for en god redegjørelse om et veldig alvorlig spørsmål. Den avgjørelsen Stortinget og regjeringen tar nå, vil få store konsekvenser. Norge deltar for alle praktiske formål i en krig.

Miljøpartiet De Grønne støtter likevel å sende norske instruktører til Irak som en del av denne krigen. Det gjør vi under sterk tvil og med tungt hjerte, og det er ingen grunn til å legge skjul på at det er betydelig uenighet innad i vårt parti om denne avgjørelsen. For Miljøpartiet De Grønne er det helt sentralt å bruke alle fredelige virkemidler før man bruker vold. Derfor er det ingen tvil om at den løsningen som vi går inn for nå, er en dårlig løsning. Det er en løsning som lett kan bringe Norge inn i en ny hengemyr i en annen del av verden, det er en løsning som kan opprettholde usikkerhet i regionen og i vår del av verden, og det er en løsning som kan bidra direkte til økt terrorfare hjemme i Norge. Det er ingen tvil om at vestlig politikk og vestlige allianser i området også er en del av både årsaken og problemet. Det er åpenbart at vi ikke vet nok om utgangen på det engasjementet som vi nå starter opp. Når Miljøpartiet De Grønne likevel støtter tiltaket, er det fordi de gode alternativene – diplomati, humanitært arbeid, fredsarbeid – åpenbart ikke er nok alene.

IS har terror som metode og etnisk og religiøs utryddelse som erklært mål. IS respekterer uttrykkelig ikke menneskerettigheter og ikke folkerett. IS truer svært mange menneskers eksistens akkurat nå. Derfor er fredsarbeid, diplomati og humanitær innsats like nødvendig som før i det fortsatte arbeidet, men det er ikke tilstrekkelig for å redde de menneskene som nå står i fare for å få undergravd eller ødelagt sin eksistens. Det pågår en krig, den krigen som vi alle ønsker ikke skulle pågå, og det er helt åpenbart at militære virkemidler er nødvendig for å stanse og vinne

den krigen. Spørsmålet er bare hvilken rolle Norge skal spille.

Det betyr også for vårt vedkommende at om vi velger å delta bare med humanitær innsats, eller om vi velger å delta med militære instruktører, er vi en del av den militære operasjonen som pågår, og den prinsipielle forskjellen mellom rent humanitær innsats og militært instruktørbidrag er ikke til stede. Vi konstaterer at den internasjonale innsatsen mot IS står trygt på folkerettens grunn. Vi er invitert av Irak til å hjelpe. 50 land deltar, og selv om Miljøpartiet De Grønne skulle ønske et enda klarere FN-mandat, har FN åpenbart oppfordret til deltakelse og hjelp.

Vi er altså på et punkt nå hvor vi må velge hva vi er reddet for: den utvilsomme kostnaden og usikkerheten ved å delta aktivt i kampen mot IS eller de mulige kostnadene for sivilbefolkning, region og langsiktig sikkerhet ved ikke å delta. Jeg er redd for at vi kan stå igjen med blod på hendene på grunn av dette tiltaket og denne deltakelsen. Men jeg er enda reddere for at vi skal stå igjen med andres blod på hendene, irakiske, kurdiske og syriske sivile, fordi vi ikke tar sjansen på å delta.

Forutsetningen for norsk deltakelse er åpenbar. Den må ledsages av en enda sterkere humanitær innsats, den må ledsages av en enda større innsats for å ta inn flyktninger fra området i Norge, og den må ledsages av en langsiktig politisk diskusjon i Stortinget hvor vi hjelper hverandre med å meisle ut hva som skal være det langsiktige målet og det langsiktige utkomme av denne konflikten. Det handler om vår forpliktelse til å bidra internasjonalt, det handler om vår forpliktelse til å unngå et nytt Rwanda eller et nytt Srebrenica – det er det vanskelige valget vi må gjøre, og derfor støtter Miljøpartiet De Grønne dette tiltaket.

Statsminister Erna Solberg [12:36:30]: Jeg vil begynne med å takke for innleggene, som viser at det regjeringen nå har gjort, har hatt bred støtte i Stortinget. Det er selvfølgelig mulig å gjøre andre vurderinger av hva man skal bidra med, men jeg er glad for at det har vært en stor støtte til det regjeringen mener.

Jeg har lyst til å understreke at det vi står overfor med ISIL, er en annen type terrororganisasjon enn det vi har stått overfor i mange andre situasjoner. De er bedre utstyrt. De er mer i stand til å slåss. De disponerer mye større økonomiske ressurser. De er altså en tøffere motstander. Det er ikke mulig for den irakiske hæren å bekjempe dette alene uten betydelig mer både opptrening og støtte fra andre. Hvis man ikke får den støtten utenfra, må man nok se i øynene at ISIL da ville stått, og kanskje etablert den islamske staten som de ønsker, som et nytt «safe haven» for terrorvirksomhet utover. Det er mye vi kan gjøre med humanitære midler for å avhjelpe lidelser, men vi kan ikke bekjempe den typen organisasjoner med bare humanitære midler.

Så har jeg lyst til å si at det å beskrive dette som en kamp mellom sjia og sunni er ISILs narrativ; det er måten de ser på det på. Men det er viktig å huske hvilke land som nå deltar i den brede alliansen, og som har vært en viktig forutsetning for at regjeringen har gått skrittene videre: Både sjialand og sunniland i de arabiske områdene gjør det. Når

Bahrain, Jordan, Qatar, Saudi-Arabia og De forente arabiske emirater er med i bombevirksomheten nå for å trenge ISIL tilbake, så er ikke dette sjia og sunni, dette er faktisk arabiske naboland som ser at også for sunnibefolkningen er ISIL en trussel. Jeg synes det er vanskelig å si at vi støtter opp under kurderne hvis man ikke samtidig legger vekt på at president Barzani i irakisk Kurdistan har bedt om militær kapasitetsoppbygging til peshmergaen slik at den kan stoppe ISIL. En må ikke glemme at ISIL sto 20 km fra Erbil. Uten bistand fra de irakiske landene og Vesten ville Erbil trolig falt, med enorme humanitære følger. Da er det viktig å se at humanitær hjelp ville hjulpet dem som hadde flyktet etterpå, men de kurdiske områdene ville vært overtatt av ISIL, med deres forvrengte variant av hva de står for, og med de humanitære katastrofene det ville medført.

Det er aldri enkelt å sende soldater et sted. Det er alltid vanskelige valg. Jeg tror vi har store garantier for at vi ikke ender opp med et perfekt demokrati i Irak, selv etter at ISIL er slått tilbake. Men det som har vært viktig, og som nå jobbes frem, er en mye bredere forståelse av at det må være et fellesskap mellom sunni og sjia, det må være et fellesskap mellom araberne og kurderne for å beholde et Irak. Det er også en forutsetning for det vi går inn i, at vi ser en regjering som har en annen, inkluderende politikk og et annet ståsted enn det vi har sett under al-Malikis styresett. Derfor var det også viktig for oss å se at det faktisk ble en ny regjering før vi lovet ytterligere bidrag inn i Irak.

Det er alltid vanskelige valg vi gjør, og jeg er glad for at det brede flertallet på Stortinget har vært enig i det valget regjeringen har gjort. Jeg har også lyst til å understreke at når vi gjør det valget, gjør vi det på vegne av enkeltmennesker som bidrar, som skal være til stede. Det er 120 norske soldater som skal stå i første front, og jeg tror at de er glad for å ha et bredt storting bak seg i det arbeidet de skal gjøre i Irak, og det er et enda bredere flertall for de 75 som gjør det i Afghanistan.

Presidenten: Debatten om redegjørelsen er dermed avsluttet.

Presidenten vil foreslå at statsministerens redegjørelse om norske bidrag til Irak og Afghanistan vedlegges protokollen.

– Det anses vedtatt.

Sak nr. 3 [12:41:25]:

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten. Presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten.

De foreslåtte endringer foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringene var som følger:

Spørsmål 7, fra representanten Åsmund Grøver Aukrust til utenriksministeren, vil bli tatt opp av representanten Eigil Knutsen.

Spørsmål 9, fra representanten Fredric Holen Bjørdal til arbeids- og sosialministeren, vil – etter anmodning fra arbeids- og sosialministeren – bli flyttet og besvart etter spørsmål 1.

Spørsmål 13, fra representanten Liv Signe Navarsete til justis- og beredskapsministeren, er overført til olje- og energiministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 14, fra representanten Kjersti Toppe til olje- og energiministeren, er overført til samferdselsministeren som rette vedkommende. Spørsmålet vil bli tatt opp av representanten Gerd Eli Berge.

Spørsmål 1

Rasmus Hansson (MDG) [12:42:17]: Mitt spørsmål til finansministeren lyder:

«Kapittelet om bærekraft og indikatorene for bærekraftig utvikling er utelatt fra nasjonalbudsjettet for 2015.

Kan statsråden forklare hvorfor dette er gjort, hvor i regjeringen ansvaret for bærekraft nå ligger, og hvordan regjeringen skal håndtere Norges arbeid for en bærekraftig utvikling uten målbare indikatorer?»

Statsråd Siv Jensen [12:42:44]: Representanten Hansson er opptatt av indikatorer. Da er det i og for seg fristende å konkludere med at alle indikatorer peker på at regjeringen har lagt frem et godt budsjett for miljøet når Miljøpartiet De Grønnes fremste kritikk er hvor i budsjett-dokumentet de ulike omtalene er plassert.

Indikatorene for bærekraftig utvikling ble sist oppdatert av Statistisk sentralbyrå 11. juni i år. De har siden ligget på byråets hjemmesider, fritt tilgjengelig for både representanten Hansson og alle andre.

I regjeringens politiske plattform understreker vi at regjeringen vil bygge sin politikk på målet om en mest mulig effektiv bruk av fellesskapets ressurser. Dette hensynet har stått sentralt i arbeidet med statsbudsjettet for 2015.

God bruk av samfunnets ressurser legger til rette for at også kommende generasjoner kan få ivaretatt sine behov, herunder føre-var-prinsippet.

Brundtland-kommisjonen definerte i 1987 bærekraftig utvikling som en utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få tilfredsstilt sine behov. Målet om bærekraftig utvikling kan reformuleres som et krav om at hver generasjon må etterlate en samlet formue, inklusiv miljø- og naturkapital, som er så stor at kommende generasjoner kan unngå nedgang i levestandarden. Tilnærmingen retter bl.a. oppmerksomheten mot at våre samlede ressurser må brukes best mulig.

På lang sikt er det vekstevnen i fastlandsøkonomien som er sentral for vår inntektsutvikling. Høy produksjon og inntekt sikres over tid best gjennom en effektiv og bærekraftig utnyttelse av alle ressurser, også miljø- og naturressurser. En god inntektsutvikling vil også gjøre det lettere å ivareta hensynet til bærekraftig utvikling.

Effektiv ressursbruk og bærekraftig utvikling er et ansvar for hele regjeringen, og det ansvaret tas alvorlig.

Denne erkjennelsen er bakgrunnen for at hensynet til god offentlig ressursbruk er gitt mer omfattende omtale i Nasjonalbudsjettet for 2015.

I avsnitt 5.5 drøftes viktigheten av å ivareta forvaltning av naturressurser og miljø. Samtidig er mange av de temaene som tidligere var omtalt i kapitlet om bærekraft, nå dekket i andre kapitler. Inntektsfordelingen er omtalt i kapittel 2, bærekraftige statsfinanser i kapittel 3.2. Klimapolitikken, herunder behovet for internasjonalt samarbeid, og utslipp til luft er omtalt i kapittel 3.7 og bruken av menneskelige ressurser i kapittel 5.4.

Omleggingen av Nasjonalbudsjettet for 2015 er i tråd med utviklingen internasjonalt om å legge vekt på grønn vekst, hvordan naturkapitalen kan opprettholdes samtidig som det legges til rette for økonomisk vekst.

Rasmus Hansson (MDG) [12:45:32]: Jeg konstaterer at statsråden ikke svarer på hvorfor kapittelet er fjernet, og heller ikke på hvor i regjeringen ansvaret for bærekraft nå ligger, og hun omgår det faktum at et helt kapittel på 20 sider med en rekke indikatorer er fjernet. Henvisningen til at man kan finne dette hos Statistisk sentralbyrå, er interessant. Hvis statsråden mener at alt som er interessant ved statsbudsjettet, kan finnes på hjemmesidene til forskjellige organer, kan man spare mye arbeid her på Stortinget.

Jeg vil gå videre til å minne om at stortingsmeldingen Et mangfoldig og verdiskapende eierskap, fra Solberg-regjeringen, som nå er til behandling, har følgende setning i seg: Regjeringen forventer at selskapene – altså statens selskaper – «rapporterer om sitt arbeid med samfunnsansvar, med vekt på vesentlige utfordringer, mål og indikatorer for måloppnåelse». Hvordan kan statsråden forklare logikken bak at private, statseide selskaper pålegges å rapportere indikatorer for bærekraft, mens regjeringen selv dropper en sånn rapportering?

Statsråd Siv Jensen [12:46:37]: Jeg er ikke helt sikker på om jeg forsto kritikken i det spørsmålet. Jeg svarte på hovedspørsmålet: Vi har ikke unnlatt å rapportere, vi har rapportert på en annen måte i år enn i fjor, i tråd med anbefalinger internasjonalt om en bredere rapportering. Spørsmålet om hvem som har ansvar, svarte jeg i grunnen på også, nemlig at hele regjeringen har ansvar for det, og det kommer til syne både gjennom budsjett-dokumentene og gjennom den rapporten som Rasmus Hansson nå nettopp refererte til.

Rasmus Hansson (MDG) [12:47:14]: Jeg har ingen flere spørsmål.

Presidenten: Da går vi til spørsmål nr. 9.

Spørsmål 9

Fredric Holen Bjørdal (A) [12:47:37]: Mitt spørsmål til arbeidsministeren i dag er følgende:

«Mange arbeidstakarar som jobbar med menneske opplever vald og trugsmaal om vald som ei stor arbeidsmiljøut-

fordring. Ei Fafo-undersøking frå 2009 viser at 60 pst. av dei tilsette i barnevernsinstitusjonar, bustader for menneske med utviklingshemming og i kommunalt barnevern har vore utsette for vald og/eller trugsmål det siste året. Desse tala ligg stabilt høge.

Kva vil statsråden gjere for at ikkje vald på jobben skal verte daglegdags, og korleis vil han gjere arbeidsmiljøet tryggare i utsette yrker?»

Statsråd Robert Eriksson [12:48:16]: Først vil jeg få lov til å takke for spørsmålet, et spørsmål som er viktig å få belyst og viktig å diskutere.

La meg først si at det er noen yrker som er mer utsatt enn andre yrker. Som også Fafo-rapporten peker på, er det spesielt sosionomer, vernepleiere og barnevernsdagere som er mest utsatt for vold/trusler på arbeidsplassen, sammen med bl.a. sykepleiere, vektere og politi. La meg da minne om at Arbeidstilsynet så langt i år har gjennomført 373 såkalte aksjonstilsyn innenfor helse- og sosialsektoren, hvor temaet nettopp har vært vold og trusler om vold. Arbeidstilsynet fortsetter dette arbeidet og har det høyt prioritert, samtidig som det også er nedsatt en arbeidsgruppe, sammen med partene i arbeidslivet, for å se på hvilke tiltak man kan iverksette for å styrke innsatsen for å forhindre vold eller trusler om vold på arbeidsplassen.

Jeg har også lyst til å reflektere litt over at også arbeidsgiverne er veldig avhengig av å legge godt til rette for å ta sikkerheten til de ansatte på dypeste alvor. Jeg mener, som arbeidsminister, at alle arbeidstakere i Norge skal føle seg trygge når de drar til jobben, når de er på jobben, og når de drar hjem fra jobben. Det er noe vi alle sammen har som en forutsetning, at man skal ha den nærheten og den tryggheten.

Så ser vi også, innenfor bl.a. Nav, som er et område jeg kjenner godt, at utviklingen når det gjelder vold og trusler, har vært økende den senere tiden. Der tar man dette på alvor, og det gjør man også på en rekke andre steder der man er utsatt for vold og trusler. Men her tror jeg det er viktig å gjøre noen enkle grep, og derfor vil jeg oppfordre også arbeidsgiverne til å gjøre noen enkle grep, som bl.a. er at

- i de tilfellene der man har kartlagt at dette kan være en risiko, stiller man aldri med bare én ansatt, men man stiller med flere ansatte
- man har god opplæring og forebygging knyttet til voldssituasjonene som en del av opplegget på den enkelte arbeidsplass, det vil være viktig
- man har utformet gode lokaler med både alarmer og rømningsveier hvis det skulle en skje en situasjon der man blir truet med vold, eller en voldelig situasjon skulle oppstå
- man har gode ordninger som er lette å få tak i når det gjelder de menneskene som har vært utsatt for vold og trusler, slik at de får god psykisk oppfølging i ettertid

Fredric Holen Bjørdal (A) [12:51:20]: Eg takkar statsråden for svaret. Det er godt å høyre at vi deler den holdninga at arbeidstakarar ikkje skal føle seg trua eller bli utsette for vald på jobb.

Arbeidsmiljølova er ei av våre aller fremste folkehelselover. Ho er fundamentet for helse, miljø og tryggleik i arbeidslivet, og ein føresetnad for tryggleik på jobben er eit sterkt regelverk, der fast tilsetjing er hovudregelen. Eit fullt forsvarleg arbeidsmiljø er vidare avhengig av arbeidstidsordningar som er føreseielege, og som tek omsyn til arbeidstakaranes helse, velferd og tryggleik. Eg meiner denne tryggleiken blir utfordra når regjeringa no har sendt endringa av arbeidsmiljølova ut på høyring. Meiner statsråden at svekking av arbeidsmiljølova med fleire midlertidig tilsette og lengre arbeidsdagar kan gje eit tryggare arbeidsmiljø?

Statsråd Robert Eriksson [12:52:15]: Denne regjeringen svekker ikke arbeidsmiljøloven; denne regjeringen moderniserer arbeidsmiljøloven til den arbeidshverdagen folk flest møter. Derfor beholder også regjeringen vernebestemmelsene i arbeidsmiljøloven, beholder de vernebestemmelsene som ble vedtatt i Stortinget i 2005, men åpner opp for fleksibilitet innenfor vernebestemmelsene.

Så er det jo faktisk slik at uansett hva som står i en lov, så trenger ikke det å føre til resultatoppgjør. Det har vi sett i forhold til alle de som bryter loven bevisst, de som driver med organisert arbeidslivskriminalitet. Derfor er mer koordinerte tilsyn, mer fremfremte tilsyn inn mot de næringene der dette skjer ofte, løsningen for å ta de useriøse, samtidig som man hegner om og verner om de seriøse.

Fredric Holen Bjørdal (A) [12:53:15]: I Aftenposten denne veka kan vi lese om sju barnevernsaktører på den norske marknaden som til saman frå 2009 til 2013 hadde eit overskot på heile 550 mill. kr. Det er ikkje ein urimeleg påstand at delar av denne profitten har vorte skapt gjennom å spare inn på utgifter som løn, pensjonsordningar og bemanning.

Barnevernet er ikkje arbeidsministeren sitt ansvar, men dei tilsette der er det. Kva er det som får statsråden til å tru at meir privatisering av velferdstenester, slik regjeringa hans ønskjer, er ein god idé når det m.a. gjer det vanskelegare å kontrollere og sørge for at tryggleiken for dei tilsette er på plass?

Statsråd Robert Eriksson [12:53:58]: Hvis det er slik som representanten viser til fra Aftenposten, at det skyldes at barnevernet har måttet spare inn, så er det under de økonomiske rammene som ble gitt av den rød-grønne regjering. Den rød-grønne regjeringen må nesten ta ansvar for de økonomiske rammene man har gitt barnevernet, både i kommunesektoren og i staten, for de viser faktisk år tilbake.

Jeg mener det er viktig å slippe til gode, ideelle krefter og organisasjoner inn i vår velferdsproduksjon. Ta Norske Kvinners Sanitetsforening som et eksempel, som har vært en av de store, viktige ideelle organisasjonene som var med og skapte den første sykepleierutdanningen, som var med og skapte de første sykehusene. De har gjort en fantastisk jobb. Jeg er stolt av å tilhøre en regjering som i større grad ønsker å ta i bruk de ideelle, frivillige organisasjonene til å

bli med og løse fremtidens velferdsutfordringer. Det er bra for landet, og det er bra for den enkelte som trenger velferd.

Presidenten: Vi går da tilbake til spørsmål nr. 2.

Spørsmål 2

Else-May Botten (A) [12:55:13]: Spørsmålet mitt er:

«Vanylven kommune jublet over å bli innplassert i arbeidsgiveravgiftsone 3 tidligere i år, noe som betyr avgiftslettelse. I statsbudsjettet foreslår imidlertid regjeringen å inndra denne avgiftsfordelen gjennom reduserte statlige overføringer. Dette gjelder totalt 31 kommuner, herunder de 3 kommunene som ble innplassert i sone 3 nå i 2014. Det foreslås imidlertid ikke tilsvarende kutt for de 32 kommunene som allerede er i sone 3.

Kan statsråden gi en forklaring på dette?»

Statsråd Jan Tore Sanner [12:55:46]: Den differensierte arbeidsgiveravgiften er et av våre viktigste distriktspolitiske tiltak. Ordningen virker målrettet ved å favorisere bruk av arbeidskraft fremfor andre innsatsfaktorer, og ved å favorisere bruk av arbeidskraft i distriktene fremfor i sentrale strøk. Differensiert arbeidsgiveravgift har stor betydning for rammebetingelsene for næringslivet i Distrikts-Norge. Ordningen er ikke ment å være et distriktspolitisk virkemiddel for kommunal sysselsetting.

Provenynøytralitet har vært et prinsipp ved omleggingene i både 2004 og 2007. Kommuner som fikk økt sats i 2004, fikk kompensasjon gjennom økt rammetilskudd. Kommuner som fikk redusert sats i 2007, fikk en tilsvarende reduksjon i rammetilskuddet.

Næringslivet i de sektorene i de 31 kommunene som nå får redusert sats, vil nyte godt av dette. Som følge av at dagens ordning med differensiert arbeidsgiveravgift har blitt revidert, får disse 31 kommunene en samlet avgiftslettelse på anslagsvis 267 mill. kr i 2015. Denne avgiftslettelsen kommer av at kommunen som arbeidsgiver nå betaler lavere arbeidsgiveravgift. Disse 31 kommunene har fått trekk i rammetilskuddet tilsvarende provenyeffekten av avgiftslettelsen for at omleggingen skal være nøytral for kommunene, slik praksis også har vært i tidligere år. Den enkelte kommune skal som arbeidsgiver med andre ord gå i null.

Det er kun kommuner som nå kommer inn i ordningen – dvs. som får endret avgiftssone – som får trekk. Kommuner som ikke har fått endret avgiftssone, har selvsagt ikke fått noe trekk.

Else-May Botten (A) [12:57:43]: Det er riktig at dette er et viktig distriktsprofiltiltak, og etter god dialog mellom statsråden og en del kommuner som er opptatt av dette, er meldingen nå fra kommunene at de føler seg lurte. De hevder at de ikke på noe tidspunkt har fått signaler om at de ville få noe akutt utover det som er helt naturlig når det gjelder denne endringen. Heller ikke i møte med Kommunal- og moderniseringsdepartementet har de fått noe hint om det. Alle signaler har vært at en reduksjon av arbeidsgiveravgiften ville styrke kommunenes økonomi. For Van-

ylven kommune er det et trekk på 12,7 mill. kr, for Vestnes 13,2 mill. kr og for Nesset 5,4 mill. kr. Hvis de da skulle gå i null, er det i hvert fall vanskelig for dem å se dette.

Kan statsråden forstå at kommunene har denne oppfatningen ut fra den prosessen og den kommunikasjonen man har hatt, og vil statsråden gjøre noe for de nye kommunene med hensyn til den innretningen som nå foreligger?

Statsråd Jan Tore Sanner [12:58:43]: Hvis regjeringen skulle fulgt de signalene som nå kommer fra representanten Botten, ville det vært å legge om praksis fra den praksisen som den forrige, rød-grønne, regjeringen førte. Vi følger den samme praksis som det som var tilfellet i 2007. Det betyr at for den kommunale sysselsettingen, hvis kommunen får en lavere avgiftssats og dermed får en lettelse, blir det trukket i rammetilskuddet. Det ble gjort i 2007, og det gjøres selvsagt nå.

Hele poenget med den differensierte arbeidsgiversatsen er å legge forholdene til rette for det private næringsliv i Distrikts-Norge. Det er ikke et tiltak for å øke den kommunale sysselsettingen. Vi følger den samme praksis som har vært tidligere.

Else-May Botten (A) [12:59:37]: Jeg hører hva statsråden sier, men han har ikke svart på spørsmålet. Jeg er opptatt av å vite om statsråden har tenkt å ta inn over seg at det har vært kommunisert dårlig ut til disse kommunene, at de faktisk ble straffet dobbelt, for det er veldig mange som trodde at dette skulle gå helt annerledes i budsjettprosessen enn hva det har gjort.

Spørsmålet er fortsatt: Kan statsråden forstå kommunene som blir rammet av en slags dobbel avgiftsgevinst her nå, eller er det sånn at statsråden bare vil kjøre dette sånn som det er framlagt?

Ingerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Jan Tore Sanner [13:00:26]: Man kan alltid ha en diskusjon om kommunikasjon, men det ville være oppsiktsvekkende hvis regjeringen hadde valgt en annen praksis enn den som ble nedfelt i 2007. Vi gjorde det også klart i kommuneproposisjonen at det ville bli trekk i rammetilskuddet tilsvarende den lettelsen som lå på den kommunale sysselsettingen.

Jeg hører også at det ligger et spørsmål her om dobbelt trekk. Det er heller ikke riktig. Det som er realiteten, er at en del kommuner fikk skjønnsmidler på grunn av økningen i arbeidsgiversatsen i 2004. Det var skjønnsmidler som kom gjennom fylkesmannen. Den forrige regjeringen varslet i 2013 at fylkesmennene bør ta hensyn til fordelingen i forbindelse med skjønnnet. Det betyr at man der la om praksis i perioden fra 2007 til 2012, og vi har nå sagt at fylkesmannen fordeler skjønnsmidlene ut fra sin objektive vurdering.

Men vi følger den praksisen som har vært ført tidligere. Det er godt for næringslivet i Møre og Romsdal, de som har fått lavere sats, men dette er ikke et tiltak for økt kommunal sysselsetting.

Spørsmål 3

Marit Nybakk (A) [13:01:48]: Jeg har følgende spørsmål til utenriksministeren – et spørsmål som for øvrig har ligget her noen uker. Jeg vil for protokollens skyld si det.

«I Aftenposten 26. september kunne vi lese at bare halvparten av en bevilgning på 79,2 mill. kroner til styrking av den somaliske statsforvaltningen er gått til å lønne somaliske statsansatte, mens resten er gått til å dekke honorarer til private norske konsulentselskaper.

Mener utenriksministeren at dette er en hensiktsmessig anvendelse av norske bistandsmidler?»

Utenriksminister Børge Brende [13:02:38]: Jeg takker for spørsmålet, og jeg takker også for tålmodigheten.

Representanten refererer til Special Financing Facility, omtalt som SFF. Det er en midlertidig finansieringsmekanisme for kanalisering av internasjonale bistandsmidler til somaliske myndigheter. Den ble etablert i 2013, som svar på en forespørsel fra Somalias president til tidligere utviklingsminister Heikki Eidsvoll Holmås.

Da Stoltenberg II-regjeringen initierte mekanismen, var målsettingen å styrke somaliske myndigheters evne til å utføre oppgaver som tilligger en statsmakt. Det skulle gi myndighetene økt legitimitet i befolkningen og bidra til stabilitet i landet. Det er krevende å gjennomføre prosjekter i Somalia etter mer enn to tiår med borgerkrig og i en situasjon der store deler av landet fortsatt er i væpnet konflikt. Statsadministrasjonen har svært begrenset kapasitet, og korrupsjon er en stor utfordring. Denne typen prosjekter i en sårbar stat som Somalia innebærer en ikke ubetydelig risiko når det gjelder kostnader, gjennomføring og mulig korrupsjon. De høye prosjektkostnadene må ses i den sammenheng.

Kostnadsnivået for denne typen mekanismer er høyest i oppstartsfasen. Det skyldes behovet for å etablere prosesser og bygge kapasitet som er nødvendig for at mekanismen skal fungere. Av de tildelte midlene til SFF har om lag halvparten gått til å dekke lønnsutbetalinger til somaliske statsansatte. Den andre halvparten er brukt på kapasitetsbygging av lokale myndigheter og overvåking og kontroll – om lag 25 pst. på hver.

Arbeidet med å bygge lokal kapasitet og kontrollere pengebruken er utført av norske og internasjonale konsulenter. For SFFs del registreres det at prosjektet nå har blitt mer kostnadseffektivt. Dette innebærer at andelen midler som overføres til somaliske myndigheter, gradvis vil øke og overstige det som utbetales for konsulentarbeidet. Det er helt nødvendig. Verdensbanken overtok hoveddelen, som er lønnsdelen, fra og med juli 2014. SFF fases ut samtidig som fondet blir operasjonelt. Det var viktig for meg å få til en overtakelse fra Verdensbankens side, da slike kostnadskrevende prosjekter med fordel kan gjennomføres i en multinasjonal ramme, så dette er nå lagt om.

Regjeringen har derfor arbeidet aktivt overfor Verdensbanken for at SFF skulle overtas av flergiverfondet på et så tidlig tidspunkt som mulig. Vi vil nå vurdere hvordan samarbeidet med Verdensbanken og flergiverfondet skal drives fremover, og hvordan eventuell fremtidig støtte kan ytes.

Marit Nybakk (A) [13:05:39]: Jeg takker utenriksministeren for svaret.

La meg først understreke at det ikke er noen uenighet om at SFF er viktig for å styrke somaliske myndigheters evne til å utføre oppgaver som tilligger en statsmakt, og som bidrar til økt legitimitet i befolkningen. Jeg tror faktisk at det er veldig viktig å støtte opp om og bygge offentlig sektor i Somalia, for det er en vesentlig måte å få staten til å fungere på.

Det jeg har reagert veldig sterkt på, er at halvparten av bevilgningen har gått til norske private konsulenter, og for så vidt også til utenlandske private konsulenter, og jeg mener at det er en bruk av bistandsmidler som er unødvendig og kanskje uakseptabel.

Jeg registrerer nå at den andelen synker, og det er gledelig, men jeg vil spørre utenriksministeren om han vil gå inn i dette og se på hvorvidt man bør redusere bruken av denne typen konsulenter i sin helhet.

Utenriksminister Børge Brende [13:06:49]: Som jeg sa, synes jeg at det at halvparten har gått til konsulentbruk, og at halvparten av det igjen har gått til kapasitetsbygging – selv med den kompleksiteten man står overfor i Somalia – er for mye. Derfor initierte jeg at hoveddelen – lønnsdelen – av SFF skulle tas over av Verdensbankens flergiverfond. Når det skjer, vil jo også behovet for den typen konsulentbruk som ble initiert i utgangspunktet, gå dramatisk ned, for det er Verdensbanken, som en Bretton Woods-organisasjon, som overtar hoveddelen av ansvaret.

Jeg vil også legge til at det ved initieringen av fondet – meg bekjent – har vært en anbudsrunde for den ulike bruken av organisasjoner som har bistått med utbetalingene.

Marit Nybakk (A) [13:07:53]: Jeg tror det er veldig klokt av utenriksministeren å ha overlatt deler av dette prosjektet til Verdensbankens flergiverfond. Jeg tror kanskje at multilaterale organisasjoner kan gjøre dette på en veldig god måte. Det kan være klok politikk. «Good Government»-prosjektet representerer for øvrig en vesentlig og nødvendig del av bistanden for å utvikle «fragile states» til robuste nasjonalstater. Det vil jeg understreke at jeg fullt ut er enig i. Å la Verdensbanken bistå her er et svært godt alternativ, tror jeg, til et pengesluk som private konsulenter representerer, så til det har utenriksministeren min fulle støtte.

Utenriksminister Børge Brende [13:08:39]: Jeg takker for det, og vil gjerne legge til at SFF, som også representanten var inne på, har viktige resultater å vise til: regelmessige lønnsutbetalinger til 2 000 somaliske statsansatte og utvikling av nasjonal revisjonslovgivning, som disse konsulentene har bidratt til fordi de sitter på en særegen kompetanse på dette området.

Videre er nytt lønns- og personalsystem for statsansatte etablert, som jeg forstår at disse konsulentene har bakgrunn fra. Det er innført regler for offentlige anskaffelser, prosesser og retningslinjer, det er etablert mekanismer i Fi-

nansdepartementet for å håndtere giverfinansiering, det er etablert internkontrollprosesser i sentralbanken, nytt regnskapssystem og prosesser for å motvirke hvitvasking og terror, medfinansiering og risikohåndtering, og man har utarbeidet det første statsregnskapet i Somalia på 24 år.

Det er jo konsulenter som har bidratt med denne viktige kompetansen, som ofte finnes i revisjonsselskaper – og ikke nødvendigvis i departementet.

Spørsmål 4

Marit Nybakk (A) [13:09:55]: Jeg har altså tillatt meg å stille et spørsmål til. Det ble stilt til onsdagen før sesjonen i Nordisk råd – bare for å forklare hvorfor det ligger her nå.

«I Stoltenberg-rapporten ble det foreslått at «i land og områder der de nordiske landene ikke har ambassader eller generalkonsulater, kan landene drive felles stasjoner». Forslaget fikk bred tilslutning, og et tettere samarbeid ble bekreftet i nordisk utenriksministermøte i mars 2013.

Hva er status i ambassadesamarbeidet, og vil utenriksministeren ta initiativ til å få fortløp i arbeidet?»

Utenriksminister Børge Brende [13:10:37]: Dette er et viktig spørsmål, som representanten tar opp, og vi diskuterte det jo også i forbindelse med Nordisk råd. Jeg hadde med meg spørsmålet fra representanten Nybakk, og jeg brukte det som bakgrunn for igjen å ta opp dette med de andre nordiske utenriksministrene. Så dette spørsmålet har absolutt hatt sin funksjon, og representanten Nybakk og jeg har jo også diskutert dette tidligere.

Det er lange tradisjoner for et tett samarbeid mellom de nordiske utenriksstasjonene, både på hovedstadnivå og lokalt mellom utenriksstasjonene. Formelt og uformelt samarbeid er vel etablert på det administrative, konsulære, utlendingsfaglige og beredskapsmessige området. Nordiske diplomater konsulterer hverandre også om stedlige politiske forhold, analyse, politisk rapportering og andre saker av felles interesse. Det er en viktig del av det nordiske ambassadesamarbeidet.

Representantens spørsmål gjelder oppfølgingen av Stoltenberg-rapportens punkt 10 om styrket samarbeid mellom de nordiske utenriksstasjonene. Siden rapporten ble fremlagt 9. februar 2009, er kontakten mellom de nordiske utenriksstasjonene betydelig styrket. Nordisk samarbeid står jevnlig på dagsordenen når jeg møter mine nordiske kollegaer i ulike sammenhenger, senest initiert også fra norsk side under Nordisk råds sesjon i Stockholm, 28. og 29. oktober, i forrige uke.

Embetsmenn i departementene møtes også regelmessig for å drøfte fremdriften i pågående og planlagte samarbeidsprosjekter. Det er etablert nordiske kontaktgrupper på en rekke relevante områder, bl.a. på områder som IKT, sikkerhet, utlendingsfeltet, konsulære tjenester, kriseberedskap, eiendom og personalspørsmål.

I en tid der forventningene til utenriksstasjonene øker samtidig som budsjettene er under press, er det viktig at de nordiske landene samarbeider så nært som mulig for å ut-

nytte ressursene mest mulig effektivt. I tillegg til kostnads-effektivitet ser vi at et tettere nordisk samarbeid kan bidra til økt nordisk identitet og synlighet. Dette vet jeg at representanten – den tidligere presidenten i Nordisk råd – er opptatt av.

Når det gjelder fellesnordiske samlokaliseringssprosjekter, som jeg også vet at representanten er opptatt av, er vi allerede kommet et godt stykke på vei. Det felles nordiske ambassadehuset i Yangon, Myanmar, hvor komiteen nylig var på besøk, er et godt eksempel på det. Fra det som opprinnelig startet som et begrenset samarbeid mellom Norge og Danmark, har vi i dag et fellesnordisk kanselli med alle nordiske land, unntatt Island, representert.

I Astana, Kasakhstan, deler Norge, Sverige og Finland kanselli og visse felles funksjoner. I Luanda, Angola, har Norge og Sverige helt nylig flyttet inn i en felles bygning, og i Kabul, Afghanistan, planlegges det et samarbeid mellom Danmark og Norge.

Marit Nybakk (A) [13:13:41]: Det er riktig at saken ble tatt opp i Stockholm i forrige uke, der lederen for Stoltenberg-rapporten, Thorvald Stoltenberg, for øvrig var gjestetaler torsdag morgen.

Jeg vil legge til at et styrket samarbeid mellom de enkelte nordiske lands utenriksstasjoner faktisk er viktig av flere grunner. Det er naturligvis viktig for å utnytte våre ressurser, men det er også for å synliggjøre Norden i andre deler av verden. Stadig flere land ser mot Norden, ser mot den nordiske modellen, og Norden er nesten blitt et varemerke. I Nordisk råd er det faktisk slik at man er veldig opptatt av å få til en videreutvikling når det gjelder dette med å samarbeide rundt utenrikspolitiske spørsmål. Samlokalisering er jo en viktig start, kanskje på et mer aktivt ambassadesamarbeid. Jeg har også merket meg Yangon og Berlin, og det er vel kanskje planer i New York, men jeg vet ikke om utenriksministeren vil si noe om hvordan han oppfatter at samlokalisering også bidrar til større samarbeid på andre utenriksområder.

Utenriksminister Børge Brende [13:14:49]: Jeg tror allerede man har sett synergier, spesielt der man er samlokalisert, men jeg tror også med hensyn til Stoltenberg-rapporten at hele tenkningen har endret seg siden 2009, selv der man ikke er samlokalisert. Som jeg sa til representanten, ser vi at nordiske diplomater konsulterer hverandre også om stedlige politiske forhold og analyser i større grad. Man deler også politisk rapportering, iallfall tidvis, og andre saker av felles interesse, i tillegg til det jeg nevnte om mer operasjonelle tekniske sider, slik som IKT. På noe lengre sikt arbeider vi med planer om fellesnordiske løsninger i ytterligere fem–seks byer, deriblant ser vi på muligheter i New York, som representanten var inne på, som ville ha vært en veldig god markering av Norden.

Marit Nybakk (A) [13:15:53]: Jeg vil bare følge opp med et kort spørsmål: Her er det samarbeid på ulike områder, og det er også samarbeid mellom de nordiske ambassadene når det gjelder naturkatastrofer, krisesituasjoner o.l. Er det mulig å tenke seg økt nordisk samarbeid også

ute i felten når det gjelder bistand og utviklingsprosjekter?

Utenriksminister Børge Brende [13:16:18]: Vi hadde en middag for nordiske utviklingsministre i Stockholm, hvor vi hadde en bred drøfting av de nye bærekraftsmålene og satsing innenfor utdanning. Vi var også inne på om det er slik at vi kan ha muligheter for felles prosjekter ute. Det er spørsmål knyttet til dette med konstitusjonelle ansvarsområder og hvordan man i så fall skal gå sammen. Dette må det tenkes grundig gjennom, men hvis det er felles innsats i et land, og man gjennom et samarbeid kan ha større effekt, må man kunne løse de utfordringene gjennom å etablere det som prosjekt. Det må vi se nærmere på, men jeg synes det er en god og spennende idé.

Spørsmål 5

Svein Roald Hansen (A) [13:17:25]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til utenriksministeren:

«I Dagsnytt 18 den 7. oktober 2014 sa Fremskrittspartiets nestleder og medlem av utenriks- og forsvarskomiteen, Per Sandberg, følgende på spørsmål om å utstyre kurderne i Syria som kjemper mot IS med våpen: «Men jeg har vært åpen på det, at hvis kurdiske mannskaper mangler ammunisjon og våpen, så bør i hvert fall ikke Norge være dem som er negative i forhold til å bistå dem for å styrke de kurdiske mannskapene.»

Hva er utenriksministerens syn på at ett av regjeringspartienes nestleder åpner for å sende våpen til kurderne i Syria?»

Utenriksminister Børge Brende [13:18:12]: Borgerkrigen i Syria og konfliktene i Irak har over lengre tid vært dramatiske og gjort fremveksten av organisasjoner som ISIL mulig. Vi har jo også hatt anledning til å diskutere dette grundig etter statsministerens redegjørelse, og det har vært en diskusjon knyttet til spontanspørretimen i dag. ISILs brutale fremrykning i Syria og Irak forårsaker store lidelser.

Norge støtter et bredt engasjement i kampen mot ISIL, og det er også bred enighet i Stortinget om hvordan vi skal håndtere dette. Innsatsen må føres langs flere spor, både politisk og militært. I tillegg er den humanitære innsatsen avgjørende for å hjelpe ofrene for ISIL og støtte samfunn som mottar store grupper fordrevne.

Hoveddelen av den norske innsatsen til krisene i Syria og Irak er nettopp humanitær. Der er vi blant de fremste bidragsyterne; bare i år har vi bidratt med over 1 mrd. kr til Irak og Syria og nabolandene.

I lys av den akutte situasjonen knyttet til ISILs fremmarsj har regjeringen besluttet å utvide vår innsats ved å tilby et militært bidrag til den internasjonale koalisjonen mot ISIL i Irak, støtte peshmergaens mulighet til å slå tilbake ISIL i irakisk Kurdistan og støtte opp om den irakiske hæren, som trenger den kapasitetsbyggingen, med utgangspunkt i Bagdad. Irak har bedt det internasjonale samfunnet om hjelp til å bekjempe ISIL. Hensikten med

det militære bidraget er som kjent å medvirke til å sette de irakiske styrkene bedre i stand til å møte trusselen fra ISIL. Vårt bidrag vil gå inn i en koordinert internasjonal innsats, hvor Irak selv og nabolandene vil spille en avgjørende rolle.

Hva gjelder spørsmålet om eksport av våpen og militært utstyr, har det politiske hovedprinsippet ligget fast siden 1959. Stortinget vedtok da en erklæring om at Norge ikke bør tillate salg av våpen og ammunisjon til områder hvor det er krig, hvor krig truer, eller til land hvor det er borgerkrig. Dette er siden lagt til grunn i Utenriksdepartementets behandling av søknader om eksport av slikt utstyr. Praktiseringen av vedtaket er fremlagt i årlige meldinger til Stortinget siden 1996. Det har vært full oppslutning om denne linjen for norsk våpeneksport gjennom skiftende regjeringer. Også denne regjeringen står bak dette prinsippet.

Svein Roald Hansen (A) [13:20:49]: Jeg takker for svaret. Det er bred enighet – det viste debatten etter statsministerens redegjørelse – om de tiltak som Norge skal gjøre når det gjelder kampen mot IS i Irak, både på humanitær side og med militære rådgivere.

Jeg er glad for at utenriksministeren bekrefter at regjeringen fortsatt står på den linjen som har ligget der siden 1959 når det gjelder våpeneksport inn i områder. Men det innebærer jo at representanten Sandberg – det er altså ikke en hvilken som helst representant, det er nestlederen i et av regjeringspartiene – med sin uttalelse om at han åpner for å sende våpen, da ikke uttaler seg i tråd med regjeringens politikk. Er det riktig forstått?

Utenriksminister Børge Brende [13:21:41]: Som jeg redegjorde for, er det en videreføring fra denne regjeringen når det gjelder spørsmålet om eksport av våpen og militært utstyr, og dette bygger på hovedprinsippet fra 1959.

Men jeg vil gjerne legge til at etter den debatten i Dagsnytt 18 som det henvises til, så har mye skjedd, bl.a. har regjeringen initiert en sterk støtte til kurderne – nå gjennom å bygge militær kapasitet i irakisk Kurdistan. Med bred støtte i Stortinget har vi nå valgt å tilby – sammen med Tyskland – militær kapasitetsbygging i Erbil, slik at president Barzani og kurderne er i stand til å stå imot ytterligere angrep fra ISIL.

Svein Roald Hansen (A) [13:22:45]: Jeg forstår at i dette tilfellet så må utenriksministeren, som vanligvis uttaler seg ganske tydelig og utvetydig, tolkes. Det representanten Sandberg uttalte seg om, var ikke kurderne i Irak, det var kurderne i Syria, hvor man også da i tillegg til å bryte prinsippet om at vi ikke eksporterer våpen inn i konfliktområder, er på kanten av hvor vi kan bidra, også om vi skulle gjøre det på regjeringens plattform. Jeg tolker utenriksministeren slik at vi ikke kan legge til grunn at representanten Per Sandberg uttaler seg på vegne av regjeringen når han uttaler seg på den måten han her gjorde i debatten.

Utenriksminister Børge Brende [13:23:38]: Jeg vil faktisk benytte anledningen til å gi anerkjennelse til repre-

sentanten Per Sandbergs sterke engasjement for kurdernes sak. Jeg tror mange av oss deler det engasjementet, også spørsmålsstilleren.

Regjeringens politikk er basert på et vedtak fra 1959. Vi eksporterer ikke – eller gir ikke – våpen til områder i konflikt. Det vi gjør, som vi nå har bestemt, med bred støtte i Stortinget, er at vi stiller opp for kurderne gjennom å yte militær kapasitetsbygging i Irak for peshmergaen, og hvor det foreligger en konkret forespørsel om dette, slik at det folkerettslige er på plass. Det synes jeg også er en indirekte styrking av kurdernes kamp for sine rettigheter i Syria.

Spørsmål 6

Anniken Huitfeldt (A) [13:24:52]: «Det har vært enighet i Norge om at deltakelse i internasjonale operasjoner må ha et avklart folkerettslig mandat. I Dagsnytt 18 den 7. oktober 2014 sa Fremskrittspartiets nestleder Per Sandberg følgende i en debatt om bistand til kurderne i kampene mot IS og den folkerettslige sett uklare situasjonen om aksjoner i Syria: «Der er jo Norge snart aleine da, i forhold til det folkerettslige. Jeg er mer opptatt av å bruke folkets rett her, jeg».

Hva er utenriksministerens syn på denne holdningen til folkeretten?»

Utenriksminister Børge Brende [13:25:28]: Folkeretten er en hjørnestein i det internasjonale samarbeidet. Folkeretten bidrar til å skape klarhet og forutsigbarhet for statenes opptreden på den internasjonale arena.

Regjeringen legger derfor stor vekt på utviklingen av og respekt for folkeretten. Som et lite land med en åpen økonomi er Norge tjent med klare internasjonale spilleregler. Grunnleggende norske interesser er forankret i folkeretten. To gode eksempler er havretten og menneskerettighetene.

Havretten gir oss bl.a. råderetten over ressurser i havet og på kontinentalsokkelen. Dette er grunnlaget for bl.a. det norske velferdssamfunnet.

Internasjonale menneskerettighetskonvensjoner knytter viktige demokratiske verdier og setter grenser for statens handlinger overfor innbyggerne. Vi gjør aktivt bruk av denne folkeretten i vårt utenrikspolitiske arbeid.

Når det gjelder kampen mot ISIL, skal norske bidrag skje innen rammen av folkeretten. Våre militære bidrag er begrenset til Irak og vil skje i samråd med irakiske myndigheter. Vårt bidrag kommer som svar på en irakisk anmodning om bistand.

Folkeretten har begrenset verdi hvis den ikke respekteres. Det er derfor viktig at det finnes mekanismer for å bidra til at folkeretten blir overholdt og gjennomført i praksis. På dette området spiller internasjonale organisasjoner, og særlig FN, en viktig rolle. En serie av virkemidler, f.eks. opprettelse av undersøkelsesmekanismer, klageordninger eller multilaterale møter og opplæring i folkerett, bidrar til styrket respekt for folkeretten. Vi understreker også betydningen av Den internasjonale domstolen i Haag. Det er

regjeringens syn at denne domstolen har et utnyttet potensial, og at flere land bør la seg binde av domstolens myndighet.

FN-pakten og andre folkerettslige regler har grunnleggende prinsipper som skal respekteres i kriser og i væpnet konflikt. De siste måneders hendelser ulike steder i verden har dessverre gjort det nødvendig å minne om dette. Regjeringen har gjentatte ganger fremhevet betydningen av at folkeretten blir respektert i samkvemmet mellom stater.

Anniken Huitfeldt (A) [13:27:40]: Dette var et meget godt forsvar for folkeretten.

Når Fremskrittspartiets nestleder uttaler seg – uten at Fremskrittspartiets leder har gjort det – representerer han vel da Fremskrittspartiets syn på folkeretten. Skal jeg forstå det slik at utenriksministeren er uenig i Fremskrittspartiets syn på folkeretten?

Utenriksminister Børge Brende [13:28:06]: Jeg kan redegjøre for regjeringens syn. Det er bygd på de dokumenter som regjeringen er tuftet på, og som det er bred enighet om i Stortinget, nemlig folkeretten, FN-pakten, internasjonale menneskerettigheter og det som har vært grunnlaget for fremveksten av både det Europa vi ser i dag, og mange demokratier rundt omkring i verden.

Jeg opplever at det også i Fremskrittspartiet er bred støtte for og enighet om disse prinsippene. Og jeg vet at representanten Sandberg er opptatt av menneskerettigheter, demokrati og FN-pakten, og i den runden som det refereres til, så var det slik at de ordene som falt, var knyttet til den diskusjonen som pågikk, om det folkerettslige mandatet i Syria.

Anniken Huitfeldt (A) [13:29:14]: Jeg forstår det altså nå slik at Per Sandberg i denne saka ikke uttalte seg på vegne av Fremskrittspartiet. Det går i hvert fall fram av utenriksministerens svar, fordi utenriksministeren sier at han har støtte i Fremskrittspartiet for sin definisjon av hvordan folkeretten skal forvaltes av Norge. Skal jeg da forstå det slik at dette er ikke noe som Fremskrittspartiet eller regjeringa står inne for, og at utenriksministeren således er uenig i at Norge snart er aleine i forhold til det folkerettslige og vårt syn her?

Utenriksminister Børge Brende [13:29:50]: Jeg synes faktisk dette ble en litt forunderlig diskusjon. Vi har i dag blitt enige om, og Norge står samlet om, å støtte opp i kampen mot ISIL bredt, og det er bred enighet om dette. Å forsøke nå å skape en debatt om uttalelser som jeg vil tro Per Sandberg mener er tatt ut av sin sammenheng, synes jeg ikke er konstruktivt. Jeg kan uttale meg på vegne av regjeringen og det regjeringsdokument som ligger til grunn, hvor folkeretten er svært sentral. Dette er det bred enighet om i regjeringen, og jeg oppfatter også at det er bred enighet om det i Stortinget. Disse uttalelsene falt nok i en sammenheng hvor det var diskusjon, hvor USA og FNs generalsekretær var inne og hadde kommentarer rundt det folkerettslige grunnlaget i Syria.

Spørsmål 7

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Åsmund Aukrust til utenriksministeren, blir tatt opp av Eigil Knutsen.

Eigil Knutsen (A) [13:31:10]: Jeg har følgende spørsmål til utenriksministeren:

«I sommer uttalte Fremskrittspartiets nestleder Per Sandberg til NRK: «Det som er farlig med at Norge oppfører seg sånn internasjonalt er at vi velger part, uten å se konsekvensene av det. Ta for eksempel vårt bidrag og engasjement i Afghanistan.»

Er det regjeringas holdning at Norge ikke bør ta aktivt stilling til Taliban i Afghanistan eller til IS i Irak, eller er utenriksministeren uenig i påstanden fra talspersonen for regjeringens partiene og vil videreføre en norsk linje som tar aktivt stilling i internasjonal politikk?»

Utenriksminister Børge Brende [13:31:57]: Jeg takker for spørsmålet, og jeg tror ikke svaret kommer til å bli veldig overraskende for representanten Knutsen.

ISILs hensynsløse voldsbruk og krigføring er uakseptabel og må stanses. ISIL utgjør en trussel for Irak, Syria, regionen og også vår egen sikkerhet. Vi har et ansvar for å bidra til at verdier og holdninger som terroristene representerer, ikke får spre seg.

Lederrollen og det største løftet må Irak og landene i regionen ta. Det er samtidig klart at de ikke vil klare denne oppgaven alene. Irak har bedt det internasjonale samfunnet om hjelp til å bekjempe ISIL. FNs sikkerhetsråd har fordømt deres fremferd og brudd på menneskerettighetene i en enstemmig uttalelse.

Regjeringen har besluttet å utvide Norges innsats ved å tilby et militært bidrag til den internasjonale koalisjonen mot ISIL i Irak. Norge tilbyr 120 personell som skal drive kapasitetsbygging av irakiske styrker i henholdsvis Erbil i Nord-Irak og i Bagdad.

Etter angrepet på USA 11. september 2001 har Norge bidratt vesentlig til den brede innsatsen i Afghanistan. Vi har bidratt politisk, humanitært, økonomisk og militært. Dette har hatt bred støtte gjennom skiftende regjeringer og flere storting.

Hovedhensikten med engasjementet i Afghanistan var å nedkjempe Al Qaida og hindre at Afghanistan forble et fristed for terrororganisasjoner. Afghanistan er ikke lenger noen plattform for internasjonal terrorisme. Fremgangen siden 2001 er betydelig på mange områder. De siste årene har Afghanistan i stadig større grad selv overtatt ansvaret for egenutvikling, også innenfor sikkerhetsområdet. Dette er viktig. Det gjenstår fortsatt store utfordringer i Afghanistan.

ISAF faser nå ut sin operasjon, og de afghanske sikkerhetsstyrkene tar over sikkerhetsansvaret i landet. Afghanistan vil imidlertid fortsatt trenge støtte fra det internasjonale samfunnet. NATO vil derfor etablere en ny operasjon, Resolute Support Mission. Denne nye operasjonen skil-

ler seg fra ISAFs mandat, men viderefører noen av ISAFs treningsoppgaver.

Regjeringen har besluttet å stille et militært bidrag til NATOs nye oppdrag. Det norske styrkebidraget vil være begrenset oppad til 75 personer og skal i hovedsak stasjoneres i Kabul-området.

Jeg kan forsikre representanten Knutsen om at regjeringen tar ansvar i arbeidet med å løse vanskelige konflikter i internasjonal politikk.

Eigil Knutsen (A) [13:34:43]: Jeg takker utenriksministeren for svaret.

Dette har vært en begivenhetsrik dag. Vi har fått vite om en mulig terrortrussel mot landet vårt, og i tillegg har statsministeren vært her i Stortinget og redegjort for regjeringens ønske om å sende ressurser til kampen mot ISIL. Det har regjeringen fått med seg et bredt flertall i Stortinget på.

Derfor er mitt spørsmål om regjeringen mener at vi skal ta hensyn til mulige terrortrusler i utøvelsen av vår utenrikspolitikk, eller om Per Sandberg er alene om denne analysen.

Utenriksminister Børge Brende [13:35:24]: Representanten tar opp et viktig spørsmål, som statsministeren også berører.

Vi vet at terrororganisasjoner og ekstremistorganisasjoner, som ISIL, ikke bare er en lokal og regional trussel. De er en global trussel, og de må møtes med globale virkemidler.

I sommer, midt i fellesferien, måtte vi øke beredskapen i vårt land fordi ISIL var en reell trussel mot den norske sikkerheten. Over tid er det bare én ting som hjelper – det at vi går sammen globalt og bekjemper den type terrororganisasjoner, spesielt når land i området, i dette tilfellet Irak, til og med ber om det for å være i stand til å gjennomføre en slik operasjon.

Eigil Knutsen (A) [13:36:30]: Jeg føler ikke at utenriksministeren helt kommenterer spørsmålet mitt om denne analysen av egen terrortrussel og om regjeringen gjør seg noen analyser av terrortrusselen mot landet vårt når en sender bidrag andre steder i verden, eller om det er kun Per Sandberg som gjør disse analysene.

Utenriksminister Børge Brende [13:37:00]: Jeg forsøkte å besvare spørsmålet etter beste evne. Jeg tror både diskusjonen etter statsministerens innlegg i dag og det som jeg nå har redegjort for, viser at man ikke kan ta lett på denne type internasjonale terrororganisasjoner, ekstremistorganisasjoner, som ISIL. Det innebærer en fare for hele regionen, men i sin karakter er de også en trussel mot land utenfor regionen, ikke minst i en situasjon hvor vi ser tusenvis av fremmedkrigere – også fra Vesten – som reiser inn i Syria og Irak, og noen av dem vender tilbake. Den eneste måten å bekjempe den typen ekstremisme på er gjennom et bredt sett av virkemidler – politiske, ideologiske, kamp mot fremmedkrigere og militær innsats.

Spørsmål 8

Hege Haukeland Liadal (A) [13:38:10]: «Stortinget har flere ganger slått fast at Det Norske Teatret og Nationaltheatret er likestilte riksscener. Denne likestillingen er viktig både for språket og for konkurransen på scenekunstheltet. Trass i at Det Norske Teatret kom best ut av kvalitetsevalueringen til Kulturdepartementet, velger regjeringen å øke avstanden i tilskudd med ca. 2,5 mill. kroner.

Hvilke tanker ligger bak denne forskjellsbehandlingen?»

Statsråd Thorhild Widvey [13:38:52]: Det Norske Teatret og Nationaltheatret er to helt sentrale og viktige teatre innen norsk scenekunst. Vi trenger begge teatrene, og vi skal bidra til å sikre at de har best mulig driftsbetingelser.

Tilskudd fastsettes på bakgrunn av politiske prioriteringer og planer på området, den generelle budsjett situasjonen, inngåtte avtaler, søknaden som kom fra den enkelte og eventuelle supplerende opplysninger. Ved den enkelte budsjettbehandling vurderer vi de aktuelle relevante forholdene som gjelder for den enkelte institusjon. Vi har ikke som noe siktemål at det skal være noen utjevning – det er ikke det som er siktemålet. Likebehandling i denne sammenhengen betyr ikke nødvendigvis likt tilskudd til alle. Enhver sammenlikning må dessuten ta høyde for at et tilskuddsnivå har historiske og praktiske forklaringer knyttet til ulike sider ved institusjonen selv.

Det Norske Teatret søkte for 2015 om midler til ett nytt tiltak. Tiltaket var en fireårig opptrappingsplan beregnet til totalt 21,7 mill. kr, der målet var å bygge opp en landsomfattende turnévirksomhet i samarbeid med regionteatrene. Det er et mål for denne regjeringen å styrke regionene, men jeg vil heller bidra til å styrke regionteatre over hele landet, noe jeg også gjør i budsjettet for 2015, ved å foreslå styrking av tilskuddene til Brageteatret, Carte Blanche, Kilden, Rogaland Teater og Teater Innlandet.

Nationaltheatret har på sin side i flere år søkt om midler til å styrke sin internasjonale virksomhet. Teatret har gjennom bl.a. Ibsenfestivalen etablert en betydelig internasjonal plattform og arbeider kontinuerlig for å engasjere næringsliv og stiftelser i teatrets internasjonale aktivitet.

På bakgrunn av en samlet vurdering valgte jeg å prioritere en styrking av den internasjonale virksomheten ved Nationaltheatret i budsjettåret 2015.

Jeg registrerer at de rød-grønnes budsjettpraksis de åtte årene de satt med makten, ikke avviker fra min budsjettpraksis. I 2011 valgte de f.eks. å øke tilskuddet til Nationaltheatret med 6,8 mill. kr, mens tilskuddet til Det Norske Teatret ble økt med 5 mill. kr. I 2012 økte tilskuddet til Det Norske Teatret med 7 mill. kr, mens Nationaltheatrets tilskudd økte med 5 mill. kr.

Jeg kunne dratt fram flere eksempler, men dette viser at enhver budsjettøkning må vurderes for seg. Dette premisset er helt sentralt for meg, og etter det jeg kan se, var det også sentralt for den rød-grønne regjeringen.

Når det gjelder evalueringene av de store musikk- og scenekunstinstitusjonene våre, er disse et viktig verktøy

for oss med tanke på å vurdere kunstnerisk kvalitet og god ressursutnyttelse i institusjonene. Vi ønsker selvsagt også at evalueringene skal bidra til en positiv utvikling for institusjonene. Evalueringene har ikke som mål å belønne flinke institusjoner eller straffe mindre flinke. Det ville neppe tjent formålet, og det ville i tillegg også skapt en veldig vanskelig situasjon for framtidige evalueringer.

Hege Haukeland Liadal (A) [13:42:08]: Jeg takker for svaret.

Langt på vei følger jeg svaret. Jeg velger likevel å være opptatt av og spørre om hvorfor regjeringen i de fleste reguleringene i kulturbudsjettet har brukt 2,2 pst. vekst til drift, mens den ved Nationaltheatret har en lagt inn en økning på 3,3 pst.

Statsråd Thorhild Widvey [13:42:31]: Som jeg sa, foreslås tilskuddet til Nationaltheatret økt med 7 mill. kr i 2015 til i alt 188 mill. kr, og det er lagt inn et forslag om en økning på 2 mill. kr for å styrke den internasjonale satsingen. Det var en del av søknaden. Vi har vurdert de ulike søknadene individuelt ut fra de enkelte fakta og den informasjonen som har blitt framlagt. Basert på det har vi funnet ut at det er viktig å framheve den internasjonale satsingen på Nationaltheatret, og det er grunnlaget for forslaget om at de får økt støtte.

Hege Haukeland Liadal (A) [13:43:10]: Jeg takker for svaret. I det samlede og minkende tilskuddet til nynorsktiltak slår tilskuddet til Det Norske Teatret tydelig ut. Jeg ønsker bare å spørre helt avslutningsvis om dette er en politisk styrt nedtrapping fra regjeringens side når det gjelder språket vårt.

Statsråd Thorhild Widvey [13:43:35]: Nei, det er det absolutt ikke. Jeg kan berolige representanten Haukeland Liadal med at Riksteatret faktisk har en vesentlig del av sin årsportefølge på nynorsk. Jeg føler meg rimelig trygg på at den praksisen som har vært før, også kommer til å bli ført i årene som kommer.

Presidenten: Spørsmål 9 er besvart tidligere. Vi går til spørsmål 10.

Spørsmål 10

Jan Böhler (A) [13:44:13]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til justis- og beredskapsministeren:

«Det har i lang tid vært et ønske om å flytte det midlertidige transittmottaket på Refstad i Oslo, bl.a. fordi beliggenheten gjør at det lett blir utsatt for kontakt med narkotikamiljøene i byen, og at det derved skapes utrygghet for beboere og nærmiljø. I begynnelsen av september 2013 informerte Justis- og beredskapsdepartementet om at det var tatt beslutning om flytting innen tre år, men i år har departementet uttalt at de ikke har flytteplaner.

Når tar statsråden sikte på at det midlertidige transittmottaket skal flyttes?»

Statsråd Anders Anundsen [13:44:52]: La meg først få takke for spørsmålet.

Som spørderen er kjent med, har asylsøkere en lovfestet rett til et innkvarteringsstilbud fra den enkelte er registrert som asylsøker, og det er statens oppgave å sikre dette. I den innledende fasen av en asylsak skal søkerne bl.a. registreres og intervjues, det er derfor behov for geografisk nærhet til Politiets utlendingsenhet og Utlendingsdirektoratet.

For å løse disse oppgavene har UDI en ankomstransitt som er lokalisert på Refstad. UDI har i høst vurdert mottaket på Refstads egnethet som transittmottak, etter forespørsel fra Justis- og beredskapsdepartementet. Direktoratet har bl.a. sett på utfordringer knyttet til den sentrumsnære beliggenheten, ettersom det har vært problemer med at uvedkommende har tatt seg inn på mottaket, samt kriminalitet i og rundt mottaket. En rekke tiltak er blitt iverksatt mot disse uønskede hendelsene. Det har blitt satt opp gjerde, innført bemanning i resepsjonen, det er adgangskontroll, og politiet har hatt flere målrettede aksjoner på mottaket. I etterkant har det vært færre problemer. UDI og politiet vil fortsette et aktivt samarbeid for å sikre at ankomstransitten ikke bidrar negativt til nærmiljøet.

Etter en vurdering av ulike forhold knyttet til Refstad anbefaler UDI at mottaket fortsatt brukes som ankomstransitt. Kapasitetshensyn og ikke minst nærheten til UDI og Politiets utlendingsenhet er sentrale elementer i den vurderingen. Jeg er opptatt av at etatene skal jobbe aktivt for å motvirke kriminalitet i og rundt mottaket, og forventer at dette også skjer i fremtiden. UDI har ansvaret for driften av asylmottak og skal løpende vurdere hvordan systemet kan innrettes best mulig. Dette inkluderer momenter knyttet til kriminalitetsforebygging og plassering av mottak. På det nåværende tidspunkt er det altså ingen planer om å flytte ankomstransitten fra lokalene på Refstad.

Jan Böhler (A) [13:46:44]: Jeg takker for svaret.

Jeg vil gjerne understreke at det handler ikke bare om problemer inne i og rundt mottaket. Mye av argumentasjonen for å flytte det handler også om at mange av asylsøkerne som kommer til dette mottaket – hvor alle utenom barn kommer – risikerer å bli rekruttert til narkotikamiljøer som opererer ved Akerselva og i Grønlandsområdet, og vi ser at hundrevis av dem som tas der for narkotikasalng, er asylsøkere eller asylsøkere som får avslag. Det handler om hele situasjonen når de kommer til Oslo – hva de utsettes for av påvirkning kontra om mottaket hadde ligget et annet sted. Det lå et godt stykke ute i Bærum tidligere, med 30 minutters kjørevei, før det ble flyttet til Refstad, slik at argumentet om kjørevei må veies opp mot om det er et egnet sted med tanke på fremtiden til asylsøkerne i Norge.

Jeg vil spørre om dette med at det er midlertidig, som det har hett hele veien nå: Betyr statsrådets svar at det ikke lenger er midlertidig plassering på Refstad?

Statsråd Anders Anundsen [13:47:48]: Gjennomsnittlig botid for en asylsøker på Refstad er mellom fire og

ti dager, det er den vanlige oppholdstiden. Så er jeg, som spørderen, veldig opptatt av at en skal bidra til at det ikke fører til at personer som er på asylmottak, blir rekruttert inn i kriminelle miljøer, naturligvis.

Det er nylig inngått en ny avtale om driften av transittmottaket som har en varighet på fire år, med mulighet for fornyelse i to år. Det betyr at det første perspektivet vi nå har, er at det skal ligge der i hvert fall i de fire kommende årene. Så tror jeg en også må ta inn over seg at hvis en ikke skulle bruke Refstad som transittmottak, er det sannsynlig at UDI likevel ville brukt det som asylmottak. Da er det et spørsmål om ikke de utfordringene som spørderen tar opp i sitt spørsmål, ville vært enda større enn slik situasjonen er nå. Utfordringen er altså at vi trenger dette sentrumsnært, rett og slett for å ha en effektiv asylbehandling.

Jan Böhler (A) [13:48:46]: Jeg mener at den beliggenheten ikke er egnet for verken den ene eller den andre typen mottak, men at kanskje særlig de som er nyankomne her, er særlig sårbare for den typen påvirkninger. Det er noen av dem som får avslag, eller som skjønner at de får avslag raskt, som har større risiko for å forsvinne inn i mengden i Oslo med ulovlig opphold i forbindelse med avslaget når mottaket ligger her, enn om det isteden hadde ligget et stykke utenfor byen.

Jeg mener at hensynet til bomiljøet, til asylsøkernes framtid i Norge – hvilke påvirkninger de får – burde veie tyngre enn PUs og UDIs kjørevei, og at de hensynene jeg nevner, burde veie tyngre.

Alle politiske partier i Oslo, så vidt jeg vet – og særlig Fremskrittspartiet i Oslo – har kjørt veldig hardt på at dette mottaket ikke burde ligge i Oslo, og særlig ikke på Oslos østkant, hvor vi har mange slike institusjoner fra før. Jeg vil gjerne spørre statsråden: Teller ikke partiene i Oslos syn for statsråden?

Statsråd Anders Anundsen [13:49:54]: Regjeringen er opptatt av at vi skal ha en effektiv asylkjede. Da er det viktig at vi legger til rette for at en skal ha en effektiv saksbehandling av asylsøknader som kommer inn. Det å ha kort avstand mellom UDI, PU og transittmottaket er av avgjørende betydning for å være så effektiv som en skal være.

Det er alltid slik at vi tar hensyn til ulike innspill som kommer i en prosess. Her er det imidlertid slik at det er UDI som er ansvarlig for å sikre at vi skal ha dette tilbudet på plass. De har vurdert lokasjonen og de utfordringene og mulighetene som ligger der, og har klart konkludert med at den beliggenheten er å foretrekke fremfor andre alternativer, særlig hvis en tar det som utgangspunkt at en skal ha nærhet til de saksbehandelnde enhetene.

Så vil det alltid være synspunkter på hvor et transittmottak skal ligge, enten det ligger i Oslo, i Bærum eller andre steder. Det er forhold som alltid blir tatt med i en prosess, men som representanten selv er inne på, må disse forholdene veies opp mot hverandre, og det er også gjort i denne sammenhengen.

Spørsmål 11

Fra representanten Kari Henriksen til justis- og beredskapsministeren:

«10 minutter etter at Tilregnelighetsutvalget leverte rapporten til justis- og beredskapsministeren uttalte representanter fra Fremskrittspartiet på Stortinget at det ikke ville få følger for det som kommer til Stortinget fra regjeringen fordi Fremskrittspartiet på Stortinget har stor innflytelse over statsråden.

Kan statsråden avklare om regjeringen har konkludert med det samme som Fremskrittspartiet på Stortinget med hensyn til oppfølging av NOU-en, og at Fremskrittspartiet på Stortinget allerede har fått gehør for sitt standpunkt i regjeringen før saken kommer til Stortinget?»

Presidenten: Dette spørsmålet bortfaller, da spørteren ikke er til stede.

Spørsmål 12

Lene Vågslid (A) [13:51:12]: Eg tillèt meg å stille følgende spørsmål til justis- og beredskapsministeren:

«Stortinget vedtok i juni 2013 etter forslag frå Arbeiderpartiet å styrke barnehusa og gjere bruken av barnehus obligatorisk. Eit samla storting vedtok å gjere bruken av barnehus obligatorisk for barn under 16 år, samt styrke kapasiteten.

Når vil vedtaket verte gjennomført, og korleis er vedtaket tatt omsyn til i forslaget til statsbudsjett?»

Statsråd Anders Anundsen [13:51:46]: La meg først få takke for et spørsmål om et veldig viktig tema. Jeg formoder at spørteren viser til et vedtak fattet i Stortinget i juni 2014, ikke i 2013, og svaret er basert på det.

Forebygging og bekjempelse av vold og seksuelle overgrep mot barn er høyt prioritert av regjeringen. Statens barnehus er etablert for å bedre ivaretagelsen av barn under 16 år samt voksne med utviklingshemming som man har mistanke om er utsatt for vold eller seksuelle overgrep. Hovedmålet med etableringen av barnehus er å styrke barnas rettssikkerhet, skaffe beviser til bruk i en eventuell rettssak, foreta medisinske undersøkelser og gi barna hjelp og støtte.

De fleste avhør av barn blir i dag gjennomført ved Statens barnehus. En evaluering av Statens barnehus i 2012, som omfattet de sju første barnehusene, viste at i 2011 ble 69 pst. av avhørene foretatt ved barnehus. Med en økning av antall barnehus til ti har også andelen dommeravhør utført ved barnehusene økt, og i 2013 ble f.eks. samtlige dommeravhør i Oslo politidistrikt foretatt ved barnehuset. Både i Troms og i Sør-Trøndelag politidistrikter gjennomføres tilnærmet alle avhør i barnehusene. I de sakene der dommerne ikke gjennomfører avhørene på barnehusene, viser hovedargumentet seg å være lang reisevei.

Under den rød-grønne regjeringen i 2011 ble barnehusenes budsjett inkludert i rammefinansieringsordningen for politidistriktene der barnehusene er lokalisert. Midle-

ne øremerkes ikke, men det fremgår av tildelt ramme fra Politidirektoratet til politidistriktene hvilket beløp som er beregnet til barnehusene. Bevilgningen til barnehusene for 2014 er 76,6 mill. kr, noe som er en videreføring av nivået for 2013. Et behov for ytterligere styrking vurderes i forbindelse med budsjettprosessen i det enkelte politidistrikt der barnehusene er lokalisert, og vil bli foretatt når det avdekkes behov.

Justis- og beredskapsdepartementet arbeider med en lovproposisjon om endringer i straffeprosessloven – avhør av særlig sårbare personer i straffesaker – og en ny forskrift på området, noe representanten er kjent med. Målet er at lovendringene og den nye forskriften skal tre i kraft før sommeren 2015. Spørsmålet om obligatorisk bruk av Statens barnehus vil bli omtalt i lovproposisjonen.

En viktig problemstilling når det gjelder avhør av barn, er kapasiteten i politiet. Politidirektoratet har fått et klart oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet om å prioritere avhør av barn, og det første delmålet er at gjennomsnittlig saksbehandlingstid ikke skal overstige 40 dager innen utgangen av dette året.

Lene Vågslid (A) [13:54:25]: Eg takkar for svaret, og statsråden har sølvsagt heilt rett i at det er 2014 eg skulle ha vist til.

Trass i at veldig mange barn blir avhørt på barnehus, har me ein del eksempel på at dei ikkje blir det. I mitt eige fylke, Telemark, og i Finnmark har dette vore ei mykje diskutert sak i det siste. Bakgrunnen for at Arbeiderpartiet føreslo det, var jo fordi me ønskjer å styrkje barns rettstryggleik – noko som alle partia på Stortinget var einige om.

Når det gjeld argumentasjonen om reiseveg, viser undersøkingar at dei som synest det er langt å reise, er ikkje barna – det er foreldre, politiet eller andre aktørar. Slik sett er eg glad for vedtaket me gjorde og ser fram til at det blir gjennomført.

Men eg lurar litt på kvifor regjeringa har redusert ambisjonsnivået når det gjeld ventetider. Me er jo baa einige om at det er for lang ventetid når det gjeld avhør av barn. No ser me i budsjettet at ambisjonen er 30 dagar, sjølv om lova seier 14 dagar. Kva er grunngevinga for det, lurar eg på.

Statsråd Anders Anundsen [13:55:24]: Det er ikke riktig. Ambisjonen er selvfølgelig fortsatt at vi skal forholde oss til det lovfestede kravet. Det er ingen tvil om at det er utgangspunktet. Problemet er at statistikken gikk i gal retning for ett år siden. Det var økende ventetid i de fleste politidistrikter, og gjennomsnittlig ventetid ble for hver eneste dag mindre og mindre akseptabel. Derfor har jeg vært veldig tydelig overfor Politidirektoratet om at dette skal prioriteres opp. Det har ført til at Politidirektoratet nå har omprioritert ressurser i politidistriktene, for å sikre at barneavhør prioriteres. For eksempel har gjennomsnittlig ventetid i Oslo politidistrikt nå gått ned fra 37 til 27 dager, noe som er et ganske stort løft. Det brukes nå flere ressurser på å komme à jour med disse sakene. Men for å sikre at vi skal nå den 14 dagers-fristen må vi ha en realis-

tisk nedtrappingsplan, slik at fokuset fra politiets side ikke dempes.

Så hensikten med denne 40 dagers-fristen innen 31. desember i år, som skal ned til 30 dager før sommeren, er rett og slett det motsatte av å ha lave ambisjoner. Vi skal ha høye ambisjoner, men vi skal nå de målene vi setter oss.

Lene Vågslid (A) [13:56:28]: Eg er veldig glad for det som justisministeren seier om å vere tydeleg overfor Politidirektoratet.

Øg det siste spørsmålet mitt handlar eigentleg om budsjettet. Dei to siste budsjetta til Stoltenberg II-regjeringa prioriterte veldig tydeleg barnehusa. Det kom òg fram under budsjettprioriteringane. Difor lurar eg på kva som er grunngevinga for å fjerne barnehus frå prioriteringane i justisbudsjettet, og kvifor det ikkje kjem tydeleg fram i budsjettet kva som skal gå til barnehusa, slik det har gjort dei to siste åra.

Statsråd Anders Anundsen [13:57:07]: Det er ingen endring i dette. De økningene som har vært tidligere, har vært knyttet til at det har blitt etablert nye barnehus. Det har det ikke blitt etablert i 2014.

Kapasiteten og økonomien til barnehusene er ikke det som anses å være kritisk for å nå 14-dagersfristen. Det er heller ikke det som er kritisk for å få gjennomført barneavhør i dag. Status for barnehusene er at vi i realiteten har den kapasiteten det er behov for. Så må vi løpende vurdere om det er endringer i så henseende.

Det viktigste nå er å få politiet til å prioritere dette, og at vi får en ny forskrift og en ny lovbestemmelse på plass, slik at vi forenkler og forbedrer mulighetene for avhør ved barnehusene. Jeg er helt overbevist om at det samlede trykket i denne sal for å sikre at vi skal lykkes på dette området, er et godt bidrag til at vi faktisk kommer til å lykkes. Det har ikke stått på ressurser – verken i denne regjeringen eller i den forrige regjeringen – når det gjelder barnehusene. Årsaken til at dette ser annerledes ut, er at det ikke er blitt etablert nye barnehus i 2014.

Spørsmål 13

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Liv Signe Navarsete til justis- og beredskapsministeren, er overført til olje- og energiministeren som rette vedkommende.

Liv Signe Navarsete (Sp) [13:58:27]: Eg vil gjerne stille det følgjande spørsmålet, som handlar om flaumen som har gått i det siste: «Dei siste dagane har me sett at flaum nok ein gong har gjort store øydeleggingar i fleire kommunar. Kommunar som i utgangspunktet har vanskeleg økonomi, fortvilur og er usikre på korleis dei skal makte dei ekstra kostnadene.

Vil regjeringa syte for at det vert sett av midlar over statsbudsjettet, t.d. til eit nytt fond, slik at dei kommunane og etatane det gjeld raskt og ubyråkratisk er sikra den øko-

nomiske støtta dei treng for å byggje opp att lokalsamfunna etter flaum og andre naturøydeleggingar?»

Statsråd Tord Lien [13:59:16]: Jeg vil takke representanten Navarsete for at hun tar opp dette spørsmålet, som er et svært viktig og for mange svært krevende spørsmål.

I løpet av de siste årene har vi sett at det dessverre har forekommet flere alvorlige flomsituasjoner, ikke bare på Vestlandet, men også i andre deler av landet. Flomhendelsene på Vestlandet nå nylig, bl.a. i det fylket representanten Navarsete representerer, viser oss at de naturkreftene som vi i en normalsituasjon høster av, kan bli destruktive og gjøre stor skade.

De kommunene som representanten Navarsete peker på, har denne gangen blitt påført store materielle skader, noe som har gitt og vil gi kommunene store utfordringer på mange områder. I tillegg har vi en dimensjon utenfor den økonomiske, nemlig at mange har mistet husene sine. Det har selvfølgelig en økonomisk konsekvens, men det har langt større konsekvenser enn som så.

Jeg har selv vært i Odda og på Flåm og sett de store naturskadene som der hadde skjedd, og snakket med de folkene som sto midt oppi dette. Det gjorde selvfølgelig et sterkt inntrykk.

Når ødeleggelsene blir av det omfanget som de har blitt denne gangen, er det selvfølgelig helt nødvendig at staten bidrar. Derfor har også statsministeren invitert ordførerne i de berørte kommunene til et møte her i Oslo i løpet av november for å få bedre oversikt over de utfordringene man nå står overfor.

Jeg mener at det er for tidlig nå å gå inn i en diskusjon om hvordan disse konkrete spørsmålene skal følges opp, og om hvordan eventuelle bevilgninger skal innrettes, og da bl.a. om en fondsløsning er den rette måten å ta tak i dette på.

Vi har nettopp – for en ukes tid siden – stått i en situasjon hvor fokus i første fase nødvendigvis måtte være å redde liv, og deretter så raskt som mulig å sette i gang arbeidet med å unngå at de materielle skadene ble verre enn de allerede hadde blitt, altså å få på plass akutte tiltak. Nå jobbes det fra NVEs side videre med å redusere skadeomfanget, og NVE jobber nå også med å kartlegge de andre materielle skadene som har oppstått. Vi begynner nå å planlegge hvordan man på lang sikt skal bygge en infrastruktur som gjør disse samfunnene mer robuste i tiden framover.

Liv Signe Navarsete (Sp) [14:02:19]: Eg takkar for svaret, som dessverre ikkje var så positivt som eg hadde håpa – etter å ha lese i media at representantar for regjeringa faktisk uttaler seg positivt i dette spørsmålet. Men kanskje det går inn i ein trend, for etter brannen i Lærdal var både statsminister og statsrådar på besøk og lova at Lærdal skulle få ekstra midlar.

I brevet av 23. mai vart det sagt at Sogn og Fjordane ville få auka ramma si med 5 mill. kr i statsbudsjettet for 2015. Slik vart det ikkje. Og med det vage svaret eg no får frå statsråden, kan ein jo òg frykte at ein i dette tilfellet gjer det same: Ein besøkjer, ein kjem med deltakande og fine ord, men så kjem det ikkje noko etterpå. Tykkjer stats-

råden at regjeringa har gitt Lærdal kommune respekt for handsaminga etter brannen, og når vil regjeringa løyve dei tre resterande millionane – som faktisk står att enno – av lovnaden?

Statsråd Tord Lien [14:03:25]: Jeg må be om både presidentens og representantens respekt for at dette er noe som ligger forholdsvis langt utenfor det konstitusjonelle ansvaret som er mitt.

Jeg har lyst til å si at jeg er veldig imponert over den innsatsen lokale krefter i de kommunene som representanten har med i sitt hovedspørsmål, har gjort, det står det virkelig respekt av. Så har jeg lyst til å si at staten har vært på plass fra første stund: politiet, NVE, Sivilforsvaret, Jernbaneverket – en lang rekke statlige etater har vært engasjert i arbeidet fra situasjonen utviklet seg. NVE har vært på plass permanent fra første stund og er fortsatt på plass i disse flomrammede områdene. Det er totalt, så vidt jeg husker, 18 kommuner som er rammet, og NVE er på plass i de kommunene som er mest rammet.

Liv Signe Navarsete (Sp) [14:04:29]: Eg takkar for svaret igjen.

Noreg er eit land med store geografiske og topografiske utfordringar, større enn i dei fleste andre land. Sjøen stig, fjellet ramlar ned, og elva sopar med seg både hus og heim i si ville ferd mot havet. Og når me no ser at dei klimaendringane som me har sett kome, ikkje er forbigåande, men kanskje aukar i styrke, ser ikkje då statsråden at ein i sterkare grad enn tidlegare – då ein kanskje kunne håpe på at det var forbigåande, det ein såg – må bu seg på at ein skal ha varige løysingar som set kommunar og andre i stand til å løyse utfordringane kjapt? Det vil faktisk mange lokalsamfunn vere avhengige av for at det skal kunne bu folk rundt om, spesielt rundt fjordar og fjell òg i komande hundreår. Kva vil statsråden gjere med det?

Statsråd Tord Lien [14:05:26]: Jeg er helt enig med representanten Navarsete i at vi er nødt til å bli flinkere til å robustgjøre samfunnet for mer vær – rett og slett mer vær – i framtida. Så var jeg tydelig på – jeg forsøkte i hvert fall – i mitt innledende svar at med de ødeleggelsene vi nå ser, er det nødvendig at staten bidrar.

Representanten Navarsete snakket selv om topografi, og vi vet jo at topografien ikke er lik over hele landet, og at Vestlandet er en region som har utfordrende topografi. Det er ikke noen tvil om at situasjonen på Vestlandet gjør det nødvendig at den statlige bistanden til de rammede kommunene økes. Fra min side vil vi fokusere på å reparere eksisterende sikringsanlegg, men det er nok sånn at vi allerede må kunne konkludere med at det også vil være behov for å etablere nye sikringsanlegg i regionen.

Spørsmål 14

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Kjersti Toppe til olje- og energiministeren, er overført til samferdselsministeren som rette vedkommende.

Spørsmålet vil bli tatt opp av representanten Gerd Eli Berge

Gerd Eli Berge (Sp) [14:06:51]: «På ny er delar av Bergensbana vaska vekk. Togtraseen som går langs Vosso, blei ramma av storflaum, og bana er per 30. oktober stengd på ubestemt tid. Ifølgje avisa Hordaland er det fleire plassar så utvaska under skjenene at ein må fylle i med nye massar. Det er ikkje fyrste gong at Bergensbana er stengd på grunn av ras eller andre naturhendingar.

Korleis vurderer statsråden sikkerheita til passasjerar på Bergensbana, og vil regjeringa løyve ekstraordinære midlar til vedlikehald og rassikring på Bergensbana etter storflaumen?»

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [14:07:39]: Først: Takk for spørsmålet.

Både sikkerhet og framkommelighet er viktig for regjeringen når vi snakker om infrastruktur generelt og – i dette tilfellet – jernbane spesielt. Jernbaneverket arbeider langsiktig, systematisk og målrettet med å opprettholde og forbedre sikkerheten på hele det norske jernbanenettet. Identifisering av risikoforhold for flom og ras er en viktig del av dette, og ved flomvarsel gjør alltid Jernbaneverket en vurdering av om baner må stenges. En har et samarbeid med Meteorologisk institutt med flere målestasjoner for å overvåke nedbør, og data fra disse målestasjonene brukes innenfor ulike beredskapsnivå. Det er ulike reaksjoner ved ulike beredskapsnivå, og når en får rødt, som er det sterkeste, så innebærer det at en stenger banen for å unngå at tog skal kjøre inn i ras. Det gjør at en har et trinnsikkerhetsnivå, men også et høyt sikkerhetsnivå når det trengs, på Bergensbanen og andre strekninger, og det er nettopp for å ivareta sikkerheten til passasjerene. Dette systemet fungerer bra, og det gjør at jeg har god tillit generelt til sikkerhetsnivået.

I forbindelse med den konkrete storflommen ble Bergensbanen stengt før flommen nådde et kritisk nivå. Klokken 04.00 mandag morgen den 3. november ble Bergensbanen igjen åpnet for trafikk mellom Voss og Dale, etter at totalt 25 større maskiner og over 50 mann hadde jobbet siden søndagen med å få banen klar til mandag morgen. Kostnaden for dette arbeidet er beregnet til rundt 6 mill. kr.

Det å flomsikre denne strekningen mot ny storflom vil kreve mer omfattende tiltak i form av bedre skjerming av elveskråninger og flomvernstiltak, som Jernbaneverket foreløpig har kostnadsberegnet til rundt 50 mill. kr. Jernbaneverket regner med at dette arbeidet vil utføres i 2015, og at utbetalinger vil påløpe i 2015 og 2016. Regjeringen har iverksatt en prosess for hvordan kostnader for flomskader på Vestlandet skal følges opp, så dette blir det altså arbeidet med, og det er naturlig at ekstrakostnadene for jernbanen blir behandlet i denne sammenheng.

La meg samtidig si at noe av grunnen til at jernbane ofte blir ekstra hardt rammet ved flom, er at vedlikeholdet har vært for dårlig over lang tid. Hadde en hatt bedre kontroll på stikkrenner o.l. – som gjør at vannet kommer litt bedre unna – hadde en gjerne sluppet noen av de skadene som

oppstår. Har en storflom, er det riktignok litt overveldende, selv for gode stikkrenner.

I de siste årene har vedlikeholdsetterslepet på jernbane økt med nesten 1 mrd. kr i året. Det viser at Jernbaneverket ikke har hatt de midlene de trenger til å gjøre fortløpende vedlikehold og fornyelse på jernbanen. I budsjettet for 2015 har regjeringen foreslått en betydelig satsing på dette, som gjør at en sammen med effektiviseringstiltak også vil kunne stoppe vekst i vedlikeholdsetterslepet. Men det er fortsatt en jobb å begynne å hente igjen forsømt vedlikehold fra tidligere år, og det må vi også få til i årene som kommer.

Gerd Eli Berge (Sp) [14:10:42]: Ja, me ser at klimaendringane er med på å gjera at slike hendingar oftare skjer, og at hendingane blir meir omfattande og dramatiske enn tidlegare. Det er difor viktig å førebu seg og i størst mogleg grad hindra at slikt skjer igjen. Kan statsråden kanskje utdjupe litt meir kva regjeringa vil gjera for å minka risikoen for at det skjer, og minka konsekvensane av slike hendingar?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [14:11:23]: Nettopp fordi klimaendringer vil skje, og uavhengig av i hvor stor grad de er menneskeskapt eller naturlige, vet vi at vi er i en periode der en har litt villere vær enn det en er vant med, en har mer nedbør, og det skaper utfordringer for mange, ikke bare i hus og hjem, men også for infrastrukturen vår. Da er det viktig at en sørger for at en har infrastruktur som klarer å ta unna nedbør best mulig. Det å sørge for at en har gode bruer som er vedlikeholdt, og at de har tilstrekkelig høyde over elven, er ett grep. Det krever gjerne store investeringer, men det å vedlikeholde dem kan en gjøre relativt kjapt, og ikke nødvendigvis til den samme store kostnaden. Det å sørge for at stikkrenner og andre ting er åpne, fri for vegetasjon, fri for gammelt avfall, sånn at vannet strømmer raskere gjennom, er også viktig. Det en ser, er at når stikkrennene – hvor kjedelig det enn høres ut – blir tette, så begynner vannet å finne andre steder og begynner å grave vekk massene under der en forventer at det skal være masser, og gjør at sporene blir mer ustabile.

Gerd Eli Berge (Sp) [14:12:17]: Eg takkar for svaret.

Vedlikeholdsetterslepet på jernbane er stort, som statsråden sjølv har sagt. Eit anslag på vedlikeholdsetterslepet i inneverande år syner eit etterslep på ca. 18 mrd. kr. Det er difor viktig at planlagt vedlikehold blir gjennomført, og at det blir ei styrking av dette arbeidet. Vil reparasjonen av denne strekningen, altså langs Vosso og det sporet som er der, gå ut over andre prosjekt på Bergensbana?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [14:12:51]: Som jeg nevnte i innledningssvaret, har vi en prosess gående nå på hvordan vi skal erstatte de skadene som har skjedd på grunn av flom. Statsministeren har satt det i gang, departementene følger opp på sine områder for å spille inn behov, og da må vi komme tilbake til bevilgninger. Men det er ingen tvil om at satsingen generelt på vedlikehold

og fornying av jernbanen vil bli kraftig styrket i året som kommer, hvis regjeringens budsjett blir vedtatt.

I 2009 var det satt av knapt én milliard, eller mer nøyaktig rundt 900 mill. kr, til fornying av jernbanen. For 2015 er forslaget 1,9 mrd. kr, altså fra 0,9 til 1,9 mrd. kr. Det vitner om en satsing som gjør at det vil bli veldig mye mer vedlikehold og veldig mye mer fornying enn det som har vært trenden i det siste. Vi vet også at dette vil komme som et ekstra tiltak. Min ambisjon er at vi skal erstatte det separat, men her må vi også se det i sammenheng med hvilke andre prosjekt som uansett var planlagt på akkurat den strekningen.

Presidenten: Spørsmål 15 er fra representanten Torgeir Knag Fylkesnes til kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen. Presidenten kan ikke se at Knag Fylkesnes er til stede i salen, og vi går til spørsmål 16.

Spørsmål 16

Marianne Aasen (A) [14:14:17]: «Satsingen på etter- og videreutdanning fortsetter i neste års budsjett. Det er varslet innføring av master i lærerutdanningen fra 2017. Det vil bety en kraftig økning i antall studenter, og vil utfordre kravet til kvalitet ytterligere. Særlig høyskolene står foran store endringer og utfordringer i lærerutdanningene som en følge av dette. Samtidig finnes det ikke spor av oppfølging på institusjonsnivå av dette i statsbudsjettet.

Hvordan vil statsråden sikre at de som skal utdanne lærerne, blir satt i stand til denne store oppgaven?»

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [14:14:52]: Et av regjeringens viktigste prosjekter er økt kvalitet i skolen. Vi har nettopp lagt frem Lærerløftet – På lag for kunnskaps-skolen, en bred strategi for hvordan vi vil få det til. Strategien krever mer av lærerutdanningene. I tillegg til bedre grunnutdanning skal lærerutdanningene bidra enda mer til videreutdanning.

For å bidra til at lærerutdanningene skal klare dette løftet, la vi allerede i budsjettet for 2014 50 mill. kr til universitetene og høyskolene for at de skal kunne investere langsiktig i kompetanseoppbygging. Pengene er videreført i forslaget til budsjett for 2015. Dette er grunninvesteringer som kommer i tillegg til den konkrete finanseringen av hver enkelt videreutdanning.

Femårige masterutdanninger koster mer enn fireårige bachelorutdanninger. Det koster å ha studentene inne et ekstra år, og det koster mer med masteroppgave og mer individuell oppfølging. Det koster også å heve nivået fra bachelor til master. Dette skyldes særlig at kravene til dem som skal undervise på et masterstudium, er høyere enn for undervisning på bachelornivå. En større andel av fagpersonalet i masterutdanningen må ha førstekompetanse, dvs. flere må være førstelektor/førsteamanuensis eller do-sent/professor. Dette er prioriteringer denne regjeringen vil gjøre.

For å hjelpe lærerutdanningene til å kvalifisere sitt fag-

personale til de nye oppgavene viderefører regjeringen et tiltak direkte innrettet for det, nemlig Nasjonal forskerskole for lærerutdanning, NAFOL. Den skulle etter planen vært trappet ned, men denne regjeringen prioriterer å videreføre satsingen. Forskerskolen kan tilby en bredere forskerutdanning enn hver enkelt institusjon har mulighet til alene.

Lærerutdanningene er varslet om at omleggingen til master vil skje fra høsten 2017, at regjeringen tar sikte på det. De har tre år på seg til å forberede overgangen. Nasjonalt råd for lærerutdanning har støttet overgangen til master. Mange lærerutdanninger tilbyr allerede master og lektorutdanning, og for disse vil overgangen ikke bli så stor.

Regjeringen har også varslet at den vil legge frem en stortingsmelding om struktur i høyere utdanning våren 2015. Utgangspunktet for arbeidet er at sektoren er for fragmentert, med for mange små og sårbare miljøer. Målet med arbeidet er studietilbud av høy kvalitet, forankret i solide fagmiljøer, og en rimelig grad av kostnadseffektivitet. Målet er ikke å spare penger i seg selv, men at stordriftsfordeler kan frigjøre ressurser som kan gå til faglig virksomhet i form av bedre og mer utdanning og forskning. Jeg tror at lærerutdanningen kvalitetsmessig vil tjene mye på de endringene.

Vi i regjeringen har allerede satsset kraftig på lærerne og på skolen i våre to første budsjetter. For å følge opp strategien vil regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om ytterligere opptrapping også i fremtidige budsjetter. Ikke minst vil dette være knyttet til innføringen av nye masterutdanninger, som vi tar sikte på fra og med høsten 2017.

Marianne Aasen (A) [14:17:42]: Jeg takker for svaret. Jeg synes det er bra at regjeringen viderefører fjorårets tiltak, som statsråden redegjorde for. Jeg synes også det er bra at det varsles en opptrapping rundt dette i tiden som kommer.

Samtidig skal vi være klar over at det som nå skjer i årets budsjett, er at med alle plusser, alle minuser og summert opp får høyskolene 52,5 mill. kr mindre, universitetene får 71,5 mill. kr mindre. Penger er viktig her, for dette handler om hvordan universitetene og høyskolene skal kunne bruke handlingsrommet sitt for å legge til rette for disse studiene, samtidig som de skal etter- og videreutdanne.

Oppbygging av kompetansen er svært viktig, og det jeg lurer på, er hvordan statsråden kan være sikker på at institusjonene klarer dette, med de budsjettene som det nå legges opp til.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [14:18:42]: Universitets- og høyskolesektoren har en realvekst på ca. 2,2 pst. Det er for hele universitets- og høyskolesektoren. Det er et tall som står seg ganske godt, sammenliknet med de foregående årene.

Så er det ikke sånn at alle institusjoner har hatt en realvekst, men de fleste institusjoner har hatt det. Universitetene har bl.a. fått målrettede tiltak, f.eks. til å støtte ver-

densledende miljøer. Det er en pott som skal fordeles til universitetsbygg, det ligger penger til vitenskapelig utstyr, det er en stor forskningssatsing. Når det gjelder høyskolene, er det en målrettet satsing på stipendiater til profesjonsutdanningene, det er en ny satsing – en permanent ordning – på utstyr til bl.a. sykepleier- og ingeniørutdanningene, som går rett til høyskolene.

Jeg kan ikke på stående fot kommentere tallene til Marianne Aasen, men det er pussig at en så stor realvekst i sektoren skal føre til at institusjonene flest får svekket økonomi.

Marianne Aasen (A) [14:19:44]: Jeg synes statsråden ga et veldig godt svar på det selv, for de påplussingene som det ble referert til, er ting som ikke har noe med utdanning av lærere å gjøre, og som ikke nødvendigvis en høyskole hvor som helst i landet i og for seg drar nytte av direkte på sitt budsjett. I stedet får de kutt fordi man tar et effektiviseringsgrep, og de får også kutt fordi man skal innføre egenbetaling for utenlandske studenter fra utenfor EØS-området. Det er det som er realiteten for dem som sitter i institusjonene og skal planlegge for de reformene som kommer, og som – som statsråden selv peker på – atpåtill skal skje samtidig som det er mye usikkerhet rundt strukturen, og som det påstås skal medføre stordriftsfordeler. Jeg mener det er krevende og lurer på om statsråden er enig i det – at det er krevende å drive den typen omstillingsarbeid, satse på nye prosjekter, samtidig som man har en stram økonomi.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [14:20:43]: For det første mener jeg det er en uriktig beskrivelse av UH-sektoren generelt å si at man har en krevende økonomi. Det mener jeg ikke er riktig, men man må selvfølgelig prioritere. Som jeg også har understreket, er årets forslag til budsjett for 2015 et godt budsjett for UH-sektoren. Det er et svært godt budsjett for forskning, som også alle disse institusjonene nyter godt av. Så blir svaret, når vi sier at vi skal ta sikte på en masterutdanning fra 2017, at det vil selvfølgelig koste mer, det er det ikke noen tvil om. I opptrappingen mot det vil man også hvert år måtte vurdere når man skal sette inn midlene som må til for å få økt kompetanse, for å få et lengre studieløp, for å ruste institusjonene til å gjøre dette.

Når det gjelder f.eks. videreutdanningsløftet, har de 50 mill. kr som kom inn i budsjettet i år, og som nå er videreført, vært en klar og tydelig direkte styrking, som gjør at institusjonene er i stand til å levere det historiske videreutdanningsløftet som regjeringen har satt i gang.

Spørsmål 17

Christian Tynning Bjørnø (A) [14:22:01]: «For noen uker siden lanserte regjeringen strategien «Lærerløftet – På lag for kunnskapsskolen».

Hvilke konkrete tiltak i strategien vil gi lærerne allerede neste skoleår bedre tid til å støtte hver enkelt elev i å nå sine mål?»

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [14:22:22]: Jeg vil si takk for spørsmålet og bare minne om at strategien ligger tilgjengelig på nett. Det går altså an å lese strategien for alle som er interessert i dette, også stortingsrepresentanter.

Gode lærere er avgjørende for en god skole, og lærerne må ha både høy faglig kompetanse og bred pedagogisk og fagdidaktisk kompetanse. Gode lærere er tydelige ledere som er opptatt av læringsprosesser, og som tilpasser opplæringen til ulike elevers behov. Det krever at læreren har tid til planlegging, undervisning, vurdering og tid til å skape gode relasjoner til elevene.

Regjeringen er opptatt av at lærerne skal ha nok tid til disse kjerneoppgavene. Tidsbrukutvalgets rapport fra 2009 viser at lærerne bruker for mye tid på oppgaver som ikke er direkte relatert til undervisning. Vi forventer at flere av tiltakene i Lærerloftet – På lag for kunnskaps-skolen kan bidra til mer effektiv bruk av tid. Det er viktig å understreke at det er mange forhold som påvirker tidsbruken i skolen, og at man må ha en bred tilnærming til utfordringene. Dokumentasjons- og rapporteringskrav er ett element. Samtidig er det viktig å huske at en del av rapporteringen og dokumentasjonen i skolen er viktige deler av grunnlaget for oppfølgingen av den enkelte elev, og at dette skal sikre sentrale rettigheter. Eksempler på dette er rapportering av fravær, dokumentasjon i forbindelse med vurdering av elevene og dokumentasjon knyttet til elevers rett til spesialundervisning. Elevenes bakgrunn og forutsetninger og styring og ledelse i skolen er også faktorer som har betydning for tidsbruk. Bedre bruk av tiden i skolen handler ikke bare om å fjerne oppgaver, men også om å bruke den tiden man har til rådighet, på en god og effektiv måte og lage gode systemer for dette i den enkelte kommune og på den enkelte skole.

Tidsbruk i klasserommet har klar sammenheng med lærerens evne og mulighet til å lede klassen og læringsarbeidet. Et godt læringsmiljø er samtidig grunnlaget for å hindre bråk og uro i klasserommet. God skole- og klasseledelse bidrar til dette. Vi satser derfor gjennom Lærerloftet på den nasjonale rektorutdanningen, vi viderefører ungdomstrinnsatsingen hvor klasseledelse er et viktig element, vi vil at nyutdannede lærere skal få relevant og systematisk veiledning og oppfølging, og at erfarne lærere skal få den kompetanseutviklingen de trenger for å bli gode klasseledere og dyktige pedagoger og faglærere.

Struktur og god regelforståelse fremheves av Tidsbrukutvalget som viktige forutsetninger for hensiktsmessig tidsbruk. Samtidig pekes det på behovet for et enkle regelverk som gjøres mer tilgjengelig for den enkelte lærer. Vi har også gitt Utdanningsdirektoratet i oppdrag å utrede og utarbeide forslag til forskriftsendringer om vurdering og fravær. Direktoratet skal bl.a. foreslå endringer som gjør regelverk for vurdering mer oversiktlig og tydelig. Det er særlig bedt om vurdering av endringer som vil kunne frigjøre tid for lærerne og/eller skoleledelsen. Beslutninger som har betydning for lærernes tidsbruk, tas på ulike nivåer. Derfor arbeider regjeringen med å identifisere tidstyver på alle nivåer i utdanningssystemet. Prosjektet «Dokumentasjons- og rapporteringskrav i skolesektoren» i regi av Kunnskapsdepartementet og KS gjennomgår

de samlede nasjonale rapporterings- og dokumentasjonskravene i skolesektoren. Gjennomgangen skal omfatte rapportering på både lærer-, skoleleder- og skoleeieernivå. Sluttrapport vil foreligge om ikke veldig lang tid.

Christian Tynning Bjørnø (A) [14:25:25]: Det står mye bra i regjeringens lærerloft. Men problemet er at det blir for snevert, og det står ingen ting om tidsbruk. Vi er enige om etter- og videreutdanningsloftet, og la oss nå legge både studiepoeng og karakterkrav til side og heller konsentrere oss om dem som står i klasserommet akkurat nå – de er vel på vei inn til åttende time i dag, onsdag.

Jeg spurte statsråden om tiltak for mer tid, tiltak som er fraværende i Lærerloftet. Undersøkelser viser at lærerne ønsker å bruke mer tid, sammen med elevene, på undervisning og tilpasset opplæring. Samtidig får vi nå også signaler fra kommunene om en enda mer presset kommuneøkonomi, hvor det er kutt i lærerårsverk, som også får konsekvenser for lærernes tidsbruk. Jeg spør igjen, for å være mer presis: Hvilke konkrete satsinger i Lærerloftet med innvirkning på kommende budsjettår gir lærerne som nå står i klasserommet, bedre tid til å være lærere?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [14:26:24]: Nå svarte jeg jo på det. Jeg nevnte de tiltakene som står i Lærerloftet, men kanskje representanten da vil være interessert i å høre litt om det andre arbeidet vi gjør. Da kan det være greit å ha med seg litt av forhistorien her.

I 2009 fikk vi det såkalte Kolle Grøndahl-utvalget. I 2009 var det noen andre som satt i regjering. Vi behøver ikke bruke tid på å snakke om fortiden, men det er interessant å merke seg at i 2009 hadde andelen lærere som sa at skolehverdagen var blitt mer byråkratisert, gått opp. Det er god grunn til å tro at den har fortsatt med å gå opp i 2010, 2011, 2012 og 2013, kanskje til og med på vei inn i dette året. Derfor får vi en rapport før jul i år som konkret skal gå igjennom og identifisere tidstyver, med sikte på å fjerne dem.

Kommunaldepartementet har satt i gang en tilsvarende kartlegging for hele offentlig sektor. Der kommer det også inn en rekke tiltak som dreier seg om skolesektoren. Så da er det nok sånn at hadde det ligget en liste over alle disse tiltakene da vi kom i regjering, tiltak som bare var å krysse av og fjerne, hadde vi gjort det, men vi måtte også gjøre kartleggingsjobben en gang til, dessverre, for det tok litt tid.

Christian Tynning Bjørnø (A) [14:27:28]: Jeg vet at det er satt ned nok et utvalg som jobber med tidstyvene i skolen, men jeg er overrasket over at statsråden ikke har viet dette noen plass i Lærerloftet. Det er faktisk ikke nevnt med et eneste ord, på tross av at lærerne har dette som et av sine viktigste krav for at de skal kunne gjøre en bedre jobb.

Da vi hadde lærerkonflikten i Sandefjord-skolen oppe i spørretimen, svarte statsråden at han ikke ville gripe inn og styre kommunene i denne typen saker, selv om vi vet at det er flere eksempler på lokalt skjemavelde. Nylig, i trontaledebatten, sa statsråden at han heller ikke ville komme med et konkret måltall for redusering av skjemaveldet. Det jeg

lurer på da, er: Hvilke virkemidler mener statsråden er de mest effektive for å avbyråkratisere skolen?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [14:28:19]: For det første: Hvis man tror at tidsbruken i skolen er som skjema-veldet i næringslivet, tar man feil. Det er stor forskjell på å drive butikk og det å drive undervisning av norske elever – det å ta hensyn til hver enkelt elev, det å skulle dokumentere vurderingspraksis, det å skulle ha en elev som f.eks. sliter med lese- og skrivevansker, og som trenger spesialundervisning, og systemene som skal inn da. Mye av det er også tidstyver, men det er noe annet enn å drive butikk. Det å sette et måltall og si 30 pst. færre skjemaer – ja vel, det kunne man sikkert fått til, f.eks. ved å si at 30 pst. færre skal få enkeltvedtak om spesialundervisning – vil være en dårlig idé ved siden av de tiltakene som kanskje er de aller viktigste, nemlig klasseledelse og organisering på skolen og arbeidet med det. Så er vi også helt avhengig av å gå gjennom alle sentrale dokumentasjonskrav, alle sentrale rapporteringsforpliktelser, og så avveie hensyn mot hverandre.

Jeg har også lyst til å si at denne regjeringen nå følger opp et lag rundt læreren, f.eks. gjennom å styrke helsesøstertjenesten med 400 ekstra helsesøstertillinger i år.

Spørsmål 18

Martin Henriksen (A) [14:29:45]: «I dag er det 1 000 yrkesfaglærere som ikke fyller kompetansekravene for fast ansettelse. Om 5 år vil vi mangle ytterligere 2 000 yrkesfaglærere. I «Lærerløftet» på side 10 skriver regjeringa: «Frafallet er særlig høyt i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene», og slår fast at «Dette er et alvorlig problem». Ut over dette omtales ikke yrkesfag i strategien, og yrkesfaglærere er overhodet ikke nevnt.

Hvordan mener statsråden at denne neglisjeringa av yrkesfaglærere er i tråd med løftene om å styrke yrkesfagene?»

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [14:30:24]: La meg først si at det er veldig hyggelig å få mange spørsmål om Lærerløftet – På lag for kunnskapsskolen, men det gir også en anledning til å si at det er jo ikke en strategi for absolutt alt som skal gjøres i skolen.

La meg bare ta ett åpenbart eksempel. Vi har 4 400 barnehagelærere som burde jobbet i barnehagen, som ikke er der. De ligger i en annen strategi, nemlig kvalitetsstrategien vår for barnehager. Vi holder på med et tidstyvarbeid, som heller ikke er omtalt i Lærerløftet. Lærerutdannings- og strukturarbeidet er heller ikke fullstendig omtalt i Lærerløftet – På lag for kunnskapsskolen, for vi gjør mer enn det som står der.

Når det er sagt, er det viktig at yrkesfaglærere har pedagogisk utdanning, fordi effekten av forskjellen mellom lærere med og uten godkjent lærerutdanning er stør-

re for avanserte og viderekomne emner og ferdigheter.

Det er riktig at tusen yrkesfaglærere jobber i videregående skole uten godkjent lærerutdanning. Om lag halvparten av disse er allerede i gang med kvalifiserende utdanning. Skoleeier har ifølge opplæringsloven § 10-8 «ansvar for å ha riktig og nødvendig kompetanse i verksemda». Flere fylkeskommuner har inngått avtaler med utdanningsinstitusjoner om en fleksibel lærerutdanning for ukvalifiserte – eller ikke-kvalifiserte, som det nok er bedre å si – yrkesfaglærere.

Det er ikke riktig at yrkesfaglærere er nedprioritert. Det er nylig fastsatt nye oppdaterte forskrifter for yrkesfaglærerutdanningene som skal sikre bedre kvalitet i utdanningene. Yrkesfaglærere rekrutteres fra en annen gruppe enn lærere i grunnopplæringen og i studieforberedende utdanningsprogram. De har ofte flere års yrkeserfaring bak seg og har både familiære og finansielle forpliktelser. Vi vil være sikre på at de tiltakene vi setter i gang, bidrar til å rekruttere flere gode yrkesfaglærere samt at flere av dem som allerede er i yrket, skal få gode etter- og videreutdanningstilbud. Yrkesfaglærerne – denne delen – behandles ikke konkret i Lærerløftet, fordi vi mener at generelle tiltak rettet mot lærere i hele grunnopplæringen, ikke vil treffe denne gruppen godt nok. Derfor jobber vi med rekrutterings- og kvalifiseringsutfordringen i en egen prosess for å følge opp Yrkesfagløftet og Meld. St. 20 for 2012–2013.

For å rekruttere flere yrkesfaglærere er det viktig at vi viser at vi tar denne utfordringen alvorlig, ved å tilby muligheter for faglig utvikling også i skolen. Mange yrkesfaglærere vil oppleve spesielle utfordringer i sin yrkesutøvelse. Samtidig som de skal være kvalifiserte pedagoger, må de ha kompetanse i yrket elevene skal ut i. Det er ofte få lærere som underviser på samme programfag, og muligheten til å lære av kollegaer er derfor begrenset. Vi har derfor satset på etterutdanningstiltak for yrkesfaglærere. Ett eksempel er hospitering, en ordning som evalueringen viser får svært god tilbakemelding, og som mange yrkesfaglærere har positive erfaringer med. I 2015 har vi også bevilget 8 mill. kr til å etablere faglige nettverk mellom skoler og virksomheter, med tanke på å oppnå det samme.

Martin Henriksen (A) [14:33:20]: Det er klart at Lærerløftet er ikke en strategi for å nevne absolutt alt, men det er mye annet som blir nevnt. Matematikk blir nevnt 28 ganger, realfag er det stort fokus på, yrkesfaglærerne er ikke nevnt, yrkesfag er nevnt én gang. Hvis man skal omtale dette andre steder, blir spørsmålet: Hvor? Vi lette i statsbudsjetten, og i statsbudsjetten er regjeringas eneste nye satsing for å følge opp Yrkesfagløftet 8 mill. kr til faglige nettverk, som statsråden nevnte.

Jeg er usikker på om kunnskapsministeren er klar over det, men regjeringa bruker færre midler på yrkesfagområdet til neste år enn man gjør i år. Ifølge departementets egne svar til Stortinget er summen av påplussinger og reduksjoner på yrkesfagfeltet et netto kutt på over 12 mill. kr. Hvis man også tar med kuttene i stipend, som påvirker elevene – og jeg går ut fra departementets anslag om

at halvparten er yrkesfagelever – vil kuttet være på over 200 mill. kr.

Spørsmålet er: Hvis det er et netto kutt i statsbudsjettet på yrkesfagfeltet (presidenten klubber), kan statsråden begrunne hvorfor han fremdeles bruker uttrykket «yrkesfagløft» når det i realiteten er et kutt?

Presidenten: Presidenten ber om at man overholder taletiden.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [14:34:34]: For det første er det slik i ethvert budsjett at noen tiltak fases ut, og noen tiltak kommer til. Det er noen tiltak som fases ut til neste år, og det er tiltak som f.eks. prosjekter som går, eller prosjekter som ligger innenfor en ramme. Det er grunnen til at det er 12 mill. kr nominelt mindre.

Når det er sagt, er det i budsjettet i år et ganske kraftig løft for yrkesfagene. I inneværende års budsjett hadde vi en økning av lærlingtilskuddet, en stimuleringsordning for lærlingbedrifter som videreføres neste år, m.m. Men så er det slik at vi har ikke sagt at vi kommer til å klare å oppfylle alle forpliktelsene våre i det første budsjettet, vi har tenkt å sitte med stortingsflertallet i fire år.

Yrkesfagløftet er et viktig løft. Vi er i gang med å følge opp Meld. St. 20, og det kommer til å komme flere saker til Stortinget om det. Det kommer også til å bli finansiert når tiltakene settes i verk i de kommende årenes budsjetter.

Martin Henriksen (A) [14:35:34]: Vi gleder oss til å få saker til Stortinget om yrkesfag, fordi det har manglet. Når det gjelder dette budsjettet, sier statsråden selv at det er mindre til yrkesfagfeltet – vel, det er altså ikke et løft, det er kutt. Både statsministeren og statsråden selv har sagt at en av de store utfordringene vi står overfor, er mangel på fagarbeidere. Det peker egentlig i retning av økt satsing på yrkesfag. La meg gjøre det klart igjen: Kutt er ikke lik økt satsing.

Statsråden kan kanskje hente inspirasjon i Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, der vi setter av penger til økt lærlingtilskudd, oppdatert utstyr på videregående og målrettede tiltak for etter- og videreutdanning for yrkesfaglærere. Regjeringa kan gjøre mer og bør komme med flere saker til Stortinget. I forbindelse med stortingsmeldingen På rett vei, stilte partiene seg bak en rekke tiltak som statsråden og regjeringa kan følge opp og rett og slett bare gjennomføre. Når vil ministeren legge fram for Stortinget konkrete tiltak som tar yrkesfagene mer på alvor enn det statsbudsjettet gjør?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [14:36:38]: Den statistikken som interesserer meg mest, er statistikken for lærlingplasser, og den viser at i år er det flere lærlingplasser, det er flere lærlinger som får plass enn det var f.eks. da forrige regjering satt. Det betyr at der går tallene i riktig retning, og jeg tror at denne regjeringen økte lærlingtilskuddet – for første gang siden 2009. Det kan ha bidratt i positiv retning. Det er helt sikkert mange andre ting også som bidrar, men det kan ha bidratt i positiv retning.

Så har vi sagt at vi skal følge opp alle deler av Meld. St. 20, med ett unntak, og det er at vi ikke er for at man skal få generell rett til å starte på f.eks. ingeniørstudiet med bare yrkesfag og fagbrev, det er vi imot. Bortsett fra det jobber vi med å følge opp hvert eneste punkt som det har vært enstemmighet om i Stortinget, og som vi er sterke tilhengere av, og som utgjør yrkesfagløftet vårt. De sakene vil komme fortløpende til Stortinget, men flere av tingene følges opp allerede i år, f.eks. hospiteringsordning. I fjor fulgte vi opp med lærlingtilskudd, stimuleringsstilskudd, og det kommer til å komme mer også i årene som kommer.

Presidenten: Da går vi tilbake til spørsmål 15, fra representanten Torgeir Knag Fylkesnes til kunnskapsministeren.

Presidenten ber om at spørrenerne er til stede i salen når spørsmålene kommer opp.

Spørsmål 15

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [14:38:07]: Beklager, president!

«For å sikre høy kvalitet på skolens undervisning er det avgjørende at innholdet i fagene bygger på kunnskapsbaserte, faglige vurderinger.

Hvilke slike faglige vurderinger eller faglige råd ligger til grunn for regjeringens beslutning om å endre opplæringslova, slik at kristendommen gis økt vekt i (K)RLE-faget?»

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [14:38:30]: Det er jo flaks at man ikke låser døren når man kommer for sent på Stortinget. Det skal vi være glad for alle sammen.

Vi har nylig sendt på høringsrunde et forslag om endringer i RLE-faget. Det er to endringer som foreslås. For det første foreslår vi å innføre en bestemmelse om tidsbruk i læreplanen i faget, som fastslår at om lag halvparten av undervisningstiden skal brukes til kompetansemålene knyttet til kristendomskunnskap. For det andre foreslår vi å endre navnet på faget fra RLE til KRLE, for å si det enkelt. Vi foreslår ingen andre endringer i faget for øvrig. Kompetansemålene, altså innholdet i faget, forblir uendret.

Bakgrunnen for forslaget er at regjeringen med støtte fra et bredt flertall på Stortinget, ønsker at kristendommen skal vektlegges mer i religions- og livssynsfaget enn i dag. Det er fordi kristendommen har en spesiell stilling i norsk historie og tradisjon. Hensynet til kristendommens betydning og den kristne kulturarven tilsier at kristendomskunnskap gis en større plass i faget enn andre religioner og livssyn. Det er altså en politisk beslutning.

Jeg vil også peke på at forslaget om tidsbruk vil bidra til likere praksis mellom skolene med hensyn til fordelingen av tidsbruk på de enkelte religionene. Den siste undersøkelsen vi har om dette, og som er fra 2000 – om tidsbruk i KRL, som var navnet på faget den gang – viste at tiden som ble brukt på kristendom, varierte svært mye. 9 pst. av lærerne oppga at de brukte 80 pst. eller mer på kristendom, mens 6 pst. oppga at de brukte 30 pst. eller mindre. Vel

halvparten av lærerne brukte mellom 45 og 65 pst. av tiden på kristendom. I snitt brukte lærerne 55 pst. av undervisningstiden på kristendom. Undersøkelsen er bakgrunnen for at vi mellom 2005 og 2008 hadde en bestemmelse i læreplanen om at 55 pst. av undervisningstiden skulle brukes på kristendoms kunnskap.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [14:40:32]: Eg konstaterer at ministeren vedkjenner at dette her faktisk ikkje er ei fagleg vurdering, det er ei rein politisk vurdering som ligg bak at ein no aukar delen undervisning i kristendom i det som tidlegare var RLE-faget. Det betyr at det går ut over andre delar av faget, ein må redusere introduiseringar til andre religionar, til viktige spørsmål som etikk, samliv, seksualitet, osv.

Så mitt neste spørsmål til ministeren er: Når ein no har sett eit krav om at om lag halvparten av undervisninga skal skje innanfor kristendom, kva andre delar av faget er det då ministeren meiner at ein skal redusere?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [14:41:26]: For det første så gir kompetansemålene i RLE store muligheter til å se etiske problemstillinger på tvers av forskjellige religioner og filosofier, og på den måten da også inkludere kristendom og se kristendom i forhold til andre livssyn. Det er det ene. Det andre er at det ville vært veldig merkelig hvis vi skulle gå inn og ha detaljerte meninger om hvordan norske lærere skjøtter sin jobb, så vi sier at om lag halvparten av tiden i KRLE-faget skal brukes på kristendomskompetansemålene. Det er jo et mye mer moderat krav enn kravet om 55 pst. som eksisterte fra 2005 til 2008, i tre år. Selvfølgelig forutsetter vi da at lærerne forvalter dette her basert på sitt faglige skjønn på en god måte.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [14:42:22]: Det er jo rett og slett detaljstyring dette er. Ein seier at ein må under-

vise i kristendom i om lag halvparten av tida. Elles er faget styrt av kompetansemål.

Så har det vore opp til lærarane korleis ein skal styre mot desse kompetansemåla. Men det som kjem nytt no, politisk styrt etter avtale med Kristeleg Folkeparti, er at ein krev at om lag halvparten av tida skal brukast på kristendom. Det er jo merksnodig at ein kallar det kristendom, og så religion, som om kristendom ikkje er ein religion – og det er ein del andre morsomheiter omkring det faget.

Mitt siste spørsmål i denne omgangen – dette kjem nok til å bli ein diskusjon framover – er: På kva måte vil ministeren kontrollere at ein opprettheld om lag halvparten av tida til undervisning i kristendom?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [14:43:19]: Som sagt har vi tillit til at dette håndteres på en god måte av lærerne og skolene, og vi har ingen planer om å innføre noen nye kontrollregimer eller nytt kontrollsystem for å sjekke dette. Vi forventer at som på andre områder, tar lærerne utgangspunkt i de politiske demokratisk vedtatte rammene som er, og innenfor det rommet forvalter de sin lærergjerning på best mulig måte.

Presidenten: Da er den ordinære spørretimen omme.

Sak nr. 4 [14:43:51]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat. Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Det ser ikke ut som om noen ber om ordet før møtet heves.

Møtet hevet kl. 14.44.
